

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANONİM ŞİRKETLERDE ZORUNLU ORGAN KAVRAMI VE
EKSİKLİKLERİNE BAĞLANAN HUKUKİ SONUÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MUSA CAN

GAZİANTEP - 2017

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANONİM ŞİRKETLERDE ZORUNLU ORGAN KAVRAMI VE
EKSİKLİKLERİNE BAĞLANAN HUKUKİ SONUÇ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MUSA CAN

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ŞABAN KAYIHAN

GAZİANTEP - 2017

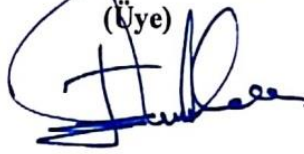
KABUL VE ONAY

Musa CAN tarafından hazırlanan “Anonim Şirketlerde Zorunlu Organ Kavramı ve Eksikliklerine Bağlanan Hukuki Sonuç” başlıklı bu çalışma 22/11/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

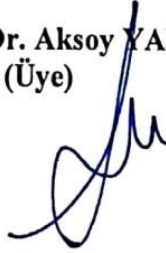


Prof. Dr. Şaban KAYIHAN
(Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Etem KARA
(Üye)



Yrd. Doç. Dr. Aksoy YAVAŞ
(Üye)



Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. 22/11/2017

Doç. Dr. Mazlum ÇELİK
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Anonim Şirketlerde Zorunlu Organ Kavramı ve Eksikliklerine Bağlanan Hukuki Sonuç**” başlıklı çalışmanın tarafımda, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. 22/11/2017

Musa CAN



ÖNSÖZ

Babaannemin aziz hatırasına ithafen...

“Anonim Şirketlerde Zorunlu Organ Kavramı ve Eksikliklerine Bağlanan Hukuki Sonuç” konulu tezimi Prof. Dr. Şaban Kayıhan, Yrd. Doç. Dr. Etem Kara ve Yrd. Doç. Dr. Aksoy Yavaş’tan oluşan jüri önünde savunularak oy birliği ile başarılı bulunmuştur.

Tez çalışmam boyunca bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan danışman hocam Prof. Dr. Şaban Kayıhan’a müteşekkirim.

Jürimde yer almayı kabul ederek şahsımı onurlandıran sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Etem Kara, kıymetli görüş ve eleştirileriyle yol göstermiştir. Hocam’a teşekkürlerimi sunarım.

Kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Aksoy Yavaş, tezimi en küçük ayrıntısına kadar okuyup değerlendirmiştir. Tezimin şekillenmesinde büyük katkıları olan Hocam’a çok teşekkür ederim.

Hayatımın her anında olduğu gibi bu özverili süreçte de yanımda olan ve hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen aileme gösterdikleri anlayıştan dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Gaziantep, 2017

Musa CAN

ÖZET

Tezimizde anonim şirketlerde zorunlu organ kavramı, eksikliklerinin hangi hâllerde söz konusu olabileceği ve zorunlu organ eksikliğine bağlanan hukuki sonuç olan fesih davası incelenmiştir.

Bu bağlamda tez üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde tüzel kişilerde organ kavramı ve tüzel kişilerin organlarının çeşitli kıstaslara göre türleri ele alınıp anonim şirketin zorunlu ve ihtiyari organlarına ilişkin açıklamalara yer verildi. İkinci bölümde şirketin zorunlu organları olan genel kurul ve yönetim kurulunun eksiklik halleri, doktrin ve Yargıtay kararları ışığında ele alındı. Üçüncü bölümde ise anonim şirketin zorunlu organlarından birinin eksikliği halinin yaptırımını olan şirketin feshi davası ile ilgili olarak uygulamada sorun yaratan usuli konulara ve özellikle davada alınacak geçici hukuki koruma tedbirlerinden kayyım kavramına yer verildi. Nihayetinde zorunlu organ eksikliği sebebiyle açılacak olan fesih davasının diğer fesih davalarıyla olan ilişkisi incelenerek çalışmamız sonuçlandırıldı.

Anahtar Kelimeler: Anonim şirket, yönetim kurulu, fesih, fesih davası, kayyım.

ABSTRACT

In this thesis, the concept of mandatory organ in joint stock companies, when its possible deficiencies can step in, and the law suit for annulment resulting from the deficiency of mandatory organ are examined.

In this context, the thesis consists of three chapters. In the first chapter, the concept of organ in legal entities, and the types of their organs according to various criteria are tackled, while explanations related to mandatory organs of joint stock companies are considered. In the second chapter, the deficiency of the shareholder meeting and the board of management – both mandatory bodies of a joint stock company – is elaborated in the light of doctrine and the supreme court of appeal. In the third chapter, problem-causing procedural matters related to the enforcement of a company's suit for annulment, which is the sanction to the deficiency of one of a company's mandatory organs, are considered. In particular, the concept of the trustee as one of temporary legal protection measures to be taken in a lawsuit is dwelled upon. Finally, this work is concluded by analyzing the relationship of the suit for annulment resulting from the deficiency of the mandatory organ with other suits for annulment.

Keywords: Joint stock company, board of management, termination, suit for annulment, trustee.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜZEL KİŞİLİĞİN ANONİM ŞİRKETLERDE GÖRÜNÜMÜ VE ANONİM ŞİRKETİN ORGANLARI

GİRİŞ.....	1
1.1. Genel Olarak Tüzel Kişiler	2
1.2. Tüzel Kişiliğin Hukuki Niteliği ve Kazanılma Anı	3
1.2.1. Tüzel Kişiliğin Ehliyeti	6
1.2.1.1. Hak Ehliyeti	6
1.2.1.2. Fiil Ehliyeti	8
1.2.2. Organ Kavramı	9
1.2.2.1. Organların Tasnifinde Maddi Kıstas	9
1.2.2.2. Organların Tasnifinde Şekli Kıstas.....	10
1.2.2.2.1. Zorunlu Organlar	10
1.2.2.2.2. İhtiyari Organlar	10
1.2.2.3.3. Organların Mahkeme Tarafından Tayini	11
1.3. Anonim Şirketlerin Özellikleri.....	11
1.4. Anonim Şirketlerin Organları.....	12
1.4.1. Anonim Şirketlerin İhtiyari Organları	15
1.4.2. Anonim Şirketlerin Zorunlu Organları.....	16
1.4.2.1. Genel Kurul	16
1.4.2.1.1. Görev ve Yetkileri	17
1.4.2.1.2. Genel Kurul Toplantısı	18

1.4.2.1.3. Toplantı Çeşitleri	19
1.4.2.1.4. Toplantıya Çağırma Usulü ve Çağrıya Yetkili Olanlar	21
1.4.2.1.5. Toplantı ve Karar Oranı	25
1.4.2.2. Yönetim Kurulu	26
1.4.2.2.1. Yönetim Kurulu Üyesi Seçilebilme Ehliyeti	29
1.4.2.2.2. Yönetim Kurulu Üyesi Olma Halleri	31
1.4.2.2.2.1. Esas Sözleşmeyle	32
1.4.2.2.2.2. Genel Kurul Kararıyla	32
1.4.2.2.2.3. Mahkeme Kararıyla	33
1.4.2.2.2.4. Kamu Tüzel Kişilerinin Üye Ataması	33
1.4.2.2.2.5. Yönetim Kurulunun Üye Belirlemesi	34

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ZORUNLU ORGAN EKSİKLİĞİ HALLERİ

2.1. Zorunlu Organ Eksikliği Kavramı	35
2.2. Zorunlu Organ Eksikliği Hallerinin Özel Görünümleri	36
2.2.1. Genel Kurulun Eksikliği	36
2.2.1.1. Genel Kurulun Toplanamaması	36
2.2.1.2. Genel Kurulun İşlevsizliği ve Kilitlenmesi	37
2.2.1.3. Karar Yetersayısının Oluşmaması veya Oylarda Sürekli Eşitlik Durumu	39
2.2.2. Yönetim Kurulunun Eksikliği	40
2.2.2.1. Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi	40
2.2.2.1.1. Kendiliğinden Sona Erme	40
2.2.2.1.2. İstifa ve Azil	41
2.2.2.1.3. Yönetim Kurulunun Görev Süresinin Dolması	45
2.2.2.2. Yönetim Kurulunun Seçimine İlişkin Kararın Yokluğunun veya Butlanının Tespiti ya da İptal Edilmesi	50
2.2.2.3. Yönetim Kurulunun İşlevsizliği ve Kilitlenmesi	53
2.2.2.3.1. Yönetim Kurulunun Toplantıya Davet Edilmemesi Nedeniyle Toplanamaması	53
2.2.2.3.2. Toplantı ve Karar Yetersayılarının Oluşmaması	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ZORUNLU ORGAN EKSİKLİĞİNDEN

KAYNAKLANAN FESİH DAVASI.....	56
3.1. Fesih Davasının Usul Hukukuna İlişkin Özellikleri	56
3.1.1. Davanın Hukuki Niteliği	58
3.1.2. Görevli ve Yetkili Mahkeme	60
3.1.3. Davada Mahkemenin Rolü	61
3.1.4. Davanın Tarafları.....	65
3.1.4.1. Davacı.....	65
3.1.4.2. Davalı.....	66
3.1.5. Zorunlu ve İhtiyari Dava Arkadaşlığı.....	67
3.1.6. Davaya Müdahale	69
3.1.7. Davaya Son Veren Taraf İşlemleri	70
3.1.7.1. Feragat ve Kabul.....	71
3.1.7.2. Sulh.....	73
3.1.8. Geçici Hukuki Koruma Tedbirleri.....	74
3.1.8.1. Fesih Davasında Geçici Hukuki Koruma Tedbiri Olarak Kayyım Tayini	76
3.1.8.1.1. Kayyımın Hukuki Niteliği	78
3.1.8.1.2. Kayyımın Görevleri	80
3.1.8.1.3. Kayyımın Hukuki Sorumluluğu.....	81
3.1.9. Fesih Davasında Mahkemenin Verebileceği Kararlar.....	82
3.1.9.1. Davanın Konusuz Kalması	82
3.1.9.2. Mahkemenin Anonim Şirketin Feshine Karar Vermesi	82
3.1.9.2.1. Fesih Kararı Vermesi İçin Gerekli Şartlar	82
3.1.9.2.1.1. Organ Eksikliğinin Tespit Edilmesi.....	82
3.1.9.2.1.2. Şirkete Mahkemece Süre Verilmesi.....	85
3.1.9.2.1.3. Mahkemece Yönetim Kurulunun Dinlenilmesi	86
3.1.10. Fesih Davasında Kanun Yolları.....	87
3.1.10.1. İstinaf	87
3.1.10.2. Temyiz	89

3.1.10.3. Yargılamanın Yenilenmesi	90
3.2. Zorunlu Organ Eksikliğinden Kaynaklanan Fesih Davasının Diğer Fesih Davalarından Farkı	92
3.2.1. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca Açılacak Fesih Davası	93
3.2.2. Kuruluştaki Hukuka Aykırılıklar Sebebine Dayanan Fesih Davası	93
3.2.3. Haklı Sebep Fesih Davası	96
SONUÇ	99
KAYNAKÇA	102



KISALTMALAR LİSTESİ

AÜHFD.	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	:	bent
Bank. K.	:	Bankacılık Kanunu
bkz.	:	bakınız
bs.	:	bası
C:	:	cilt
DEÜHFD.	:	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	:	dipnot
EGK.	:	Elektronik Genel Kurul Sistemi
f.	:	fıkra
GKTY.	:	Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik
GTB.	:	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
HAAO.	:	Halka Açık Anonim Ortaklıklar
HD.	:	Hukuk Dairesi
HMK.	:	6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK.	:	2128 Sayılı İcra ve İflas Kanunu
m.	:	madde
S.	:	Sayı
SPK.	:	Sermaye Piyasası Kanunu
ss.	:	sayfadan sayfaya
TBK.	:	6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK.	:	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK.	:	4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK.	:	6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
TST.	:	Ticaret Sicili Tüzüğü

TSY.	:	Ticaret Sicili Yönetmeliği
TTSG.	:	Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
vd.	:	ve devamı
YHGK.	:	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YKD.	:	Yargıtay Kararları Dergisi



BİRİNCİ BÖLÜM

TÜZEL KİŞİLİĞİN ANONİM ŞİRKETLERDE GÖRÜNÜMÜ VE ANONİM ŞİRKETİN ORGANLARI

GİRİŞ

Anonim şirketler, halkta birikmiş olan ve tek başına işlevsel olmayan küçük tasarrufları bir araya toplayarak sınai ve ticari faaliyetlerde değerlendirilmesini sağlar. Böylelikle büyük sermaye gerektiren girişimler anonim şirketler kanalıyla gerçekleştirilir.

Tüzel kişiliğe sahip olan anonim şirketler faaliyetlerini (TTK. m. 124, 125) organları marifetiyle yürütür. Anonim şirketler için hayati önem arz eden organların yapılarında meydana gelen eksiklikler veya işleyişlerindeki sorunlar, şirketin işleyişinde ve üçüncü kişilerle olan ilişkilerinde pek çok problemin ortaya çıkmasına sebebiyet verecektir.

Tezimizde inceleme konumuz, zorunlu organ eksikliği halinin sonucu olarak ortaya çıkan fesih (TTK. m. 530). Bu bağlamda konumuz, genel olarak anonim şirketin işleyişi olmadığından tezimizde anonim şirketin yönetimi, temsili veya şirket organlarının görev ve yetkileri gibi hususlar, organ eksikliği ile bağlantılı oldukları oranda ele alınmıştır.

Tezimizde bu konuyu tercih etmemizin amacı; anonim şirketi feshe kadar götürebilecek organ eksikliği kavramını, şirketin zorunlu organları açısından ayrı ayrı inceleyip organ eksikliğinin hangi durumların varlığı halinde fesih sonucu doğurabileceğini ortaya koymaktır.

Doktrin ve Yargıtay'ın özellikle yönetim kurulu açısından organ eksikliği halindeki görüş farklılıkları dikkate alındığında, organ eksikliğinin ne zaman ortaya çıkıp hangi hallerde feshe neden olabileceğinin tespiti önem arz etmektedir.

Tezimizin birinci bölümünde, tüzel kişilerde organın işlevleri ve çeşitli kıstaslara göre yapılan ayrımlar çerçevesinde organ türleri ele alınıp anonim şirketin zorunlu ve ihtiyari organlarına ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

İkinci bölümde, anonim şirkette bulunması kanunen zorunlu olan iki organın eksiklik halleri, birinci bölümde yapılan açıklamalar çerçevesinde, şirketin her bir zorunlu organı açısından ayrı ayrı incelenmiştir. Bu organ eksikliği hallerinin anlamı ve içeriği, doktrindeki görüşler ve Yargıtay uygulaması doğrultusunda, anonim şirketin tüm zorunlu organları açısından ayrı ayrı ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, anonim şirketlerde zorunlu organ eksikliğinin hukuki sonucu olan fesih davası incelenmiştir. Bu dava kapsamında alınabilecek tedbirlerden en önemlisi ve uygulamada da en sık başvurulana olan “kayım tayini” konusunu ele alınmıştır. Akabinde bu dava neticesinde şirketin feshine karar verilebilmesi için aranan şartlar incelenmiştir. Nihayetinde organsızlık sebebiyle açılacak fesih davasının diğer fesih davalarından farklı ele alınmıştır. Bu kapsamda “Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nca açılacak fesih davası”, “kuruluşta kanuna aykırılıklar” ve “haklı sebeple fesih” nedenlerine dayanan diğer fesih davaları ile zorunlu organ eksikliğine dayanan fesih davası arasındaki bağlantının ne olduğu belirlenerek çalışmamız sonuç bölümüyle nihayete erdirilmiştir.

1.1. Genel Olarak Tüzel Kişiler

Tüzel kişiler, kişileri koruyup toplumsal yaşayışta onların dağınık kuvvetlerini bir araya toplayan, faaliyet alanlarını genişleten ve insanların tek başlarına gerçekleştiremeyecekleri amaçları birleştiren gaye birlikleridir¹. Diğer bir deyişle tüzel kişi, belli bir amacı gerçekleştirmek üzere bir araya gelmiş; hukuk düzeninin bağımsız birer varlık olarak tanıdığı kişi veya mal topluluklarıdır².

Yukarıdaki tanımlar uyarınca bir tüzel kişiden söz edebilmek için amaç, örgütlenme ve hukuk düzeni tarafından tanınma olmak üzere üç unsurun bir araya gelmesi gerekmektedir³.

Tüzel kişiliklerde amaç, ortak bir çıkarın karşılanmasına yöneliktir⁴. Ortak amaç eğer kazanç elde edip bunu paylaşmak ise bu durumda TTK.’na göre kurulan bir ticaret şirketi söz konusu olur. Eğer amaç kazanç paylaşma dışında, daha çok toplumsal yararlaraya yönelik ise tüzel kişiye özgü ideal bir amaçtan söz edilebilir⁵. Tüzel kişileri takip ettikleri amaç bakımından, kazanç paylaşma amacı güden ve gütmeyen olmak üzere ikili bir ayırım üzerinden ele almak mümkündür⁶.

¹ Özsunay, Ergun, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1982, s. 5.

² Akünal, Teoman, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul, Beta Yayınları, 1995, s. 10.

³ Kayıhan, Şaban/Ünlütepe, Mustafa, Medeni Hukuk Bilgisi, 4. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 212.

⁴ Akünal, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, s. 10.

⁵ Ergün, Ömer, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinin Ehliyet Durumu (Ehliyet Durumu), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 17.

⁶ Öztan, Bilge, Tüzel Kişiler (Ders notları), Ankara, Turhan Kitabevi, 1994, s. 13.

Belli bir amacı gerçekleştirmek üzere bir araya gelme unsurunun yanı sıra tüzel kişilikten bahsedebilmek için bu bir araya gelen kişilerin kendi kişiliklerinden ayrı ve bağımsız bir kişilik oluşturma iradesine sahip olmaları gerekir. Bağımsız bir varlık yaratma iradesi tüzel kişiliğin oluşumunda örgütlenme unsurudur. Ticaret şirketlerinde de tüzel kişiliğin zorunlu bir unsur olması ve şirketin, tüzel kişilik sıfatını kazanmakla kendisini oluşturan kişilerden bağımsız olarak hukuki nitelik kazanması da bu unsurdan hareketle ifade edilebilir⁷.

Kişi veya mal toplulukları ancak hukuk düzeni tarafından bağımsız birer varlık olarak tanındıkları takdirde tüzel kişilik kazanabilirler. Hangi kişi veya mal topluluklarının bağımsız bir varlık, hukuk sujesi olarak tanınacağını hukuk düzeni belirler⁸. Dolayısıyla tüzel kişilerin kurulması açısından sınırlı sayı ilkesi geçerli olduğundan hukuki işlemle⁹ sadece kanunun öngördüğü tipte tüzel kişiler kurulabilir¹⁰. Yani tüzel kişilerin ne şekilde kurulacağı kanun hükümleri ile belirlendiğinden kanun koyucunun tanımadığı bir tüzel kişiliği hukuki işlemle yaratmak mümkün değildir¹¹.

Tüzel kişilik bütün ticaret şirketleri ve bu kapsamda anonim şirketler açısından ortak bir özellik olup tüzel kişi olmaya bağlanan TMK. 48 inci maddesi çerçevesinde bütün hüküm ve sonuçlar anonim şirketler hakkında da uygulanır¹².

1.2. Tüzel Kişiliğin Hukuki Niteliği ve Kazanılma Anı

Tüzel kişiler, gerçek kişilerin ömrünün sınırlı olması ve bazı amaçların gerçekleştirilebilmesi için insanların tek başına sahip olduklarından daha fazla güç gerekmesi

⁷ Oğuzman, M. Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 16. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2016, s. 262; Zevkliler, Aydın/Ertay, Şeref/Havutçu, Ayşe/Gürpınar, Damla, Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), 9. bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2015, s. 132.

⁸ Akünel, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, s. 12.

⁹ Hukuki işlemin kurucu unsuru irade açıklamasıdır. Hukuk düzenimiz, kurucu unsuru bulunan hukuki işlemin sonuç ve hükümlerini doğurabilmesi için bu işlemde ayrıca “geçerlilik unsurları”nın da bulunmasını arar (Antalya O. Gökhan/Topuz, Murat, Medeni Hukuk Giriş Temel Kavramlar Başlangıç Hükümleri, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2016, s. 179).

¹⁰ Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan, Kişiler Hukuku, 15. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2014, s. 227.

¹¹ Öztan, Ders notları, ss. 12-13.

¹² Kırca, İsmail/Şehirli Çelik, F. H./Manavgat, Ç., Anonim Şirketler Hukuku: Temel Kavram ve İlkeler Kuruluş Yönetim Kurulu (Anonim Şirketler Hukuku), C:I, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013, s. 64.

sebebiyle hukuk süjesi olarak kabul edilmiştir¹³. Tüzel kişilerin, kendilerini oluşturan insanlardan ayrı olarak hak ve fiil ehliyetleri vardır¹⁴. Dolayısıyla hukukun aradığı koşullara sahip olmak kaydıyla insanlar dışındaki varlıklara da haklara ve borçlara sahip olabilme ehliyeti tanınmaktadır¹⁵. Doktrinde, tüzel kişiliğin hukuki niteliği ile ilgili çeşitli teoriler ileri sürülmüştür. TMK. bu teorilerden, gerçeklik teorisinin etkisinde kalmıştır. Tüzel kişiler, gerçek kişiler gibi hak süjesi olduklarından mahiyetlerine uygun olduğu ölçüde tüm haklardan yararlanıp, borçlardan sorumlu olurlar¹⁶.

Tüzel kişiliğin hangi andan itibaren kazanılacağına ilişkin olarak izin sistemi¹⁷, normatif sistemi¹⁸ ve serbesti sistemi¹⁹ vardır. Bu sistemlerden ticaret şirketleri için geçerli olan, tüzel kişiliğin kazanımı için herhangi bir makamın izninin aranmadığı ancak yetkili

¹³ Dural/Öğüz, Kişiler Hukuku, s. 209.

¹⁴ Ayan, Mehmet/Ayan, Nurşen, Kişiler Hukuku, 8. bs., Konya, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 201; Ergün, Ehliyet Durumu, s. 7.

¹⁵ Zevkliler/Ertas/Havutçu/Gürpınar, Temel Bilgiler, s. 132.

¹⁶ Tüzel kişilik kavramının kanunlarda yer almadığı dönemlerde tüzel kişilerin hukuki niteliğini açıklamaya yönelik çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Ancak tüzel kişiliğin mahiyetini açıklama konusunda fikir birliği yoktur. Tüzel kişiliği tümüyle reddeden görüş haricinde bu konuda varsayım (farazilik) ve gerçeklik (realite) teorisi olmak üzere iki temel yaklaşım olduğu söylenebilir. Bunlardan varsayım teorisine göre yalnızca gerçek kişilerin hak sahibi olabileceği ve borç altına girebileceği kabul edilmektedir. Gerçeklik teorisinde ise tüzel kişiler, insanlardan maddi varlıklarının bulunmaması yönleriyle ayrılırlar. Kanun koyucu tüzel kişilerle ilgili düzenleme yaparken bu teorilerden yalnızca birine bağlı kalmadan toplumun ihtiyaçları ve benimsedikleri hukuk politikasına göre kanuni düzenlemeleri yapmaktadırlar (Dural/Öğüz, Kişiler Hukuku, ss. 222-223). Asıl konumuz genel olarak tüzel kişiler olmadığından bu teorileri detaylı bir şekilde incelemeyeceğiz. Bundan sonraki açıklamalarımızı genel olarak tüzel kişilik üzerinde değil, özel olarak anonim şirket üzerinde yoğunlaştıracacağız. Bu teorilerle ilgili bilgi ve açıklamalar için bkz.: Ayan/Ayan, Kişiler Hukuku, s. 202; Ergün, Ehliyet Durumu, s. 19-24; Hatemi, Hüseyin, Medeni Hukuk Tüzel Kişileri, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası, C:I, 1979, s. 6-14; Akünal, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, ss. 13-15; Göktürk, Hüseyin Avni, Türk Medeni Hukuku Birinci Kitap Şahsın Hukuku (Kişiler Hukuku), Ankara, Güney Matbaacılık, 1954, s. 196; Özsunay, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, ss. 21-22.

¹⁷ İzin sistemine göre bir kişi veya mal topluluğu, tüzel kişiliği devletin bu hususta yetkili kıldığı bir makamın izni ile kazanır. İzin veren makam yasama organı ise tüzel kişilik kanunla; idari makam ise idari işlem ile kazanılır. Bu sistemde, devletin, tüzel kişiliğin tanınması hususunda mutlak takdir hakkı olduğundan tüzel kişiliğin kurulmasına izin verilmediği takdirde kurucuların yargı yoluna giderek itiraz etme hakları yoktur (Öztan, Ders notları, s. 16; Akünal, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, ss. 20-21; Özsunay, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, s. 24).

¹⁸ Normatif sistemde, yetkili makam tüzel kişiliğin kanunun emredici normlarına uyup uymadığını araştırır. Burada izin sisteminde olduğu gibi bir takdir yetkisi söz konusu olmadığından uygunluk mevcutsa idari makam izin vermek zorundadır. Bu sistemde, yetkili makam kuruluş izni vermediği takdirde ilgililerin red kararına karşı dava açma hakkı bulunmaktadır (Özsunay, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, s. 25). Normatif sistem, tescil sistemi olarak da adlandırılmaktadır. Ülkemizde vakıfların tüzel kişilik kazanmasında tescil sistemi kabul edilmiştir (Akünal, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, s. 23).

¹⁹ Serbesti sisteminde, tüzel kişi kurucularının tüzel kişi kurma iradesini açıklamaları ve hukuk düzeninin tüzel kişiliğin kazanılması için öngördüğü asgari şartlarını yerine getirilmesi ile tüzel kişilik kazanılır. Ancak hukuk düzeninin tüzel kişiliği tanımada temel amaçlarla tüzel kişinin amacının çelişmesi halinde tüzel kişilik kazanılamaz. Bu sistemde devletin tüzel kişilik kazanılması hususunda müdahalesinin olmaması, kişilerin arzu ettikleri amaçları gerçekleştirmek için tüzel kişi oluşturma açısından geniş bir özgürlük ortamı oluşturmaktadır. Fakat diğer yandan bu sistem üçüncü kişilerin tüzel kişinin bulunup bulunmadığı ve niteliğinin ne olduğu hususunda kolayca bilgi edinememeleri sebebiyle sakıncalı yönler içermektedir (Dural/Öğüz, Kişiler Hukuku, ss. 233-234).

makamların bir tüzel kişiliğin kurulması için gerekli şartları taşıyıp taşımadığını inceleme yetkisinin olduğu normatif sistemdir²⁰. Ticaret şirketleri, kuruluş prosedürlerini tamamladıktan sonra Ticaret Siciline tescil ile tüzel kişilik kazanırlar (TTK. m. 232, 317, 355/f.1, 476, 588/f.1). Tescil burada kurucu etkiyi haizdir²¹. Ancak sicil memuru, yaptığı inceleme sonunda TTK. ve TSY.'nde tescil için aranan şartlardan bazılarında eksiklik görürse tescil işlemini gerçekleştirmez (TSY. m. 34). Burada sicil memurunun şirket kuruluşuna ilişkin inceleme yetkisi kanunda öngörülen zorunlu şartların varlığını tespitle sınırlı olup bir takdir yetkisi bulunmamaktadır²².

Kuruluşu ve esas sözleşme değişikliği işlemleri GTB.'nin iznine tabi olan anonim şirketleri belirlemek ve bu şirketlerde izin alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla 15.11.2012 tarihinde yürürlüğe giren GTB.'na istinaden çıkarılan bir tebliğ de bulunmaktadır. TTK. m. 333'e göre GTB.'nce yayımlanacak bu tebliğde, faaliyet alanları belirlenip ilan edilecek anonim şirketler²³ GTB.'nin iznine tabidir. TTK. ve bu tebliğ uyarınca bakanlığın anonim şirketlerde tüzel kişiliğe ilişkin incelemesi, sadece kanunun emredici hükümlerine aykırılık bulunup bulunmadığı yönüyle sınırlıdır. Bu bağlamda hukuki konumu, niteliği ve işletme konusu ne olursa olsun anonim şirketin kuruluşu ve esas sözleşme değişiklikleri herhangi bir makamın iznine bağlanamaz. Bu sebeple bakanlığa tanınan yetki oldukça sınırlı olup, takdir yetkisi kullanımı söz konusu olmadığından bu tür şirketlerde de tüzel kişiliğin kazanılması anı açısından normatif sistem geçerlidir²⁴.

²⁰ Akünel, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, ss. 20-23; Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 66.

²¹ Kayıhan, Şaban, Şirketler Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 44.

²² Kırca/Şehirali Çelik /Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 67.

²³ 15.11.2012 Tarih ve 28468 Sayılı Tebliğ'in 5. maddesi, kuruluş ve esas sözleşme değişiklikleri izne bağlı anonim şirketleri düzenlemektedir. Buna göre: "*Bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, anonim şirket şeklinde kurulan holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, bağımsız denetim şirketleri, gözetim şirketleri, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri, 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa tabi şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerin kuruluşları ve esas sözleşme değişiklikleri Bakanlığın iznine tabidir. Ancak, kayıtlı sermaye sistemine kabul edilen Sermaye Piyasası Kanununa tabi halka açık anonim şirketlerin kayıtlı sermaye tavanı içinde yapacakları sermaye artışlarında Bakanlık izni aranmaz.*"

²⁴ Kırca/Şehirali Çelik /Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, ss. 68-69.

1.2.1. Tüzel Kişiliğin Ehliyeti

Hukuki bir kişiliğe sahip olan tüzel kişilerin hak ve fiil ehliyetinin kapsamı TMK. m. 48 ve 49'da düzenlenmiştir²⁵. Tüzel kişiliğin ehliyeti; haklarını kullanma, görev, yükümlülük ve sorumluluk yüklenebilme hâlini ifade eder. Ticaret şirketlerinin tüzel kişilik kazandığı andan itibaren var olan pasif durumdaki haklardan yararlanma ve borçlanma yeteneğini aktif hale getirerek kullanabilmesi, yetkili organlarının bulunmasına bağlıdır²⁶. Tüzel kişilerde ehliyet kavramını, gerçek kişilerde olduğu gibi hak ve fiil ehliyeti olmak üzere iki kısımda incelemek gerekir.

1.2.1.1. Hak Ehliyeti

Tüzel kişiler, kanuna uygun bir şekilde kuruldukları andan itibaren hak ehliyetini kazanırlar²⁷. Yani tüzel kişilerin hak ehliyetini kazanma anları, kişilik kazanmalarıyladır. Yukarıda incelemiş olduğumuz tüzel kişilerin kuruluş sistemleri hak ehliyetinin kazanıldığı an bakımından önem taşımaktadır. Kanun koyucu tarafından kabul edilen kuruluş sistemine göre tüzel kişiler, serbestçe veya tescille ya da izinle kişilik ve dolayısıyla hak ehliyetini kazanırlar²⁸.

Türk Medeni Kanunu m. 48 hükmü gereği tüzel kişiler, cins, hısımlık, yaş gibi yaratılış gereği insana haiz niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler. Tüzel kişiler davalı ve davacı olabilirler. Tüzel kişiler davada yetkili organ aracılığıyla temsil edilirler²⁹. Hak ehliyetinin kazanılmasıyla hak edinebilme ve borç altına girebilme özelliğine sahip olan tüzel kişiler bu konuda gerçek kişiler ile aynı durumdadır³⁰.

Kural olarak gerçek kişilerle tüzel kişilerin kapsam olarak birbirlerine eşit hak ehliyetine sahip oldukları kabul edilmektedir. Fakat yapıları gereği tüzel kişiler, gerçek

²⁵ Kırca/Şehirli Çelik /Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 71.

²⁶ Çevik, Orhan Nuri, Anonim Şirketler, 4. bs., Ankara , Seçkin Yayıncılık, 2002, s. 176.

²⁷ Kayıhan/Ünlütepe, Medeni Hukuk Bilgisi, s. 217.

²⁸ Serozan, Rona, Tüzel Kişiler Özellikle Dernekler ve Vakıflar (Tüzel Kişiler), 2. bs., İstanbul, 1994, s. 38; Serder, Selen, "Anonim Şirketlerin Ehliyeti (Özellikle Ultra Vires Doktrini İle Sınırlandırılması)", (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Ticaret Hukuku) Anabilim Dalı Doktora Tezi), Ankara, 2009, s. 25.

²⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, Gerçek ve Tüzel Kişiler, s. 284; Zevkiler/Acabey/Gökyayla, Medeni Hukuk, s. 629.

³⁰ Dural/Öğüz, Kişiler Hukuku, s. 241.

kişilere özgü bazı haklardan yararlanamamaktadırlar³¹. Buna karşılık yine yapıları itibariyle yalnızca tüzel kişilerin yararlanabileceği birtakım haklar da mevcuttur³².

Ultra vires ilkesi kaldırıldığı için tüzel kişilerin hak ehliyeti amacıyla sınırlı değildir. Dolayısıyla tüzel kişiliğe sahip olan ticaret şirketleri, hak ehliyetini kullanırken esas sözleşmede yazılı bulunan işletme konusuna bağlı olmayacaklardır³³.

Türk Ticaret Kanunu m. 371/f.2 hükmü gereği temsile yetkili olanların üçüncü kişilerle işletme konusu dışında yaptığı işlemler, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden bilebilecek durumda bulunduğunun ispat edilmesi halinde şirketi bağlar. Buna göre işletme konusu dışında yapılan işlemler şirketi bağlar. Ancak üçüncü kişinin iyiniyetli olmadığı ispat edilmesi halinde, şirketin işletme konusu dışında yapılan işlemle bağlı olmayacağı ifade edilmiştir³⁴. Bu hususun ispatı açısından şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması tek başına yeterli delil değildir. Bu düzenleme tescilin olumlu etkisini zayıflatmaktadır. Temsilcinin yetki sınırını aşması sebebiyle şirketin işletme konusu dışında yapılan işlem, üçüncü kişinin iyi niyetinden dolayı şirketi bağlarsa şirket meydana gelen zararı temsilcisinden talep edebilir. Ancak üçüncü kişi iyiniyetli değilse yani şirket temsilcisinin işletme konusu dışında işlem yaptığını biliyorsa ne şirketten ne de yetkisini aşan şirket temsilcisinden meydana gelen zararın tazminini talep edebilir³⁵. Bununla birlikte temsil yetkisine sahip olanlar için şirketin amacı ve konusu açısından iç ilişkide geçerli olan bu sınırlama, dış ilişkide (üçüncü kişilerle ilişki) TBK.'da düzenlenen yetkisiz temsil hükümleri çerçevesinde etki göstermemektedir³⁶.

³¹ Tüzel kişiler; yapıları gereği insana özgü olan yaş, cinsiyet, hısımlık gibi ilişki ve haklardan yararlanamazlar. Bunun en önemli nedeni, tüzel kişilerin fiziki ve cismani bir varlığa sahip olmamalarıdır. Bazı haklar yalnızca gerçek kişilere tanındığından tüzel kişilerin bu haklara sahip olması mümkün değildir (Serder, Anonim Şirketlerin Ehliyeti, s. 27).

³² Tüzel kişiler, kişi veya mal toplulukları olmaları nedeniyle "topluluk hakları" olarak adlandırılan haklardan yararlanmaktadırlar. Tüzel kişilerin çoğunlukla üyeleri ile aralarındaki ilişkilerden kaynaklanan bu haklara; tüzel kişilerin üyelerini çıkarma hakkı, sermaye ve ödenti (aidat) isteme hakkı, üyelerine karşı disiplin tedbirleri alma ve disiplin cezası verme hakkı örnek gösterilebilir. Yalnızca tüzel kişilere ait olan haklar olarak tüzel kişinin tüzüğünde değişiklik yapma hakkı ve tüzüğe uyulmasını isteme hakkı da gösterilebilir (Serder, Anonim Şirketlerin Ehliyeti, s. 32).

³³ Kayıhan/Ünlütepe, Medeni Hukuk Bilgisi, s. 218; Günaydın, Burcu, Anonim Şirkette Zorunlu Organ Eksikliğine Dayanan Fesih Davası (Fesih Davası), İstanbul, Beta, 2012, s. 11.

³⁴ Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku, 9. bs., Bursa, Dora Yayıncılık, 2013, s. 54.

³⁵ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 54; Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, ss. 71-74; TBK.'da ise yetkisiz temsilcinin yaptığı işlem, temsil olunanı bağlamaz. Bağlayabilmesi için temsil olunanın o işleme icazet vermesi gerekir (TBK. m. 46/f.1). Onay verilip verilmeyeceği anlaşılana kadar işlem, askıda hükümsüzdür.

³⁶ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 73; TBK.'nda yetkisiz temsilcinin yaptığı işlem, temsil olunanı bağlamaz. Bağlayabilmesi için temsil olunanın o işleme icazet vermesi gerekir (TBK. m. 46/f.1). Onay verilip verilmeyeceği anlaşılana kadar işlem, askıda hükümsüzdür.

Tüzel kişinin, kişilik kazanması için tüzel kişilik kurma işlemlerinin tamamlanması gerekmektedir. Bu halde tüzel kişilerin, türlerine göre belirlenmiş özel hükümlerdeki gerekleri yerine getirmek suretiyle kişilik kazanmaları söz konusu olacaktır (TMK. m. 47). Bu kapsamda tüzel kişi olan anonim şirketler, ticaret siciline yapılan tescil ile birlikte hak ehliyetine sahip olacaklardır. Hak ehliyetine sahip olmak, hak sahibi olabilme ve borç altına girebilme imkânı sağlar³⁷.

1.2.1.2. Fiil Ehliyeti

Türk Medeni Kanunu'nun 49. maddesinde tüzel kişilerin fiil ehliyetini kazanma şartı ve zamanı hükme bağlanmıştır. Buna göre tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre zorunlu organlara sahip olmakla fiil ehliyetini kazanır. Organı bulunmayan bir tüzel kişinin fiil ehliyeti de yoktur³⁸. TMK. m. 50'de, tüzel kişiliğin iradesini organları aracılığıyla açıklayacağı düzenlenmiştir. Tüzel kişilerle gerçek kişiler arasında fiil ehliyetinin koşulları açısından fark bulunmasına karşın, fiil ehliyetinin kapsamı açısından bir fark yoktur³⁹.

Doktrinde, tüzel kişilerin fiil ehliyetlerinin amaçlarıyla sınırlandırılması gerektiği görüşü hâkimdir⁴⁰. Organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar. Buna göre tüzel kişilik, organın görevini ifa ederken haksız fiilde dâhil yaptığı her türlü işlem ve fiilinden sorumludur⁴¹.

Tüzel kişiler ve bu kapsamda anonim şirketler açısından fiil ehliyeti, kanuni organların oluştuğu anda kazanılır. Diğer bir deyişle anonim şirketler fiil ehliyetlerini, kanunda gösterilmiş zorunlu organları olan genel kurul ve yönetim kuruluna sahip oldukları andan itibaren kazanacaklardır⁴².

³⁷ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 36; Serder, Anonim Şirketlerin Ehliyeti, s. 45.

³⁸ Kayıhan/Ünlütepe, Medeni Hukuk Bilgisi, s. 219; Dural/Öğüz, Kişiler Hukuku, s. 249; Zevkliler, Aydın/Acabey, M. Beşir/Gökyayla, K. Emre, Giriş Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku Aile Hukuku (Başlangıç Hükümleri), 6. bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 629.

³⁹ Zevkliler/Acabey/Gökyayla, Başlangıç Hükümleri, s. 629.

⁴⁰ Öztan, Ders notları, s. 31.

⁴¹ Kırca/Şehirli Çelik /Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 75.

⁴² İzmirli, Yadigâr, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları (Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi), Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2001, s. 17.

1.2.2. Organ Kavramı

Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır (TMK. m. 50). Organın tüzel kişiden bağımsız bir varlığı yoktur⁴³. Tüzel kişiler, amaçlarını gerçekleştirebilmek için yapması gereken eylem ve işlemleri organları aracılığıyla yaparlar⁴⁴. Organlar, tüzel kişiliği iç ilişkide yönetir ve dış ilişkide temsil ederler⁴⁵. Bu görevi üstlenen organlar, bir kurul ya da tek kişiden oluşabilir⁴⁶. Organ, tüzel kişiliğin ayrılmaz bir parçası olduğu için TBK.'nin 40'ıncı ve devamı maddeleri anlamında temsilci sayılmaz⁴⁷. Dolayısıyla tüzel kişilerin bazı işlerini görmek üzere seçtikleri temsilciler, tüzel kişinin organı sayılmaz. Organ, kendi başına hak süjesi olmayıp sadece kendisine bir takım yetkiler verilen bir kişi veya kişi grubudur. Organların işledikleri haksız fiillerden, tüzel kişilik sorumlu olur. Tüzel kişilerin organları şekli ve maddi kıstas olmak üzere iki farklı tasnife tâbi tutulabilir⁴⁸.

1.2.2.1. Organların Tasnifinde Maddi Kıstas

Bu kritere göre organ vasfı için sadece kanunda yer alması veya ana sözleşmede gösterilmiş olması şartını aramak, tüzel kişilere haklı görülemeyecek bir tutuma gitme imkânı verir. Zira tüzel kişiler organ sıfatını tanımak istemediklerine ana sözleşmede yer vermemekle organ özelliğini ortadan kaldırabilirler. Uygulamada organ sıfatının verilmesi için bunun ana sözleşmede veya kanunda yer alması şartı aranmasa da kişi veya kişi gruplarının organ olarak kabul edilebilmesi için, tüzel kişinin ana sözleşmesinde organ olarak gösterilebilmesine ilaveten gerekli yetkiler de verilmelidir⁴⁹.

⁴³ Zevkliler/Acabey/Gökyayla, Başlangıç Hükümleri, s. 629.

⁴⁴ Ayan/Ayan, Kişiler Hukuku, s. 207.

⁴⁵ Çevik, Anonim Şirketler, s. 183.

⁴⁶ Zevkliler/Acabey/Gökyayla, Başlangıç Hükümleri, s. 629.

⁴⁷ Ayan/Ayan, Kişiler Hukuku, s. 202; Tekinalp, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 2013.

⁴⁸ Öztan, Bilge, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk (Organ Kavramı), Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1970, ss. 29-31.

⁴⁹ Öztan, Organ Kavramı, s. 32.

1.2.2.2. Organların Tasnifinde Şekli Kıstas

Şekli kıstasa göre organlar, kaynakları bakımından tespit ve tasnif edilir⁵⁰. Buna göre organlar zorunlu organ, ihtiyari organ ve organların mahkeme tarafından tayini olmak üzere üç grupta incelebilir.

1.2.2.2.1. Zorunlu Organlar

Tüzel kişilerin amaçlarını gerçekleştirebilmeleri için tüzel kişiliğin türüne göre farklı görünümlere sahip olan kişi veya kişi grupları mevcuttur. Bunlardan tüzel kişilerin fiil ehliyetini kazanabilmesi için kanunen bulunması gerekli olan organlara, zorunlu organ denir⁵¹. Örneğin yönetim kurulu, genel kurul ve denetim kurulu derneğin zorunlu organlarıdır (TMK. m. 72). Vakıfların tek zorunlu organı, yönetim kuruludur (TMK. m. 109). Bu organların bir bölümü tüzel kişinin iç işlerinde, bir bölümü de dış işlerinde söz sahibidir⁵². Zorunlu organlar, kendilerinde organ kavramı için gerekli özelliklerin mevcudiyetine bakılmaksızın kanunda organ olarak gösterildikleri için organdırlar⁵³.

1.2.2.2.2. İhtiyari Organlar

İhtiyari organlar, tüzel kişiliğin fiil ehliyetini kazanmasında zorunlu olmayıp belirli işlerin görülmesinde yardımcı olurlar⁵⁴. İhtiyari organlar, tüzel kişinin ana sözleşmesinde veya tüzel kişinin yetkili organlarının sonradan alacağı kararlar da belirlenebilir⁵⁵. Kanun koyucu ihtiyari organların sayısını sınırlamamıştır⁵⁶. Dolayısıyla ihtiyari organ eksikliği hali,

⁵⁰ Öztan, Organ Kavramı, s. 31.

⁵¹ Dural/Öğüz, Kişiler Hukuku, s. 254; Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 388; Kayıhan/Ünlütepe, Medeni Hukuk Bilgisi, s. 221; Öztan, Ders notları, s. 33; Akünal, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, s. 36; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, Gerçek ve Tüzel Kişiler, s. 290.

⁵² Zevkliler/Acabey/Gökyayla, Başlangıç Hükümleri, s. 631.

⁵³ Öztan, Organ Kavramı, s. 32.

⁵⁴ Zevkliler/Acabey/Gökyayla, Başlangıç Hükümleri, s. 631; İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 18.

⁵⁵ Dural/Öğüz, Kişiler Hukuku, s. 254; Öztan, Ders notları, s. 33; Akünal, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, s. 36; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, Gerçek ve Tüzel Kişiler, s. 291.

⁵⁶ Öztan, Organ Kavramı, s. 98; Akünal, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, s. 36.

zorunlu organlar varsa tüzel kişiliğin fiil ehliyetine etki etmez⁵⁷. İhtiyari organ teşkilinde önem arz eden husus; zorunlu organların devredemeyeceği yetkilerin, ihtiyari organlarca üstlenilemeyeceğidir⁵⁸. Ancak ihtiyari organlara, zorunlu organlara ait yetkilerin kullanılması devredilebilecektir⁵⁹.

1.2.2.3.3. Organların Mahkeme Tarafından Tayini

Tüzel kişiliğe ait bazı organlar, belirli hallerde mahkeme tarafından tayin edilebilir. Örneğin tasfiye halinde tüzel kişiliğe mahkemece tasfiye memuru atanabilir⁶⁰.

1.3. Anonim Şirketlerin Özellikleri

Anonim şirketler, genellikle çok pay sahipli olarak kurulur ve şirket çoğunluk ilkesine göre idare edilir⁶¹. Ancak sınırlı sayıda oybirliği ile alınması gereken kararlar da mevcuttur (TTK. m. 421/f.2). Bu ilke gereği genel kurul tarafından alınan kararlar olumsuz oy veren veya toplantıda hazır bulunmayan pay sahiplerini içinde bağlayıcıdır (TTK. m. 423). Anonim şirketlerde pay sahipleri, mali haklar ve oy hakkı gibi idari haklardan payları ile orantılı olarak yararlanırlar⁶². Pay sahipleri, TTK. m. 357 gereği eşit işlem ilkesine tabidir. Bu ilke, aynı durumda bulunanlara eşit davranma⁶³ veya pay sahiplerinin hukuki durumlarını şirkete karşı değiştiren her şirket kararı karşısında pay sahiplerinden her birinin diğer pay sahipleri gibi işlem görmeyi bekleme haklarıdır⁶⁴.

Anonim şirket borçlarından dolayı yalnızca malvarlığıyla sorumlu olan şirkettir (TTK. m. 329). Ultra vires kuralı kaldırıldığı için anonim şirketin hak ehliyeti işletme konusu ile sınırlı değildir. “Anonim” kelimesi, anonim şirketin adında yer almasına rağmen “anonimlik”

⁵⁷ Zevkliler/Acabey/Gökyayla, Başlangıç Hükümleri, s. 630.

⁵⁸ Kırca/Şehirli Çelik /Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 389; Dural/Öğüz, Kişiler Hukuku, s. 254.

⁵⁹ Dural/Öğüz, Kişiler Hukuku, s. 254.

⁶⁰ Öztan, Organ Kavramı, s. 32; İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 23.

⁶¹ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 215; Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 275.

⁶² Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 216.

⁶³ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 218.

⁶⁴ Tekil, Fahiman, Şirketler Hukuku, 2. bs., İstanbul, Alkım Yayınları, C:II, 1978, s. 96.

unsuru şirketin tanımında bulunmaz. Anonimlik ifadesi, pay sahipleri kimliğinin bilinmesinin önem taşımadığını, sermayenin önemli olduğunu ifade eder⁶⁵.

1.4. Anonim Şirketlerin Organları

Anonim şirketlerde organ, kişilerin oluşturduğu bir heyettir⁶⁶. Anonim şirketin üçüncü kişilerle ilişki kurlmaları ve irade beyanında bulunabilmeleri için hak ehliyetinin yanında fiil ehliyetine de sahip olmaları gerekmektedir (TMK. m. 48/f.1). Fiil ehliyeti ise kanunen aranan zorunlu organların mevcut olmasıyla elde edilebilir⁶⁷.

Tüzel kişiliğe ve kendisine ait bir malvarlığına sahip olan anonim şirket, faaliyetlerini organları aracılığıyla yerine getirir⁶⁸. TTK.'nda anonim şirketin organizasyon yapısıyla ilgili yönetim kurulu (TTK. m. 359-396), denetleme (TTK. m. 397-406) ve genel kurul (TTK. m. 407-451) olmak üzere üç kurum düzenlenmiştir. 6102 sayılı TTK.'nda yer alan anonim şirketin zorunlu organları genel kurul ve yönetim kuruludur⁶⁹. Kanunda düzenlenen bu iki organ arasında, görev ve yetkileri açısından, iş bölümü ayrımı bulunmakta ve genel kurulu üst organ⁷⁰ olarak düzenlemediği anlaşılmaktadır⁷¹.

Türk Ticaret Kanunu denetçinin anonim şirketin organ vasfı hususunda açık bir düzenleme içermemektedir⁷². Bununla birlikte TTK.'nun genel gerekçesi ile TTK. m. 530/f.1'in gerekçesi, denetçinin organ niteliğinin tespitini doktrin ve uygulamaya bırakmıştır. Buna karşın TTK.'nın genel gerekçesinin 129. paragrafında, denetçinin organ olmaktan

⁶⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, ss. 73-74.

⁶⁶ Çevik, Anonim Şirketler, s. 381; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 349.

⁶⁷ Özkorkut, Korkut, Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali, Ankara, Sermaye Piyasası Kurulu, 1996, s. 6.

⁶⁸ Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, 13. bs., İstanbul, Vedat Kitabevi, 2014, s. 326; Pashı, Ali, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, 2. bs., İstanbul, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2005, s. 9.

⁶⁹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 74; Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 388.

⁷⁰ Kayıhan, genel kurulu anonim şirketin üst organı kabul ederek yönetim kurulunun üst denetimini yapma yetkisine sahip olduğunu ifade etmiştir. Yönetim kurulu üyelerini seçme, görevden alma, ibra edip etmeme gibi yetkileri elinde bulunduran genel kurul bu iradesini oluştururken kanunun kendisine sağladığı mekanizmalardan yararlanacaktır (Kayıhan, Şaban, 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Üst Gözetim (Anonim Şirketlerde Üst Gözetim), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011, s. 81).

⁷¹ Dural, H. Ali, "Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Kilitlemesi ve Hukuki Sonuçları" (Yönetim Kurulunun Kilitlemesi), (Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümü Doktora Tezi), İstanbul, 2005, s. 22.

⁷² Köksal, Aytaç, Bağımsız Denetim Sözleşmesi, İstanbul, Beta, 2009, s. 207.

çıkarıldığı açıkça hükme bağlanmıştır. Böylece genel gerekçe ile TTK. m. 530 hükmünün madde gerekçesi arasında ciddi bir çelişki ortaya çıkmıştır⁷³. Nitekim TTK.'nun bu yaklaşımı doktrinde eleştirilmiş; denetçinin organ niteliği ile ilgili somut bir karar verilmesi gerektiği isabetli bir şekilde belirtilmiştir⁷⁴.

Denetçiler (TTK. m. 399 ve 400) anonim şirketin organı değildir⁷⁵. Zira denetçiye organ fonksiyonunu veren görevler TTK.'da tanınmamış olup, şirket karşısında bağımsızlığı özel olarak düzenlendiğinden denetçi şirkete karşı üçüncü kişi konumundadır⁷⁶. Doktrinde Köksal TTK.'nda denetçinin organ olmadığını isabetli bir şekilde iddia etmiştir⁷⁷.

⁷³ Dural, H. Ali/Ayoğlu, Tolga, “Anonim Şirketler Hukukunda Organsızlık Nedeniyle Fesih Davalarında “Uzun Süre” Koşulu (TTK m. 530)” (Uzun Süre Koşulu), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2015, s. 439.

⁷⁴ Bu eleştiriler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Köksal, Aytaç, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 397 ilâ 406 Maddeleri Arasında Düzenlenen Denetçinin Anonim Ortaklığın Bir Organı Olup Olmadığı Sorunu” (Denetçinin Anonim Ortaklığın Bir Organı Olup Olmadığı Sorunu), Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, C:I, Ankara, Turhan Kitabevi, 2010, s. 1388.

⁷⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 214; Köksal, Denetçinin Anonim Ortaklığın Bir Organı Olup Olmadığı Sorunu, s. 1406-1408; Özkorkut, Korkut, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim (Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim), Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013, s. 265; Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 257; Özkorkut, Korkut, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerin Denetiminde Yeni Bir Dönem: Bağımsız Denetleme Kuruluşları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mâli Müşavirler”, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, S. 2 (Aralık 2005), s. 31; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 657; Aksi fikir için bkz.: Alışkan, denetçiyi zorunlu organ olarak kabul etmektedir (Alışkan, Murat, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı’nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları (Anonim Şirketlerin Denetlenmesi), İstanbul, Legal Yayıncılık, 2007, s. 236).

⁷⁶ Özkorkut, Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, s. 265.

⁷⁷ “Her ne kadar, denetçinin ortaklığın organizasyonu bölümünde düzenlenmesi, risklerin erken teşhisi için bir komitenin kurulması konusunda denetçiye karar verme yetkisinin tanınması, denetim raporunda açıkladığı görüşün genel kurulun kararın(a) etki etmesi ve sorumluluğu ile ilgili düzenlemelerin getirilmesi, organ niteliğine uygun düzenlemeler ise de, getirilen diğer düzenlemeler karşısında, denetçinin organ olmadığı görüşündeyiz.

İlk olarak, (TTK) ortaklığın fiil ehliyetini kazanması için, denetçinin seçimini bir koşul olarak öngörmemiştir...

Bunun yanında, genel kurulun, denetçiyi seçme ve görevden alma yetkisine önemli kısıtlamalar getirilmiştir... Denetçinin ortaklığın dışında olması ve mutlak bağımsızlığın bulunması da, organ niteliği ile bağdaşmamaktadır.

Denetçi seçiminin bir kanuni yüküm olarak öngörülmüş olması da, denetçinin organ olmadığını göstermektedir. Zira, TMK. m. 49 uyarınca, tüzel kişilerin organlarını seçme zorunlulukları bulunmaktadır. Bunun ayrıca bir kanuni yüküm olarak görülmesine gerek yoktur...

Yine, (TTK)'da belirtildiği gibi, BDK'ların (bağımsız denetim kuruluşlarının), denetim ve denetim dışı hizmetler sunduğu birçok müşterisi bulunmaktadır. Dolayısıyla, bir organ gibi, denetim görevini yürüttüğü her ortaklığı yakından ve içerden izlemesi olanaklı değildir [m.375 (1)/c gerekçesi] ...

Sonuç olarak, belirttiğimiz nedenler uyarınca, (TTK)'nın 397 ve 406 maddeleri arasında düzenlenmiş olan denetçi, ortaklığın organı değildir. Bu nedenle, Alm. TK'da olduğu gibi, denetçinin, ortaklığın organizasyonu bölümünde değil, (TTK)'nın finansal tablolar ve yıllık faaliyet raporları ile ilgili hükümlerin yer aldığı dokuzuncu bölümde düzenlenmesi daha yerinde olacaktır. Denetçi ile ortaklık arasında, sadece bir sözleşme ilişkisi bulunmaktadır.” (Köksal, Denetçinin Anonim Ortaklığın Bir Organı Olup Olmadığı Sorunu, ss. 1406-1408); Bahtiyar, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 12. bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2017, s. 260.

Denetçi, anonim şirketten bağımsızdır ve görevi sadece denetlemedir⁷⁸. Görevinin yürütmeyle ilgisinin bulunmaması ve şirketin iç işleriyle sınırlı olması sebebiyle denetçinin fiilleriyle şirketi hak sahibi kılabilmesi ve borç altına sokabilmesi mümkün değildir. Denetçi tayini, TTK. m. 399'da özel olarak düzenlendiğinden organların eksikliğini düzenleyen 530. madde denetçilere uygulanamaz⁷⁹.

Türk Ticaret Kanunu'nda denetimde monist sisteme geçilmiştir⁸⁰. Buna göre anonim şirketlerde yönetim kurulunun üst gözetimini gerçekleştirecek organ genel kuruldur. Genel kurul, yönetim kuruluna yönelik üst denetimini, finansal tabloların ve faaliyet raporlarının incelenmesi yönünden dış revizyondan (denetçi); birleşme, bölünme gibi şirkette belli başlı işlemlerin gerçekleşmesi yönünden işlem revizyondan (işlem denetimi); münferit olayların araştırılması yönünden ise özel revizyondan (özel denetim) yararlanarak gerçekleştirecektir. Denetçilerin şirket hesaplarına ilişkin görevleri, ekseriyetle dışarıdan sözleşmeyle atanacak olan dış revizyon birimine verilmiştir⁸¹. Pay sahiplerinin sahip olduğu özel revizyon incelemesi talep hakkını genel kurulun reddetmesi halinde, sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri veya paylarının itibarî değeri toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahipleri üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atamasını isteyebilir (TTK. m. 439/f.1).

Denetçinin genel kurulu toplantıya çağırma ve genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkı bulunmamaktadır⁸². Denetimi yapan denetçiye ilişkin hükümler emredici

⁷⁸ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 214.

⁷⁹ Denetçi, TTK. m. 554'te özel sorumluluk rejimine tâbi tutulduğundan denetçinin anonim şirketin bir organı olup olmadığı yönündeki tartışmanın pratikte bir karşılığı yoktur. Ancak denetçinin özel sorumluluk rejimine tabi tutulmasının teorik açıdan önemi vardır. Zira denetçinin anonim şirketin kurumsal yapısıyla ilgisinin bulunmadığı, dolayısıyla organ sıfatını taşımadığı kabul edilecek olursa onun için özel bir sorumluluk rejimi öngörülmemelidir ve sorumluluğu sözleşmesel ilişkiye göre tayin edilmelidir. Bu sebeple TTK. sisteminde denetçinin organ niteliği bulunmadığı halde 554. maddede özel sorumluluk rejimine tâbi tutulması hatalı bir tercihtir. Denetçi, sadece şirkete karşı sorumlu tutulmalı, arasında sözleşme ilişkisi bulunmayan pay sahipleri veya alacaklılara şirketin zararının tazmini için dava açma hakkı tanınmamalıydı (Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 394).

⁸⁰ Monist sistemde, yapısal olarak işletmenin yönetimi ve üst gözetimi (olması gereken durum ile mevcut durum arasındaki sapmanın tespit edilmesi) birleştirilmektedir. Bu sistemde, şirket içi karar mekanizmalarının daha hızlı işlemesi bir avantaj olarak görülmektedir. Şirketi yönetenlerden aynı zamanda kendilerini kontrol etmelerinin beklenmesi ve alınan kararlarda sorumluluk taşıyan kişilerin, aynı zamanda bağımsız ve tarafsız bir kontrol yürütmesini zorlaştırdığından sistemin dezavantajı olarak görülmektedir (Kayıhan, Anonim Şirketlerde Üst Gözetim, s. 156).

⁸¹ Kayıhan, Anonim Şirketlerde Üst Gözetim, s. 156 vd..

⁸² Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 257.

nitelikte olduğundan ana sözleşmeyle hafifletilmesi veya ağırlaştırılması mümkün değildir. Anonim şirketler, denetçiye yer vermemezlik edemez⁸³.

Denetim işlevi, herhangi bir şekilde başka bir organa devredilemez veya doğrudan ya da dolaylı kullanılamaz⁸⁴. Tek kişilik anonim şirketlerde dâhil, bir anonim şirket denetime ve denetçiye yer vermek zorundadır⁸⁵.

Denetime tabi anonim şirketin denetimi, şirket dışından yeminli mali müşavir ve serbest muhasebeci mali müşavirler veya bu kişilerin pay sahibi olduğu sermaye şirketleri aracılığıyla yapılabilir (TTK. m. 400).

Bağımsız denetçi denetimi eksikliği hali; denetletirilmemiş finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, düzenlenmemiş hükmünde kabul edilerek yaptırımı bağlanmıştır⁸⁶.

Bu bağlamda denetçinin anonim şirketin organı olmadığını ve şirkete karşı üçüncü kişi konumunda olduğunu ifade ettikten sonra, anonim şirketin organları kanuni ve ihtiyari olmak üzere iki türde incelenebilir.

1.4.1. Anonim Şirketlerin İhtiyari Organları

Türk Ticaret Kanunu'nda esas sözleşmede gösterilmek şartıyla ihtiyari organ teşkil etmesini engelleyen bir hüküm yoktur⁸⁷. Bu sebeple anonim şirketler, gerekli gördükleri bazı organların görev ve yetkilerini esas sözleşmede göstererek oluşturabilirler⁸⁸. TTK. m. 366/f.2 ile çeşitli görevlerin yerine getirilmesi amacıyla yönetim kuruluna ihtiyari organlar kurabilme yetkisi verilmiştir. Söz konusu organlar yönetim kuruluna bağlı olarak çalışanlar ve yönetim kuruluna bilgi vermek zorundadırlar⁸⁹.

⁸³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 215.

⁸⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 505.

⁸⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 215.

⁸⁶ Deryal, Yahya/Durgut, Mehmet, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı İle Anonim Şirketlerin Denetimine Getirilen Yenilikler", Mali Çözüm, S. 96. 2009, s. 51.

⁸⁷ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 30; Çevik, Anonim Şirketler, s. 383.

⁸⁸ Çevik, Anonim Şirketler, s. 381; İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 30.

⁸⁹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 219.

Anonim şirketin esas sözleşmesinde gösterilen veya yönetim kurulunun isteği veya kararıyla meydana gelen ihtiyari organlarının⁹⁰ eksiklik ve oluşturulamama halleri, TTK. m. 530 gereği, feshe neden olmaz⁹¹. Bunun sebebi TTK. m. 530/f.1'in sadece anonim şirketin zorunlu organlarının eksikliğine fesih sonucu bağlamasıdır⁹².

1.4.2. Anonim Şirketlerin Zorunlu Organları

Anonim şirketin varlığı, kanunen aranan zorunlu organlarına sahip olması ile anlam kazandığından zorunlu organların mevcut olmaması, şirketin fiil ehliyetinin de bulunmadığı anlamına gelir.

Anonim şirkette genel kurul ve yönetim kurulu olmak üzere iki zorunlu organ vardır⁹³. TTK.'nda bu iki organ arasında altlık-üstlük ilişkisi olmayıp işlev ayrılığı vardır. Genel kurulun yönetim kurulunu seçmesi ve görevden alabilmesi, onun üstün olduğu ve tüm yetkilerin genel kuruldan doğduğu anlamına gelmeyip onun bir seçim ve azil organı olduğunu gösterir⁹⁴.

Her anonim şirkette bulunması gereken zorunlu organların kaybı, anonim şirketin geleceğini tehlikeye düşürür⁹⁵. Zira zorunlu organ eksikliği halinde, TTK. m. 530/f.1 hükmü gereği, anonim şirketin feshi gündeme gelir.

1.4.2.1. Genel Kurul

Anonim şirketin karar organı genel kuruldur⁹⁶. Genel kurul; pay sahiplerinin veya temsilcilerinin bilgi aldığı, belirli bir gündemi görüşüp karara bağladığı ve şirket işlerine ilişkin bazı hakların kullanıldığı bir iç organdır⁹⁷. Genel kurul, sürekli bir organ değildir⁹⁸.

⁹⁰ İhtiyari organ, yönetim kurulunca çeşitli görevlerin yerine getirilmesi amacıyla bağlı komiteler, komisyonlar ve kurullardan oluşan organa denir. Söz konusu komiteler, kendilerine yönetim kurulu tarafından devredilen yetkileri kullanır. Yönetim kuruluna bağlı olarak çalışırlar ve yönetim kuruluna bilgi vermek zorundadırlar (Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 219).

⁹¹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 195.

⁹² Soykan, İsmail Cem, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 312.

⁹³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 214; Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 257.

⁹⁴ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 215.

⁹⁵ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 26.

⁹⁶ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s. 172; Çevik, Anonim Şirketler, s. 377.

Anonim şirket, faaliyetlerine devam ederken pay sahiplerinin de menfaatlerini korumalarına imkân vermek üzere kurul halinde toplanmaları öngörülmüştür⁹⁹. Genel kurulun kararı, bir hukuki işlem niteliğindedir¹⁰⁰. Pay sahipleri oy haklarını genel kurul dışında kullanamazlar¹⁰¹.

Genel kurulun fonksiyonları başka organlara devredilemez¹⁰². Bu sebeple genel kurul, şirketi temsil edemez ve esas sözleşmeyle dahi şirketin yönetimine ve temsiline ilişkin yetkiler verilemez¹⁰³.

Genel kurulun toplanma ve karar alma esasları TTK. m. 409 vd. düzenlenmiştir¹⁰⁴. Genel kurulda alınan kararlar olumsuz oy veren veya toplantıda hazır bulunmayan pay sahiplerini de bağlar (TTK. m. 423/f.1).

Pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılmaları bir hak olduğundan genel kurula katılmak gibi bir zorunlulukları bulunmasa da; Murahhas üyeler ile en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında bulunması gereklidir¹⁰⁵. Genel kurulda alınan kararlar, yönetim kurulu tarafından yerine getirilir¹⁰⁶.

1.4.2.1.1. Görev ve Yetkileri

Genel kurul, kanunun emredici hükümleri ve esas sözleşme hükümleri ile bağlı olmak kaydıyla şirkete ait bütün kararları almakla görevli ve yetkilidir (TTK. m. 408). Kanun koyucu, genel kurulun devredilemez görev ve yetkilerini hem TTK. m. 408/f.2’de hem de çeşitli hükümlerde olmak üzere dağınık bir şekilde düzenlemiştir¹⁰⁷. Yargıtay, TTK.’da açık

⁹⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 350.

⁹⁸ İmregün, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, 4. bs., İstanbul, Yasa Yayınları, 1989., s. 99; Çeker, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku (Ticaret Hukuku), 8. bs., Adana, Karahan Kitabevi, 2014, s. 337; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 350; Şener, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı (Ortaklıklar Hukuku), 3. bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2017, s. 459.

⁹⁹ Çevik, Anonim Şirketler, s. 577.

¹⁰⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 350.

¹⁰¹ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 259.

¹⁰² Arslanlı, Halil, Anonim Şirketler II Anonim Şirketin Organizasyonu, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1959, s. 3.

¹⁰³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 297.

¹⁰⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 459.

¹⁰⁵ Aydın, Fazıl, En Son Değişiklikler İle Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketler (Anonim Şirketler), Bilge Basım Yayın, Ankara, 2013, s. 235.

¹⁰⁶ Çeker, Ticaret Hukuku, s. 337.

¹⁰⁷ Kayıhan, Şirketler Hukuku, s. 173; Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 300.

hüküm bulunmayan bazı kararların da genel kurulun görev ve yetki alanına girdiğini karara bağlamıştır¹⁰⁸.

Türk Ticaret Kanunu m. 375 kapsamında bulunan yönetim kurulunun devredilemez yetkilerinden birinin, danışma amaçlı olarak genel kurula getirilmesi ve onaylatılması mümkündür. Anonim şirket sermayesinin korunması hükümlerine aykırı olan veya şirketin temel yapısını bozan genel kurul kararları batıldır (TTK. m. 447/f.1/b.3).

Genel kurulun icra yetkisi yoktur.¹⁰⁹ Genel kurul, şirket ile üçüncü kişiler arasında meydana gelmiş sözleşmeler üzerinde etki doğuracak kararları tek yanlı olarak alamaz. Zira bu durum üçüncü kişilerin kazandığı hakların ihlali sonucunu doğurur¹¹⁰.

1.4.2.1.2. Genel Kurul Toplantısı

Genel kurul toplantısına bütün pay sahiplerinin katılma hakkı vardır. Olağan ve olağanüstü genel kurullar, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde şirket merkezinin bulunduğu yerde yapılır (TTK. m. 409/f.3). Genel kurul toplantılarının şirket merkezinde yapılması kural olmakla birlikte ana sözleşmede genel kurul toplantısının şirket merkezi dışında yapılabileceğine ilişkin açık bir hüküm varsa toplantı çağrısı yapan kişinin uygun göreceği yerde de yapılabilir¹¹¹.

Türk Ticaret Kanunu m. 407/f.2'ye göre Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunması zorunludur. Diğer yönetim kurulu üyeleri de genel kurul toplantısına katılabilirler. Ayrıca denetçi de genel kurulda hazır bulunur.

Genel kurul toplantısına katılabilecek pay sahipleri TTK. m. 415'te düzenlenmiştir. Buna göre genel kurul toplantısına, yönetim kurulunca düzenlenen hazır bulunanlar listesinde adı bulunan pay sahipleri katılabilir (TTK. m. 415/f.1). TTK. m. 333 hükmü gereği kuruluşları için GTB.'dan izin alınması gereken anonim şirketlerin genel kurul toplantılarında

¹⁰⁸ Bu hususta, tasfiyede toptan satışlarda genel kurulun yetkili olduğuna ilişkin TTK. 538'inci madde hükmünün tasfiye dışında da uygulanmasına ilişkin bkz.: Yargıtay 11. HD., T. 17.10.1984, E. 3801, K. 4820 (Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 299).

¹⁰⁹ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 218; Çevik, Anonim Şirketler, s. 578.

¹¹⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 352-353.

¹¹¹ Yargıtay, ana sözleşme değişikliği ile genel kurul toplantısının şirket merkezi dışında başka bir yerde yapılmasının kararlaştırılabileceğini hükme bağlamıştır. Yargıtay 11. HD., T. 03.11.2015, E. 2014/16299, K. 2015/11460 (Altaş, Soner, 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları Anonim Şirketler – Limited Şirketler Özetli ve Konu Bazında Tasnifli (Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, ss. 118-119).

ayrıca bakanlığın temsilcisinin de yer alması gerekir¹¹². Pay sahipleri ve denetçiler genel kurul toplantısında görüş bildirebilirler¹¹³.

Genel kurul toplantısının geçerli olabilmesi için pay sahiplerinin çağrılması, toplantının başlatılması, gündemdeki konuların görüşülmesi ve karar verilebilmesinin belli bir usulü vardır. Toplanma ve karar almaya ilişkin usule uyulursa kararlar geçerli olacak; aksi halde alınan kararlar için hükümsüzlük veya iptal yaptırımını söz konusu olacaktır¹¹⁴.

1.4.2.1.3. Toplantı Çeşitleri

Genel kurul olağan ve olağanüstü olmak üzere iki şekilde toplanır. Olağan genel kurul toplantısı her yıl faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılır (TTK. m. 409/f.1). Genel kurul toplantısının zamanını düzenleyen hüküm, düzen kuralı olduğundan toplantının kanunda belirtilen süreden sonra yapılmış olması alınan kararın geçerliliğine halel getirmez¹¹⁵. Olağan genel kurul toplantılarında gündemin TTK. m. 409/f.1’de belirlenen konuları içermesi gerekmektedir¹¹⁶. Olağanüstü genel kurul toplantısı ise gerektiği takdirde¹¹⁷ genel kurulun belirli zamanların dışında toplanması halinde söz konusu olur (TTK. m. 409/f.2). Diğer bir deyişle olağan genel kurul toplantıları haricinde yapılan toplantılar, olağanüstü genel kurul olarak adlandırılır¹¹⁸.

Genel kurul, bütün pay sahiplerinin toplantıda hazır bulunması ve toplantının çağrısız yapılmasına kimsenin itiraz etmemesi halinde, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın yapılabilir¹¹⁹. Toplantı nisabı var olduğu sürece karar alınabilir¹²⁰ (TTK. m. 416). Özellikle

¹¹² Kayıhan, Şirketler Hukuku, s. 174.

¹¹³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 301.

¹¹⁴ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 279.

¹¹⁵ Karahan, Sami (Edit), Şirketler Hukuku, Konya, Mimoza Yayınları, 2012, s. 496.

¹¹⁶ Karahan, Şirketler Hukuku, s. 496.

¹¹⁷ Olağanüstü toplantıların gündemi ise kanunda gösterilmediğinden toplantıya duyulan ihtiyaç, gündemi belirler (Bahtiyar, Mehmet/Hamamcıoğlu, Esra, Yeni TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları (Genel Kurul Toplantıları), İstanbul, Beta, 2014, s. 25).

¹¹⁸ Çevik, Anonim Şirketler, s. 580.

¹¹⁹ Yargıtay 23. HD., 14.06.2013, E. 2013/1631, K. 2013/4092 (Çevrimiçi) “..Tüm ortakların hazır bulunması ve bir itirazda olmaması halinde genel kurul çağrı hakkındaki merasime riayet edilmeksizin de toplanabilir. Diğer bir anlatımla, anılan yasa hükmünden de anlaşılacağı üzere, kanun koyucu çağrısız bir genel kurulun var sayılmasını, bütünü ortakların hazır bulunmaları ve pay sahiplerinin bu toplantı şekline itiraz etmemiş bulunmaları şartlarının gerçekleşmesi durumunda kabul etmektedir. Tek bir payın sahibi veya temsilcisi hazır bulunmaz veya katılıp toplantı şekline itiraz ederse bu defa ortada bir genel kurulun varlığından söz edilemez. Toplantıya katılmayan veya itirazı olan pay sahibinin genel kurulun gidişini etkileyebilecek durumda olup olmaması da sonucu değiştirmez...” <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=23hd->

aile tipi ve küçük anonim şirketlerde yaygın olarak kullanılan bu usulde; davete dair olanlar haricindeki görüşme, oy kullanma, karar alma ve karar yetersayılarına uyma, tutanak düzenleme gibi hükümlere uyulmalıdır¹²¹. Toplantıdan bir payın sahibinin veya temsilcisinin ayrılması halinde, toplantı o andan itibaren icra edilemez; edilirse alınacak kararlar geçersiz hale gelir¹²². Çağrısız toplanan genel kurullarda, oybirliği ile gündeme madde eklenebilir (TTK. m. 416/f.2). Bu sebeple çağrısız genel kurul, gündeme bağlılık ilkesinin istisnasını teşkil eder.

Tek pay sahipli anonim şirketlerde çağrısız olarak toplanabilir. Ancak söz konusu olan tek pay sahipli anonim şirket, genel kurul toplantılarında başkanlık temsilcisi bulundurmamak zorunda olan bir anonim şirket ise genel kurul toplantısında başkanlık temsilcisinin bulunması şarttır¹²³. Tek pay sahipli anonim şirketlerde çağrısız genel kurul herhangi bir başka şarta ihtiyaç duyulmaksızın uygulanacaktır¹²⁴. Ancak tek kişilik anonim şirketlerde bazı payların üzerinde intifa hakkının bulunması veya rehin alacaklısına oy hakkının tanınmış olması durumunda çağrılı genel kurul yapma mecburiyeti ortaya çıkabilir¹²⁵.

Genel kurul elektronik ortamda da yapılabilir. Ancak genel kurul toplantılarına online katılmak zorunlu olmayıp isteğe bağlıdır (TTK. m 1527/f.3). Hak sahiplerinin veya temsilcilerinin güvenli elektronik imzaları ile EGK. sistemine girerek genel kurula elektronik ortamda katılmaları imkan dahilindedir¹²⁶.

2013-1631.htm&kw=14.06.2013+e.+1631#fm (Erişim Tarihi: 23.10.2017); Kayıhan, Şaban, “Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul ve İnternet”, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Dergisi, C: XXII, S. 1’den Ayrı Bası, s. 88.

¹²⁰ Yargıtay 11. HD., T. 17.05.2011, E. 2009/12744, K. 2011/6060 (Çevrimiçi) “... Tüm ortakların hazır bulunması ve bir itirazda olmaması halinde genel kurul çağrı hakkındaki merasime riayet edilmeksizin de toplanabilir. Diğer bir anlatımla, anılan yasa hükmünden de anlaşılacağı üzere, kanun koyucu çağrısız bir genel kurulun var sayılmasını, bütün ortakların hazır bulunmaları ve pay sahiplerinin bu toplantı şekline itiraz etmemiş bulunmaları şartlarının gerçekleşmesi durumunda kabul etmektedir. Tek bir payın sahibi veya temsilcisi hazır bulunmaz veya katılıp toplantı şekline itiraz ederse bu defa ortada bir genel kurulun varlığından söz edilemez...” <http://lib.lexpera.com.tr/CaseLaws/Content.aspx?SOPI=YA801D20130614K20134092E20131Doc=ARGITAYTR> (Erişim Tarihi: 23.8.2017).

¹²¹ Bahtiyar /Hamamcıoğlu, Genel Kurul Toplantıları, s. 51.

¹²² Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 303.

¹²³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 303.

¹²⁴ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 273.

¹²⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 303.

¹²⁶ Bahtiyar/Hamamcıoğlu, Genel Kurul Toplantıları, s. 22; Kayıhan, 6102 sayılı TTK.’nın yürürlüğe girmedigi ve dolayısıyla anonim şirket genel kurul toplantısının internet üzerinden yapılabileceğine dair düzenlemenin henüz mevcut olmadığı dönemde, bu konu ile ilgili son derece yerinde tespitlerde bulunmuştur. Bu kapsamda, anonim şirketlerde internet üzerinden genel kurul toplantısının yapılabilmesi lehine ve aleyhine olan görüşleri değerlendirerek, Alman Anonim Şirketler Hukukunda konu ile ilgili gelişmeleri ele almış ve genel kurulların internet üzerinden yapılabilmesi için nasıl bir yasal düzenleme yapılması gerektiğini ortaya koymuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Kayıhan, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul ve İnternet, ss. 79-105.

1.4.2.1.4. Toplantıya Çağırma Usulü ve Çağrıya Yetkili Olanlar

Genel kurulun geçerli bir karar alabilmesi için toplanması ve toplantı için de kural olarak usulünce toplantıya davet edilmesi, davete ilişkin kanun ve esas sözleşme hükümlerine uyulması zorunludur¹²⁷. Genel kurulların toplantıya nasıl çağrılacakları, ana sözleşmede yazılmalıdır (TTK. m. 339/f.2/b.8). Toplantıya çağrı şekli TTK. m. 414/f.1’de düzenlenmiştir. Buna göre genel kurul toplantıya ana sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilanla çağrılır. Bu çağrının, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılması gerekir¹²⁸.

Olağan ve olağanüstü toplantılara çağrı usulü aynıdır¹²⁹. Yönetim kurulunun çağrısı üzerine bazı ilanlar yapılmaksızın çağrısız genel kurul toplantısı yapılabilir. Bütün payların sahipleri veya temsilcilerinin toplantıda hazır bulunup, hiç birinin itirazda bulunmaması kaydıyla çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın genel kurul toplanabilir. Bu toplantı nisabı var olduğu sürece karar alınabilir (TTK. m. 416).

Halka açık olmayan şirketler bakımından Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde gerçekleştirilmesi gereken ilân, halka açık şirketler bakımından ancak şirket sözleşmesinde öngörülmek veya kurul¹³⁰ tarafından kararlaştırılmak şartıyla zorunlu kılınabilir. Pay senetleri halka arz edilmiş sayılan (pay sahibi sayısı 500’ü aşan) anonim şirketlerin nama yazılı olarak ihraç edilmiş olup da borsalarda veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda devamlı işlem gören pay senedi sahiplerine çağrı için iadeli taahhütlü mektup gönderilmesi zorunlu değildir¹³¹ (TTK. m. 414/f.2; SPK. m. 29/f.2).

Çağrısı yapılan ilk toplantıda nisabın temin edilememesi halinde genel kurul aynı usulle tekrar toplantıya çağrılır. İlk toplantının ilan metnine, yeterli çoğunluk sağlanamaması halinde yapılacak ikinci toplantının nerede ve nasıl yapılacağına dair konulan hükümler geçersizdir (GKTY. m. 10/f.3). Zira genel kurulun bir kez daha ayrı bir ilanla toplantıya çağrılmasının amacı; ilk toplantı tarihini öğrenemeyen bir pay sahibinin, muhtemelen

¹²⁷ Moroğlu, Erdoğan, “Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Daveti Merasimine Aykırılığın Yaptırımı ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Uygulaması”, Makaleler II, İstanbul, Arıkan Yayınları, 2006, s. 132.

¹²⁸ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 272.

¹²⁹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 303.

¹³⁰ Sermaye Piyasası Kurulu.

¹³¹ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, ss. 289-290.

ikincisini de öğrenemeyeceğinden genel kurula gelebilmesine imkan oluşturmaktır¹³². Bununla birlikte toplantı çağrılarının daha işlevsel olması bakımından, pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilan çıkacağı veya çıkacağı gazetelerin iadeli taahhütlü mektupla bildirileceğine dair kanuni düzenleme son derece isabetlidir (TTK. m. 414/f.1). Zira davete ilişkin hükümlerde güdülen amaç, bütün pay sahiplerinin genel kurul toplantısına katılabilmesini sağlamaktır.

Kanun ve esas sözleşmede yazılı şekil ve usule uygun olarak yapılmayan genel kurul toplantıları geçerli değildir¹³³. Yargıtay, çağrının usulüne uygun olduğunun kabul edilebilmesi için toplantıya davetin TTSG.'nde ilan edilmesiyle birlikte bütün nama yazılı pay sahipleri ve varsa şirkete önceden hamile yazılı pay senetlerini ibraz ederek ikametgâhlarını bildiren diğer pay sahiplerine, taahhütlü mektupla bildirme koşullarının gerçekleşmesi gerektiğini hükme bağlamıştır¹³⁴.

¹³² Teoman, Ömer, “Derneklerde ve Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Yetersayının Sağlanamaması Nedeniyle Toplanamamışsa İkinci Toplantı İçin Yeniden Çağrı Merasimine Uymak Zorunlu Mudur?”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim 1971-1982, C:I, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s. 368.

¹³³ Çevik, Anonim Şirketler, s. 304; Yargıtay çağrı usulüne uyulmadan toplanmış bir genel kurulun, TTK. m. 416'daki şartlar da oluşmamışsa almış olduğu kararların yoklukla sakat olduğuna içtihat etmiştir: Yargıtay 11. HD., T. 19.10.1982, E. 3800, K. 3992 (Çevrimiçi) “...Anonim şirketlerde genel kurulun toplantıya ne şekilde ve hangi merasime tabi olarak çağrı yapılacağı TTK. nun 368. maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Emredici nitelikte olan bu madde hükmüne göre, usulüne uygun bir çağrının kabul edilebilmesi için asgari iki şartın gerçekleşmesi gerekir. Bunlar, toplantıya davetin TTK. nun 37. maddesinde anılan Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmesi ayrıca bütün nama yazılı pay sahipleri ve varsa şirkette önceden hamile yazılı pay senetlerini ibraz ederek ikametgahlarını bildiren diğer ortaklara, taahhütlü mektupla bildirme koşullarıdır. Bu iki koşuldan hiçbiri veya biri tam olarak yerine getirilmemişse ortada yasaya ve usulüne uygun bir genel kurul daveti olmadığı gibi, bu şekilde toplanan bir genel kurulun varlığından da söz edilemez. Zira, yönetim kurulunca toplantıya katılması arzu edilmeyen ve genel kurulun seyrini etkileyebilecek bir kısım ortaklara çağrı yapılmadan toplanan genel kurulda alınan kararlar hukuken himaye görmesi doğru değildir. Meğerki, bu eksikliklere rağmen TTK. nun 370. maddesi gereğince bütün paydaşlar toplantıya iştirak etmiş olsunlar. TTK. nun 370. maddesi şartı yerine gelmedikçe, bu şekilde yasaya aykırı olarak yapılan çağrı üzerine toplanan genel kurulda alınan bütün kararlar hükümsüz ve geçersizdir. Diğer bir deyişle (yoklukla) maluldür. Bunun sonucu olarak da, böyle bir toplantıda alınan kararların bu şekilde yoklukla malül olduğunun tesbitini ise, TTK. nun 381/1. maddesindeki koşullar aranmaksızın, toplantıya katılsın veya katılmasın, katılıp da muhalefet beyanının zapta geçirtmeyen her ortak mahkemededen isteyebilir...” <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hd-e-1982-3800-k-1982-3992-t-19-10-1982> (Erişim Tarihi: 8.8.2017); Yargıtay 11. HD., 14.02.2002, E. 2001/9244, K. 2002/1218 (Çevrimiçi) “...Somut olayda, TTK.nun 368. maddesinde öngörülen süre öncesinde gazete ilanının yapılmadığı ve ortakların toplantıya usulünce çağrılmadıkları tereddütsüzdür. Usulünce çağrı yapılmayan ve toplantıya katılmayan ortaklar, şirketteki payların yarısının sahibidirler. Mevcut hisse durumu nazara alındığında, çağrı usulsüzlüğüne yol açan işlemlerde kötü niyetli davranıldığı ve şirketin yarı payına sahip davacı ortakların yöntemince çağrı yapıp katılımları sağlansaydı, bu katılımın oylamanın sonucuna etki edeceğinin kabulü gerekir...”<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-20019244.htm&kw=14.02.2002+e.+2001/9244#fm> (Erişim Tarihi: 23.10.2017).

¹³⁴ Yargıtay 11. HD., T. 17.05.2011, E. 12744, K. 6060 (Çevrimiçi) “...Anonim şirketlerde genel kurulun toplantıya ne şekilde ve hangi merasime tabi olarak çağrı yapılacağı TTK'nın 368. maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu madde hükmüne göre, usulüne uygun bir çağrının kabul edilebilmesi için asgari iki şartın gerçekleşmesi gerekir. Bunlar, toplantıya davetin TTK'nın 37. maddesinde anılan Türkiye Ticaret Sicili

Türk Ticaret Kanununda genel kurulu çağrı yetkisine sahip olanlar; görev süresi dolmuş olsa bile yönetim kurulu (TTK. m. 410), kendi görevleri ile ilgili konular için tasfiye memurları (TTK. m. 410, 535/f.2), azınlık (TTK. m. 411, mahkeme izniyle) ve pay sahibi (TTK. m. 412, belirli şartların varlığı halinde mahkeme izniyle) olarak ifade edilmiştir¹³⁵. TTK.'nda genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili olanlar sınırlı sayıda gösterildiğinden esas sözleşme ile kanunda gösterilenler dışında kimseye yetki tanınmaz¹³⁶. Şirketin yönetim kurulundan yoksun kalması durumunda, mahkemece TMK. m. 426/f.4 uyarınca yönetim kurulu yerine kayyım atanmışsa¹³⁷ kayyım da toplantı çağrısı yapabilir¹³⁸. TTK.'nda denetçiye genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi tanınmamıştır¹³⁹.

Yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağıracaklar arasında asli yetkili organdır. Yönetim kurulu genel kurulu toplantıya çağırmadığı durumda ya pay sahipleri ve azlık ya da görevlerine özgülenmiş olarak tasfiye memurları bu yetkiyi haizdirler¹⁴⁰. Zamanı gelmesine rağmen olağan toplantı davetine karar verilmemesi veya ihtiyaç var iken olağanüstü toplantı çağrısı yapılmaması durumunda, TTK. m. 553 gereği, yönetim kurulunun sorumluluğu doğar¹⁴¹.

Gazetesi'nde ilan edilmesi, ayrıca bütün nama yazılı pay sahipleri ve varsa şirkete önceden hamile yazılı pay senetlerini ibraz ederek ikametgahlarını bildiren diğer ortaklara, taahhütlü mektupla bildirme koşullarıdır.

Davete ilişkin hükümlerle güdülen asıl amaç, bütün pay sahiplerinin genel kurul toplantısına katılabilmesini sağlamaktır..."http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2009-12744.htm&kw=17.05.2011#fm (Erişim Tarihi: 23.8.2017).

¹³⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 365-366; Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 280.

¹³⁶ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 304; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 462.

¹³⁷ Kayyım, belirli bir işin görülmesi ya da malvarlığının yönetilmesi için Türk Medeni Kanunu'nda ve diğer kanunlarda öngörülen durumlarda, vesayet makamınca, ilgisinin isteği üzerine veya re'sen atanan kişidir (Koç, Vesayet Hukuku, s. 105); Doktrinde Öztan, kayyımın geçici bir süre içinde olsa tüzel kişinin yönetim kurulunun en önemli bazı görevlerini yüklediği göz önünde tutulduğunda, kendisine organ niteliğinin verilmesinin isabetli olacağını ileri sürmüştür. Çünkü kayyım, görev süresince üçüncü kişilerle tüzel kişi için çok önemli sayılabilecek muamelelere girişebilecektir (Öztan, Organ Kavramı, s. 79).

¹³⁸ Yargıtay 11. HD., T. 19.10.1982, E. 3800, K. 3992 (Çevrimiçi) "...Mahkemece, iddia, savunma ve dosyadaki belgelere göre, davacının eşinin ölümü ile davalı şirketin ortak sayısının dörde düştüğü ancak yapılan hisse devri ile tekrar beş ortaklı olduğu, yönetim ve denetim kurullarının görev sürelerinin dolduğu, organsız kalan davalı şirkete TTK'nun 435. maddesine uygun işlem yapmak üzere kayyım atandığı, kayyımın genel kurulu toplamasına rağmen yönetim kurulu ile denetim kurulunun seçilmesi için yeterli karar nisabının oluşmadığı, şirkette organ boşluğunun giderilemediği gerekçesiyle, davanın kabulü ile davalı şirketin TTK'nun 435. maddesi gereğince fesih ve tasfiyesine, tasfiye memuru atanmasına karar verilmiştir. Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir." http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2009-9660.htm&kw=14.12.2009+E.+2009/9660#fm (Erişim Tarihi: 8.8.2017).

¹³⁹ Bahtiyar/Hamamcıoğlu, Genel Kurul Toplantıları, s. 37.

¹⁴⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 304.

¹⁴¹ Bahtiyar/Hamamcıoğlu, Genel Kurul Toplantıları, s. 39; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 463.

Anonim şirkette kanun koyucu TTK. m. 411 hükmü ile azınlığa genel kurulu toplantıya davet yetkisi tanımıştır. Buna göre sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri, yönetim kurulundan noter aracılığıyla¹⁴² yapacakları taleple gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek, genel kurulu toplantıya çağırmasını veya genel kurul zaten toplanacak ise karara bağlanmasını istedikleri konuları gündeme koymasını isteyebilirler¹⁴³. Azlık, genel kurulu toplantıya çağırırken, önce yönetim kurulundan istekte bulunmalı, onun hiç veya süresinde cevap vermemesi halinde mahkemeye başvurmalıdır¹⁴⁴.

Birden fazla pay sahibinin bir araya gelerek TTK. m. 411 anlamında azınlık olarak nitelendirilebilmesi için bunların birlikte hareket etmesi gerekir¹⁴⁵. Esas sözleşmeyle çağrı hakkı daha az sayıda paya sahip pay sahiplerine tanınabilir (TTK. m. 411/f.1). Yüzde on asgari bir sınır olduğundan yüzde ondan fazla paya sahip pay sahibinin veya pay sahiplerinin bu hakkı kullanabileceğinden şüphe duymamak gerekir¹⁴⁶.

Her pay sahibi, organ eksikliğinin mevcut olduğu veya yönetim kurulu üyelerinin tümünün istifa ettiği yahut mevcut üyelerle bu kurulun karar alamadığı durumlarda, seçim yapılabilmesi ve genel kurulun toplantıya çağırılması için kendisine izin verilmesini mahkemeden talep edebilir¹⁴⁷. Yargıtay, bu konu ile ilgili verdiği bir kararında, mahkeme kararının kesin olduğuna ve karar düzeltme isteminde bulunulamayacağına işaret etmiştir¹⁴⁸.

¹⁴² Noter aracılığı ile davet yapılma zorunluluğu getirilmesi TTK. m. 411 hükmünün gerekçesinde “*Uygulamada çağrı için yönetim kuruluna başvurulup başvurulmadığı ve başvuru tarihi sorun yaratmakta, bu konu da mahkemenin izni yönünden sorun doğurmaktadır. Çünkü mahkemenin izin verebilmesi için yönetim kuruluna başvuru yolunun tüketilmiş olması gerekir. Ay-rica yönetim kurulunun cevap vermekte gecikmiş olması da mahkemenin izni bakımından önem taşır*” şeklinde açıklanmıştır. (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com/kh/o2/ib/b/giris.htm> (Erişim Tarihi: 8.8.2017).

¹⁴³ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 468.

¹⁴⁴ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 305.

¹⁴⁵ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 468; Bu hususu bir kararında Yargıtay da açıkça içtihat etmiştir: Yargıtay 11. HD., T. 27.11.1975, E. 1975/5112, K. 1975/6865 (Çevrimiçi) “...Kooperatif genel kurulunun toplantıya çağırılması usulü 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 43 ve devam maddelerinde düzenlenmiştir. Aynı kanunun 44. maddesi dört ortaktan az olmamak kaydile ortak sayısının en az onda birinin isteği üzerine genel kurulun toplantıya çağırılmasını, yönetim kurulunun bu isteği yerine getirmemesi halinde ilgili bakanlığın toplantıya çağırabilmesini, bu yoldan da toplantı gerçekleşmez ise istek sahiplerinin mahalli mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesi alabilmelerini, hükme bağlamıştır. Şu halde kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki asliye mahkemesinin istek sahiplerinin genel kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesi verilmesi yolundaki isteklerini kabul edebilmesi; müracaatçıların dörtten aşağı olmamak üzere kooperatif ortak sayısının en az onda biri olması, yönetim kurulunun ve ondan sonra ilgili bakanlığın bu isteği kabul etmemiş bulunması lazımdır. Bu durumda genel kurulu (bizzat) toplantıya çağırma yetkisini müracaatçılar iktisap etmiş olurlar...” http://lib.lexpera.com.tr/CaseLaws/Content.aspx?SOP=YA801D19751127K19756865E19755112&Doc=YARGITAY_TR (Erişim Tarihi: 15.8.2017).

¹⁴⁶ 11. HD, T. 5.6.1985, E. 2580, K. 3558.

¹⁴⁷ Türk Ticaret Kanunu m. 410/f.2; TTK. 410 uncu hükmünün gerekçesine dair Adalet Komisyon Raporunda: “*Eklenen ikinci fıkra hükmü, genel kurulun bazı olağanüstü durumlarda toplantıya çağırılabilmesini*

Çağrı yetkisi olmayanlar tarafından çağrılan pay sahiplerince alınan kararlar, yok hükmündedir¹⁴⁹. Ancak toplantıya tüm pay sahipleri katılması ve aralarından kimsenin itiraz etmemesi durumunda alınan kararlar, geçerlidir.

1.4.2.1.5. Toplantı ve Karar Oranı

Genel kurul, toplantıya kimin tarafından çağrılmışsa onun tarafından açılır. Genel kurulu yönetim kurulu çağırılmışsa yönetim kurulu başkanı, bulunmadığı takdirde vekili, onunda olmaması halinde bir üye; çağrı tasfiye memuruna veya memurlarına aitse memurlardan biri; davet pay sahibi tarafından yapılmışsa onun ve toplantıyı azlık çağırılmışsa kayyım varsa kayyım, yoksa azlığı temsilen bir pay sahibi tarafından açılarak gündemin uygulanmasına geçilir. Genel kurul toplantısı, gündem çerçevesinde yönetilerek gündeme bağlılık ilkesine sıkı sıkıya uyulmalıdır¹⁵⁰.

Türk Ticaret Kanunu'nun 418. ve 421. maddeleri, genel kurulun toplantı ve karar nisaplarını düzenlemiştir. Kural olarak özel toplantı yetersayısı gerektirmeyen olağan işlerde toplantı yetersayısı, ilk toplantıda çıkarılmış sermayenin en az dörtte birini temsil eden pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunmasıyla oluşur¹⁵¹. Toplantı açılıp birkaç madde

sağlamak amacıyla öngörülmüştür. Bu hükmün, birçok varsayımda 530 uncu madde anla-mında organ yokluğuna engel olabileceği de düşünülmektedir. Uygulamada, çeşitli sebeplerle, özellikle gruplar arasındaki uyumsuzluk ve çekişme dolayısıyla yönetim kurulunun toplanamaması, üye eksikliğinden veya bazı azlık haklarının kötüye kullanılması dolayısıyla toplantı nisabının gerçek-leşememesi, toptan istifa yahut kaza gibi nedenlerle yönetim kurulunun mevcut olmaması hâlleri-ne, özellikle ilk iki hâle sıkça rastlanmaktadır. Bu durumda kilitlenmeye giren şirketin çıkar yol bu-labilmesi için genel kurulun toplanabilmesinin sağlanması gerekmektedir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın uygulaması, birkısım hâllerde tüm pay sahiplerinin noterde beyanda bulunarak genel kuru-lu toplantıya çağırılmaları şeklindedir. Ancak bu şartın gerçekleşmesi her zaman kolay olmamaktadır. İkinci fıkra tüm bu sakıncaları ortadan kaldırmak amacıyla kaleme alınmıştır. Kötüye uygulamalara engel olmak için pay sahibinin bu çağrışı mahkeme kararıyla yapabile-mesi uygun görülmüştür. İşin niteliği mahkeme kararının kesin olmasını gerektirmektedir. Bu kararın dosya üzerinden mi, yoksa duruşmalı mı verilmesi gerektiği hususunda bir düzenleme yapılmayıp, bu, somut olayın özelliklerinin dikkate alınabilmesi için mahkemenin takdirine bırakılmıştır” denilmektedir. (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> (Erişim Tarihi: 8.8.2017).

¹⁴⁸ 11. HD., T. 01.07.2014, E. 2014/8014, K. 2014/12619 (Çevrimiçi) “...Dava, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 410/2. maddesine dayalı olarak davalı anonim şirketin genel kurulunun toplantıya çağırılmasına izin istemine dair olup, anılan Yasa hükmü gereğince; mahkemece verilen karar kesin niteliktedir...” <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2014-8014.htm&kw=`2014/8014`#fm> (Erişim Tarihi: 15.8.2017).

¹⁴⁹ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 280; Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, ss. 304-305; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 365-366; Moroğlu, Erdoğan, “Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Genel Kurul Kararına Etkisi ve Yargıtay Kararları” (Genel Kurulun Toplantıya Daveti), Makaleler I, İstanbul, Arıkan Yayınları, 2006, s. 166.

¹⁵⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, ss. 311-313.

¹⁵¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 380-381.

görüldükten sonra, pay sahiplerinin veya temsilcilerinin bir bölümünün toplantıyı terk etmesi sonucu toplantı nisabının dörtte bir oranının altına düşmesi durumunda toplantıya devam edilip karar alınamaz; aksi halde sonradan alınan kararlar yoklukla¹⁵² maluldür¹⁵³. İlk toplantıda bu oran sağlanamazsa ikinci toplantının yapılabilmesi için tek bir payın temsili dahi yeterlidir (TTK. m. 418/f.1). Kararlar, toplantıda temsil edilen oyların çoğunluğu ile alınır (TTK. m. 620/f.1).

Buna karşılık Bahtiyar/Hamamcıoğlu ise TTK. m. 416/f.1’de öngörülen durum ile TTK. m. 418/f.1’de öngörülen durumun birbirinden farklı olduğunu; TTK. m. 416/f.1’de çağrısız olarak toplanan genel kurulun toplantı nisabı var olduğu sürece karar alabileceği belirtildiğinden nisabın bozulması anına kadar alınan kararların geçerli olduğunu, oysa TTK. m. 418/f.1’de nisabın toplantı süresince korunmasını açıkça şart koştuğundan toplantı nisabının bozulması daha önce alınmış kararların geçerliliğini de etkileyeceğini, kanaatimizce isabetli bir şekilde ifade ederek farklı yorumlamaktadır¹⁵⁴.

1.4.2.2. Yönetim Kurulu

Yönetim kuruluna dair hükümler, esas itibariyle TTK. m. 359 ilâ 397 arasında düzenlenmiş olmakla birlikte hukukî ve cezai sorumluluk halleri ise TTK. 549 ilâ 563 arasında ayrı ve bütünlük taşıyan bir biçimde düzenlenmiştir.

Yetkilerini kanundan ve ana sözleşmeden alan yönetim kurulu, anonim şirketin kanunen zorunlu yürütme ve temsil organıdır¹⁵⁵. Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur (TTK. m. 365). Yönetim kurulu üyeleri, anonim şirketin medeni hakları kullanma ehliyeti kapsamına giren bütün işlemleri yapabilecek ve bu işlemler anonim

¹⁵² Bir işlemin ve bu arada genel kurul kararının kurucu unsurlarının mevcut olmaması hali, başlangıçtan itibaren bir genel kurul kararının mevcut olmadığı, yani yokluğu anlamına gelir (Pulaşlı, Hasan, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C: XVII, S. 1-2, Y. 2013, s. 892).

¹⁵³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 382; Yasa ve esas sözleşmede öngörülen toplanma ve karar yetersayıları sağlanmadan verilen genel kurul kararları yoklukla maluldür (Yargıtay 11. HD., 08.10.2009, E. 7325, K. 10282, Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, ss. 2864-2865).

¹⁵⁴ Bahtiyar/Hamamcıoğlu, Genel Kurul Toplantıları, s. 86.

¹⁵⁵ Domaniç, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 465; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 430; Poroy/Tekinalp/ Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 329; Çamoğlu, Ersin, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu), İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007, ss. 33-34; Yargıtay 22. HD., T. 19.09.2013, E. 2013/22646, K. 2013/19303 (Altaş, Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları, ss. 176-179).

şirket tarafından yapılmış kabul edilecektir¹⁵⁶. Genel kurulun aksine daimi ve devamlı bir organdır¹⁵⁷.

Yönetim kurulu, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş bir¹⁵⁸ veya daha fazla kişiden (gerçek veya tüzel) oluşur (TTK. m. 359/f.1). Tek kişi ile kurul ifadesinin, “kurul” kelimesinin birden ziyade kişiden çok, “organ” kavramına; dolayısıyla alınan yazılı kararın, karar defterinde sabitlenip somutlaşmasına, ispatına, tarihinin üçüncü kişilere ileri sürülmesine işaret ettiğinden çelişki yaratmadığı ifade edilmektedir¹⁵⁹.

Anonim şirketlerde işveren konumunda¹⁶⁰ olan yönetim kurulunun yönetim yetkisi, olağan ve olağanüstü tüm hususlarda karar alma yetkisini kapsamakla birlikte şirketle ilgili temel işlemlerde¹⁶¹ karar alma yetkisi sadece genel kuruldadır¹⁶². Dolayısıyla yönetim kurulu, şirketin işlerinin gerektirdiği durumlarda karar almak ve şirket işlerini sürdürmek zorundadır¹⁶³.

Şirketin temsilinin yönetim kurulunda olması, yönetim kurulunu bir dış organ niteliğine büründürse de TTK.’nun şirketin iç işlerine ve teşkilatına ilişkin birçok görev ve yetkiyi yönetim kuruluna vermesi yönetim kurulunun sadece bir dış organ olmadığını, bir iç organ niteliğine de haiz olduğunu gösterir¹⁶⁴.

¹⁵⁶ Çamoğlu, Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, s. 37.

¹⁵⁷ İmregün, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri (Genel Hükümler-Ortaklıklar-Kıymetli Evrak), 11. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1996, s. 325; Poroy/Tekinalp/ Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 329.

¹⁵⁸ Türk Ticaret Kanunu’nun 359. maddesinin 1. fıkrasının gerekçesinde, tek üyeli yönetim kuruluna imkân verilmesinin sebebi belirtilmiştir: “Bir taraftan, sistemde tek payshipli anonim şirkete yer verilerek birçok AB ülkesinin aynı kuralı uygulamakta olması dolayısıyla AB hukuku ile uyum sağlanması, diğer taraftan da, küçük anonim şirketler ile ana şirketlerde, daha kolay yönetme yöntemlerinin uygulanmasına olanak tanınmasıdır.”

¹⁵⁹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 228.

¹⁶⁰ Yargıtay 9. HD., T. 18.03.2013, E. 2010/51284, K. 2013/9060 (Çevrimiçi) “...Tüzel kişilerde yönetim hakkı ile emir ve talimat verme yetkisi organlarını oluşturan kişiler aracılığıyla kullanılır. Tüzel kişiler yönünden tüzel kişinin kendisi soyut işveren, tüzel kişinin organını oluşturan kişiler ise somut işveren sıfatını haizdir.

Ticaret şirketleriyle tüzel kişilerde somut işveren sıfatını taşıyan organ bir kurul olabileceği gibi tek başına bir kişiye verilen yetki çerçevesinde gerçek kişinin de organ sıfatını kazanması mümkündür... Anonim şirketler yönünden yönetim ve temsil yetkisinin yönetim kurulu üyelerine bırakılması halinde, bu kişi veya kişiler kişi-organ sıfatını kazanır. Şirketi temsil ve yönetime yetkili kişi-organ sıfatını taşıyan kişiler işveren konumunda bulduklarından işçi sayılmazlar...” <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=9hd-2010-51284.htm&kw=E.+2010/51284,+K.+2013/9060#fm> (Erişim Tarihi: 23.10.2017).

¹⁶¹ Temel işlemler, esas sözleşmenin değiştirilmesi, fesih ve tasfiyeye karar verme gibi işletme konusu ile ilgili olmayıp, anonim şirketin doğrudan kendisi ile ilgili iş ve işlemlerdir.

¹⁶² İmregün, Oğuz, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları” (Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayıları), Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı, C:I, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2001, s. 278.

¹⁶³ Karahan, Şirketler Hukuku, s. 381.

¹⁶⁴ Dural, Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi, s. 18.

Yönetim kurulu bir ya da birden çok üyeden oluşabilen bir organdır (TTK. m. 359). Banka yönetim kurulları en az 5 üyeden (Bank. K. m. 23), HAAO.'larda yönetim kurulu ise en az beş kişi (SPK. m. 17) olmalıdır¹⁶⁵. Yönetim kurulunun üst sınırı hakkında TTK.'da hüküm bulunmamasıyla birlikte¹⁶⁶ üye sayısı şirket esas sözleşmesinde gösterilmelidir (TTK. m. 339/f.2/b.7). Aksi halde, esas sözleşme tescil edilmemelidir (TTK. m. 32./f.2); edilmişse TTK. m. 353 hükmü gereği fesih davası açılır¹⁶⁷.

Yönetim kurulu üyeleri en fazla üç yıllık görev süresi için seçilebilir ve esas sözleşmede aksine hüküm yoksa aynı kişi tekrar seçilebilir (TTK. m. 362). Anonim şirkette pay sahibi olmayanlarda yönetim kurulu üyeliğine seçilebilir¹⁶⁸.

Anonim şirkette yönetim kurulunu toplantıya çağırarak başkanın görevidir. Ayrıca her yönetim kurulu üyesi de yazılı ve gerektirici sebepleri belirterek başkandan yönetim kurulunu toplantıya çağırmasını isteyebilir ve şayet başkan üyelerin başvurusunu reddederse üyeler de yönetim kurulunu bizzat toplantıya çağırabilir¹⁶⁹.

Yönetim kurulunun görevine giren işleri ifa eden kişi veya kişi gruplarına bunlar yönetim kuruluna dâhil olmasa bile organ sıfatı kıyasen uygulanacaktır¹⁷⁰. Yönetim kurulu, kanunda özel olarak başka bir organa bırakılmayan ve şirketin işletme konusu içerisinde kalan her konuda kural olarak yönetime yetkilidir¹⁷¹. Yönetim kurulu üyesi ile anonim şirket arasında vekâlet akdi vardır¹⁷².

Esas sözleşmede düzenlenmiş olmak kaydıyla yönetim kurulu toplantıları, tüm üyelerin bu toplantıya elektronik ortamda katılmaları veya bazı üyelerin fiziklen mevcut oldukları toplantılara diğer üyelerin elektronik ortamda katılımıyla da icra edilebilecektir¹⁷³. Toplantılara vekil aracılığıyla katılma ve üyelerin birbirlerini temsilen oy verme olanağı yoktur¹⁷⁴. İster fiilen toplantı yapmak suretiyle isterse elektronik ortamda yönetim kurulu toplantısı yapılmış olsun ana sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde yönetim kurulu üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve toplantıda hazır bulunan üyelerin

¹⁶⁵ Poroy/Tekinalp/ Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 331.

¹⁶⁶ Dural, Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi, s. 15.

¹⁶⁷ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 172.

¹⁶⁸ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 222.

¹⁶⁹ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 401.

¹⁷⁰ Helvacı, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, s. 32.

¹⁷¹ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, ss. 362-363.

¹⁷² İmregün, Genel Hükümler- Ortaklıklar-Kıymetli Evrak, s. 331.

¹⁷³ Aydın, Anonim Şirketler, s. 282; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 402.

¹⁷⁴ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 227; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 403.

çoğunluğu ile kararlarını alır (TTK. 390/f.1). Yönetim kurulu toplantısında her yönetim kurulu üyesi; şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilecek ve inceleme yapabilecektir¹⁷⁵.

Anonim şirket ile üyeler arasındaki vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan sadakat ve özen borcunun kapsamına, genel kurul toplantılarına bizzat katılmak ve bunun sağlıklı bir biçimde yürütülmesini sağlamak için gereken önlemleri almakta girer. Bununla birlikte üyeler için yönetim kurulu toplantısına katılmayı hem bir hak hem de bir görev olarak düzenleyen kanun koyucunun genel kurul toplantıları için temsile olanak verdiğini düşünmek ise makul bir sonuç değildir¹⁷⁶. Yargıtay, yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasında vekâlet akdi bulunduğundan üyelerin şirkete karşı vekil gibi sorumlu olmalarının tabi olduğunu ifade etmiştir¹⁷⁷.

1.4.2.2.1. Yönetim Kurulu Üyesi Seçilebilme Ehliyeti

Tam ehliyetli gerçek kişiler ve müflis olmayan tüzel kişiler yönetim kuruluna üye olabilirler¹⁷⁸. Bu sebeple kısıtlı olmayan, ayırt etme gücüne sahip ve 18 yaşını dolduran her kişi yönetim kurulu üyesi olabilir ve yönetim kurulu üyesi tüzel kişi adına tescil edilebilir¹⁷⁹. Bununla birlikte ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmamakla birlikte henüz 18 yaşını

¹⁷⁵ Aydın, Anonim Şirketler, s. 283.

¹⁷⁶ Teoman, Ömer, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Toplantılarına Bizzat Katılmak Yükümü Var Mıdır?”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim Cilt I 1971-1982, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s. 378 vd..

¹⁷⁷ Yargıtay 22. HD., T. 21.05.2013, E. 2012/16979, K. 2013/11856 (Çevrimiçi) “...Anonim şirket ile yönetim kurulu üyesi arasındaki ilişkinin hukuki niteliği karşılaştırmalı hukukta tartışmalı olmakla beraber, Alman hukukunda sözleşme şartlarına göre, vekalet veya hizmet akdi olarak nitelendirilmekle birlikte, daha çok, hizmet akdi olduğu yönündedir. Fransız hukukunda da, bu ilişkinin bir vekalet akdi olduğu kabul edilmiştir. İsviçre hukukunda ise, vekalet hakkındaki hükümlerin uygulanacağı kabul edilmektedir (Mimaroğlu, S. Kemal: Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti, Ankara 1967, s. 100). Türk öğretisinde de, bu ilişkinin vekalet akdi olduğu görüşü hakimdir (Çamoğlu, Ersin: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 1972, s.102-104; Mimaroğlu, S.Kemal: a.g.e., s.101-102).Yargıtay, yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasında bir hizmet akdi bulunmadığını kabul etmiştir (H.G.K.'nın 5.2.2003 gün ve 2003/9-82 E.-65 K. sayılı ilamı) Genel olarak yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu TTK.320 ve TTK. 336.maddelerine göre belirlenir. Şirket yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasında bir vekalet akdi ilişkisi bulunduğundan, üyelerin şirkete karşı vekil gibi sorumlu olmaları doğaldır...” <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=22hd201216979.htm&kw=21.05.2013E+`2012/16979,+K.+`2013/11856`#fm> (Erişim Tarihi: 23.10.2017).

¹⁷⁸ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 227.

¹⁷⁹ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 410; Eminoğlu, Cafer/Çakır, Fatma Betül, “Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kuruluna Temsilci Ataması” (Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi), Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:XVIII, S. 3-4 (2014), s. 279.

doldurmayan bir kişi de evlenmesi veya mahkeme kararıyla ergin kılınması halinde yönetim kurulu üyesi olabilir¹⁸⁰. Ancak mümeyyiz küçük kısıtlılar ve kendilerine kanuni danışman atanmış kişilerin yönetim kurulu üyeliğine seçilmesi mümkün değildir¹⁸¹. Yönetim kurulu üyeliği için pay sahibi olmak şart değildir¹⁸². Ancak esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için özel şartlara yer verilebilir¹⁸³.

Yönetim kurulu üyeliğini sona erdiren sebepler¹⁸⁴ seçilmeye de engeldir (TTK. m. 359/f.4). Buna göre hileli (İİK. m. 311, TCK. m. 161), taksirli (İİK. m. 310; TCK. m. 162) ve adî olması fark etmeksizin müflis, yönetim kurulu üyesi olamaz¹⁸⁵.

Tüzel kişinin yönetim kuruluna üye seçilmesi halinde, tüzel kişiyle birlikte tüzel kişinin temsilcisi olan gerçek kişi¹⁸⁶ de tescil ve ilan olunur (TTK. m. 359/f.2). Bu hüküm uyarınca yönetim kurulu üyeliğine bir tüzel kişi seçildiği takdirde tüzel kişinin kişiliğinde somutlaştığı ancak onu temsil etmeyen bir gerçek kişi, seçilen tüzel kişi ile birlikte tescil ve ilan olunacaktır¹⁸⁷. Burada amaçlanan husus, gerçek kişi ile tüzel kişinin aynı anda tescil edilmesinden ziyade, tüzel kişi adına yönetim kuruluna katılacak olan gerçek kişinin tescil yoluyla açıklanmasını sağlamaktır. Ayrıca ifade etmek gerekir ki TTK. m. 359/f.2 hükmü, tüzel kişi tarafından belirlenen sadece bir gerçek kişinin tescil ve ilanını emrettiğinden ne

¹⁸⁰ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 410.

¹⁸¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 415-416.

¹⁸² Poroy/Tekinalp/ Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 356; Türk Ticaret Kanunu m. 359/f.1'in gerekçesine göre: “Bu madde ile, yönetim kurulu üyelerinin ayrıca, pay sahibi olmalarına ilişkin 6762 sayılı Kanunda öngörülmesi bulunan (gereksiz) zorunluluk kaldırılmıştır. Böylece hem az ortaklı anonim şirketlerde çok üyeli yönetim kurulu oluşturulmasına olanak tanınmış, hem de yapay hile-i şer’iye olan çözümlere başvurulmadan, uzman ve profesyonel yönetim kurullarının kurulabilmesinin yolu açılmıştır.”

¹⁸³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 413; TTK. 340 ıncı maddesinin gerekçesinde yönetim kurulu üyeliği için ek koşullar getirilebileceği teyit edilmektedir: “340 ıncı madde, bu Kanunun herhangi bir hükmünden açıkça anlaşılmasa bile, esas sözleşme ile, yönetim kurulu üyeleri başta olmak üzere yöneticiler, denetçiler, işlem denetçileri ve benzeri kişiler için yaş, ek meslekî nitelikler ve kişisel şartlar konulmasına; komisyonlar ve kurullar oluşturulmasına; şeref başkanlıkları ve danışma konseyleri ihdas olunmasına, kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasına engel değildir. Çünkü, her anonim şirket, yöneticilerinde Kanunda öngörülenlere ek olarak nitelikler aramak, yaş sınırları koymak ve danışma kurulları kurmak hakkına sahiptir.”; Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 412; Karahan, Şirketler Hukuku, s. 409.

¹⁸⁴ Türk Ticaret Kanunu madde 363 fıkra 2: “Yönetim kurulu üyelerinden birinin iflasına karar verilir veya ehliyeti kısıtlanır ya da bir üye üyelik için gerekli kanuni şartları yahut esas sözleşmede öngörülen nitelikleri kaybederse, bu kişinin üyeliği, herhangi bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer.”.

¹⁸⁵ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 411.

¹⁸⁶ Türk Ticaret Kanunu madde 359 gerekçesinde yönetim kurulu üyesi tüzel kişiyi temsil edecek olan gerçek kişiye ilişkin “...Tüzel kişi adına tescil ve ilân edi-lecek kişi, tüzel kişi tarafından belirlenir, yoksa genel kurul tarafından seçilmez; esas sözleşmeye bu yolda hüküm konulamaz. Çünkü, seçimle tüzel kişi yönetim kuruluna üye olmuştur. Tüzel kişi, kendi adına toplantılara katılacak kişiyi değiştirmek istiyorsa şirkete başvurarak yeni kişiyi tescil ve ilân ettirmelidir. Gerçek kişiyi belirlemek ve değiştirmek hakkı sadece tüzel kişiye aittir. Ancak şir-ketin, haklı sebeplerin varlığında tüzel kişiden değiştirme talebinde bulunmaya hakkı vardır...” ifadelerine yer verilmiştir.

¹⁸⁷ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 229.

yedek kişi tayinine ne de birlikte temsil tayinine imkan verir¹⁸⁸. Bununla birlikte tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi olması durumunda, onun adına hareket edecek gerçek kişinin de kanunlarda ve esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aranan şartları taşıması gerekir¹⁸⁹.

Türk Ticaret Kanunu m. 359/f.5 hükmüne göre devlet, belediye, il özel idaresi, köy ile diğer kamu tüzel kişilerinin pay sahibi olduğu şirketlerde, sayılan tüzel kişiler veya bunların gerçek kişi temsilcileri yönetim kuruluna seçilebilir. Yönetim kurulu üye sayısı ikiden fazla olan anonim şirketlerde, üyelerin tamamının aynı kamu tüzel kişininin temsilcisi olmaması şartıyla kamu tüzel kişisini temsilen birden fazla gerçek kişi yönetim kuruluna seçilebilir.

1.4.2.2.2. Yönetim Kurulu Üyesi Olma Halleri

Yönetim kurulu üyesi ile şirket arasında seçim ve görevi kabul ile kurulan akdi bir ilişki vardır¹⁹⁰. Anonim şirkette, şirketin yönetim ve temsil organı olan yönetim kurulu çeşitli yollarla seçilebilir¹⁹¹. Kanunda ve ana sözleşmede belirlenen belirli niteliklere haiz kişiler, kuruluşta esas sözleşmeyle atanarak veya daha sonra genel kurulca seçilerek yönetim kurulu üyesi olabilir¹⁹². Ancak yönetim kurulu üyeliğine seçilen kişi, bu görevi açık veya zımni olarak kabul etmesi gerekir¹⁹³.

Yönetim kurulunun seçimi, genel kurula ait devredilemez bir yetki olsa da kanun bazı hallerde değişik seçim veya atama şekilleri öngörmüştür¹⁹⁴. Buna göre yönetim kurulu üyesi olma halleri şöyledir.

¹⁸⁸ Eminoğlu/Çakır, Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi, s. 281.

¹⁸⁹ Eminoğlu/Çakır, Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi, s. 284.

¹⁹⁰ Ayşegül, “Yönetim Kurulu Üyesi İle Anonim Ortaklık Tüzel Kişisi Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği”, İstanbul, Doç. Dr. Mehmet SOMER'in Anısına ARMAĞAN, 2006, s. 379; Uysal, yönetim kurulu üyelerinin ortaklıkla aralarındaki ilişkinin vekalet sözleşmesine dayandığını ifade etmiştir (Uysal, Levent, 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Kapsamında Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu –II, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.81 (2009), s. 1).

¹⁹¹ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 352.

¹⁹² Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 363; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 352.

¹⁹³ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 368.

¹⁹⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 421.

1.4.2.2.2.1. Esas Sözleşmeyle

Türk Ticaret Kanunu m. 339/f.3 hükmü uyarınca anonim şirketin kuruluşunda ilk yönetim kurulu üyeleri ana sözleşme ile atanır. Ana sözleşmenin tescil ve ilanı gereken hususlar arasında; yönetim kurulu üyeleriyle şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, unvanları, yerleşme yerleri ve vatandaşlıklarının yer alması şarttır¹⁹⁵. Aksi takdirde şirket organsız doğmuş olacağından fiil ehliyetini kullanamama sonucunu doğurur (TMK. m. 49).

Yönetim kuruluna seçilen üyelerin görev süresi TTK. m. 362 uyarınca açıkça belirtilmemişse atamanın, tescili izleyen üç yıl olarak yapıldığı kabul edilmelidir¹⁹⁶.

1.4.2.2.2.2. Genel Kurul Kararıyla

Anonim şirketin ilk yönetim kurulu üyeleri ana sözleşme ile atanır (TTK. m. 339/f.3). Ancak daha sonraki yönetim kurulu üyelerinin genel kurul tarafından seçilmeleri gerekmektedir (TTK. m. 359/f.1). Yönetim kurulu üyelerinin seçimi, genel kurulun devredilemez nitelikteki görev ve yetkileri arasındadır (TTK. m. 408/f.2/b.2). Genel kurul, pay sahipleri tarafından önerilen veya bizzat kendilerinin aday olmasıyla belirlenen aday listesinden istediği kişileri yönetim kurulu üyeliğine seçebilir¹⁹⁷. Ancak genel kurulun yönetim kurulunu seçim yetkisi sınırsız olmadığından yasa veya esas sözleşme ile bu yetkisi sınırlandırılabilir¹⁹⁸.

Yönetim kurulu üyelerinin seçimine dair, kanunda özel bir yetersayı aranmadığı için olağan toplantı ve karar yetersayısı uygulanır (TTK. m. 418). Ana sözleşmeyle adî nisap ağırlaştırılabilmekle birlikte hafifletilemez¹⁹⁹.

Yönetim kurulu üyelerinin görev süresi en çok üç yıldır. Ancak genel kurul kararında seçilen üye için bir süre öngörülmemişse görev süresinin 1 yıl olduğu kabul edilir²⁰⁰. Yönetim kurulu üyeliğine seçilen kişinin, bu görevi açık veya zımni olarak kabul etmesi gerekir²⁰¹.

¹⁹⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 421-422.

¹⁹⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 354.

¹⁹⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 421-422.

¹⁹⁸ İmregün, Oğuz, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyesi Sıfatının Kazanılması ve Ortaklık Sözleşmesi İle Bu Konuda Getirilebilecek Düzenlemeler”, Prof. Dr. Ümit Yaşar Doğanay’ın Anısına Armağan, İstanbul, 1982, s. 172.

¹⁹⁹ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 415.

Türk Ticaret Kanunu m. 360, yönetim kurulun üyeliğine seçilmede belirli pay grubuna imtiyazla ilgili bir durumu düzenlemektedir. Çoğunluğun yönetim kurulu üyelerinin tamamını zaten seçebilecek durumda olmasından hareketle bu imtiyazın azınlığa getirildiği açıktır. Azlığa mensup adayın haklı sebep²⁰² bulunmadığı takdirde yönetim kuruluna seçilmesi zorunludur²⁰³. Bu düzenleme azınlığı yönetim kurulunda temsil edilebilme imkanı sağladığından son derece isabetlidir.

1.4.2.2.2.3. Mahkeme Kararıyla

Yönetim kurulu üye seçimi, genel kurulun devredilemez yetkileri arasında olsa da haklı sebeple fesih davası kapsamında (TTK. m. 531) mahkeme fesih yerine alternatif çözüm olarak mevcut yönetim kurulunu azledip onların yerine, yeni üye seçme yoluna gidebilir²⁰⁴.

1.4.2.2.2.4. Kamu Tüzel Kişilerinin Üye Ataması

Ana sözleşmede öngörülecek bir hükümlerle Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerinden birine, pay sahibi olmasalar bile işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulundurma hakkı verilebilir (TTK. m. 334/f.1). Bu üyelerin her zaman aynı kamu tüzel kişileri tarafından azledilip yerlerine yenilerinin atanmaları mümkündür (TTK. m. 334/f.2). İşletme konusu kamu hizmeti olmayan bir anonim şirket ana sözleşmesinde, TTK. m. 334 çerçevesinde yer alan ve kamu tüzel

²⁰⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 421-422.

²⁰¹ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 368.

²⁰² Haklı sebep, azınlığın hakkaniyete uygun ve fakat objektif olarak şirketin devam etmesinden umduğu faydaları ortadan kaldıran olgulardır (Erdem, Nuri, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi 6102 Sayılı Yeni TTK. Hükümlerine Göre, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s. 109).

²⁰³ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 368; Türk Ticaret Kanunu madde 360 fıkra 1:“Esas sözleşmede öngörülme şartı ile, belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilir. Bu amaçla, yönetim kurulu üyelerinin, belirli bir grup oluşturan pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday önerme hakkı da tanınabilir. Genel kurul tarafından yönetim kurulu üyeliğine önerilen adayın veya hakkın tanındığı gruba ve azlığa mensup adayın haklı bir sebep bulunmadığı takdirde üye seçilmesi zorunludur. Bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşamaz. Bağımsız yönetim kurulu üyelerine ilişkin düzenlemeler saklıdır.”.

²⁰⁴ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 369.

kişilerinin yönetim kurulunda temsilini sağlayan bir hüküm kanunun emredici hükümlerine aykırı olduğundan kesin hükümsüzdür²⁰⁵ (TTK. m. 340; TBK. m. 27).

1.4.2.2.2.5. Yönetim Kurulunun Üye Belirlemesi

Yönetim kurulu üyelerinden birinin işlem ehliyetini kaybetmesi veya kısıtlanması yahut üyelik için gerekli yasal koşulları veya esas sözleşmede öngörülen nitelikleri yitirmesi gibi nedenlerle bir üyeliğin boşalması halinde yönetim kurulu, yasal şartlara sahip bir kimseyi geçici olarak yönetim kuruluna üye seçer ve ilk toplanacak genel kurulun onayına sunar. Bu usulle seçilen üye, onaya sunulduğu genel kurul toplantısına kadar görev yapar ve onaylanması durumunda selefinin süresini tamamlar (TTK. m. 363/f.1). Genel kurul, yapılan seçimi onaylamazsa söz konusu üye onayın reddi tarihine kadar diğer üyelerle eş hak ve yetkilere sahip olur ve bu karar hukuki etkisini ileriye dönük olarak gösterir²⁰⁶.

Türk Ticaret Kanunu m. 363/f.1'in uygulanabilmesi için üyelikteki boşalma veya boşalmalara rağmen geriye kalan üyelerin TTK. m. 390/f.1'de yer alan veya ana sözleşmeyle ağırlaştırılan toplantı nisabını sağlayabilecek sayıda olması gerekir²⁰⁷. Bu sebeple tek üyeli yönetim kurulunda üyeliğin boşalması halinde yasa koyucu bu durumda mahkemece atama öngörmediği için TTK. m. 363/f.1 uygulama alanı bulamaz²⁰⁸. Bu gibi hâllerde organ eksikliği (TTK. m. 530) söz konusu olabilecektir²⁰⁹. Kanaatimizce tek üyeli yönetim kurulunda üyeliğin boşalması halinde mahkemece atamanın yapılabileceğine dair yasal düzenlemenin yapılması de lege ferenda hukuk açısından isabetli olacaktır.

Boşalan yönetim kurulu üyeliği, TTK. m. 360/f.1 anlamında azınlık veya belirli grup pay sahiplerinden ise yönetim kurulunun seçeceği kişinin de bu sayılanlardan olması gerekir. TTK. m. 360/f.1 hükmüne uygun olmayan seçimin, yönetim kurulu oluşturulmasıyla ilgili olarak ana sözleşme hükmüne aykırılık nedeniyle iptali dava konusu olabilir²¹⁰. Yönetim kurulunun atadığı üyeyi azletme yetkisi, genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır²¹¹.

²⁰⁵ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 417.

²⁰⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 355.

²⁰⁷ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 421.

²⁰⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 355.

²⁰⁹ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 421.

²¹⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 423-424.

²¹¹ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 370.

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ZORUNLU ORGAN EKSİKLİĞİ HALLERİ

2.1. Zorunlu Organ Eksikliği Kavramı

Türk Ticaret Kanunu m. 530’da geçen “mevcut olmama” ibaresini, yönetim kurulu açısından ele almak gerekir¹. Zira anonim şirketin zorunlu organları yönetim kurulu ve genel kurul ise de kanun koyucu ilgili maddede genel kurul için “toplanamama” halinden söz etmektedir². TTK. m. 530’da geçen “organ eksikliği” ifadesi geniş anlamda ele alınmalıdır. Ölüm veya istifa gibi çeşitli sebeplerle üyeliklerin açılmış olmasına rağmen kanuni şekline göre bu boşlukların doldurulma yoluna gidilmemesi; seçilenlerin devamlı olarak yurt dışında oturma, şirket ile hiçbir ilişkisinin kalmaması yahut sağlık durumunun bozulması sonucu görev gereğinin yerine getirilememesi³; birden fazla üyeden oluşan yönetim kurullarında açılan yönetim kurulu üyeliklerine atama yapılmaması veya yapılmayarak organın oluşmasına engel olunması (genel kurulda yönetim kurulu üyesi seçiminde oyların kilitlenmesi ve çoğunluğun sağlanamaması)⁴; benzer şekilde tek kişiden oluşan yönetim kurulunda üyeliğin herhangi bir sebeple boşalıp yerine genel kurulca seçimle atama yapılamaması hallerinde, organ eksikliği ortaya çıkar⁴.

Tüzel kişiliğe sahip anonim şirketler faaliyetlerini organları aracılığı ile yerine getirdikleri için şirketin bu organlardan yoksun kalması belirli hukuki sonuçlar doğuracaktır. İnceleme konumuz açısından zorunlu organ eksikliği haline bağlanan sonuç, TTK. m. 530 gereği mahkemece şirketin feshine karar verilmesidir. Organ eksikliği kavramını somutlaştırabilmek adına her bir zorunlu organ açısından organ eksikliği halinin özel sebeplerini inceleyeceğiz.

¹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 195; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 630; Dural/Ayoğlu Uzun Süre Koşulu, s. 439.

² Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 630.

³ Doğanay, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 4. bs., İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, C:II, 2004, s. 1283; Alışkan, Anonim Şirketlerin Denetlenmesi, s. 236

⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 657; Tekinalp, Kanunda toplantı nisaplarının gerçekleşmemesi ve karar alamamaktan dolayı bu organların kilitlenme halinin kural olarak “eksiklik” veya “mevcut olmama” olarak kabul edilmediğini ifade etmiştir (Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 195); Karahan, Şirketler Hukuku, s. 718.

2.2. Zorunlu Organ Eksikliği Hallerinin Özel Görünümleri

2.2.1. Genel Kurulun Eksikliği

Genel kurulun görev süresi bulunmadığı gibi ayrıca seçilen bir organ olmamasından dolayı da eksikliğin ortaya çıkması düşünülemez. Zira genel kurulun eksikliği demek, şirkette hiç pay sahibinin olmaması demektir⁵.

Genel kurul devamlı bir organ olmadığından ancak toplanamaması hâli, TTK. m. 530/f.1 anlamında bir fesih sebebi olabilir⁶. Fesih sonucu bakımından başkaca TTK. hükümleri, genel kurulun gerçek anlamda eksikliğinden önce gelerek, şirketin feshi için genel kurulun mevcudiyetinin araştırılmasını anlamsız kılacaktır⁷.

Bir organın asgari üye sayısının kanun veya esas sözleşmede arananın altına düşmesi organ niteliğinin kaybına yol açacağından genel kurulun asgari üye sayısının kaç olduğunun tespiti gerekir. TTK. m. 338/f.1 hükmü gereği tek kişilik anonim şirket kurulabileceği için genel kurul için asgari üye sayısından ve buna bağlı bir fesih sebebinden bahsedilemeyecektir.

2.2.1.1. Genel Kurulun Toplanamaması

Türk Ticaret Kanunu m. 530'a göre "genel kurulun toplanamaması" hali organ eksikliği sayılacak ve anonim şirketler için bir fesih sebebi oluşturacaktır. Genel kurulun toplanamaması halini, alınacak kararların niteliğine göre değerlendirmek ve her toplantı yapamama halini⁸ fesih sebebi olarak kabul etmemek gerekir. Ancak yönetim kurulu seçimi, bilançonun kâr-zarar hesabının tasdiki gibi anonim şirketin faaliyetlerine devam edebilmesi için yapılması gereken işlerde ve kanunen alınması zorunlu olan kararların varlığı hallerinde, genel kurulun toplanamazsa mahkemeden anonim şirketin feshi talep edilebilir⁹. TTK. m. 530/f.1'de "Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa,..." geçen "uzun süreden beri" ifadesinden ve

⁵ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 570.

⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 657.

⁷ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, ss. 83-84.

⁸ Şirketin konu ve türünün değiştirilmesi veya bir olağanüstü genel kurul toplantısının yapılamaması nedeniyle sermaye artırımı kararının alınamaması gibi hususlarda karar alamaması, bu organın yokluğu anlamına gelmez ve şirketin feshi sebebi sayılmaz (Alışkan, Anonim Şirketlerin Denetlenmesi, s. 245).

⁹ Alışkan, Anonim Şirketlerin Denetlenmesi, s. 245.

gerekçede¹⁰ yer alan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, şirketin kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmamasının veya genel kurulun toplanamamasının süreklilik göstermesi gerekmektedir¹¹.

Anonim şirketin zorunlu organı olan yönetim kurulunun mevcut olmaması hâli, şirketin genel kurulunu toplantıya çağırarak yetkili organın olmadığı anlamına gelecektir. Organ seçimi genel kurulun devredemeyeceği yetkiler arasında sayıldığından bu durumda şirketin bir çıkmaza girdiği kabul edilerek TTK. m. 530 uyarınca şirketin feshi talep edilmelidir¹².

2.2.1.2. Genel Kurulun İşlevsizliği ve Kilitlenmesi

Genel kurulun sürekli olarak ret kararı üretmesi veya oy kilitlenmesine muhatap olması durumları, TTK. m. 530 kapsamında şirketin feshine sebep olacaktır¹³. Anonim şirket genel kurulu, olağan ve olağanüstü şekilde toplanarak karar alır. Olağan genel kurul toplantısında, her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde (mart ayı sonuna kadar) kanunen toplantı gündeminde bulunması gereken hususlar müzakere edilerek karar alınır¹⁴. Olağanüstü genel kurul toplantısı ise gerektiği takdirde yönetim kurulunun çağrısı üzerine veya azınlık pay sahipleri gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek yönetim kurulundan genel kurulu toplantıya çağırmasını veya genel kurul zaten toplanacaksa karara bağlanmasını istedikleri konuları gündeme bağlanmasını isteyerek yapılır (TTK. m. 411/f.1). Olağan ve olağanüstü genel kurul toplantıları arasındaki farkın önemi bunların yapılmamasına bağlanan sonuçlarda görülür¹⁵.

Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.1'e dayalı bir fesih sebebinin oluşmasında genel kurul toplantıları için aranan şart, olağan genel kurulun asgari gündemine giren hususların yılda en az bir kez görüşülmüş olmasından ibarettir. Bu şart gerçekleştiği takdirde anonim şirkette

¹⁰ Türk Ticaret Kanunu madde 530 gerekçesine göre: "...Devamlılıktan ne kadar bir sürenin anlaşılması gerektiği hususunda kötüye kullanmaların önüne geçmek ve somut olayın şartlarına göre serbest hareket edebilme imkânı tanımak için takdir yetkisi hakime bırakılmıştır. Gerçekten, süre konulması halinde kötüniyetli kişilerin hem sürenin varlığını hem de mahkeme sürecini hesaba katarak haksız uygulamalar içerisine girebilecekleri düşünülmüştür..."

¹¹ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 570.

¹² Günaydın, Fesih Davası, s. 37.

¹³ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 227.

¹⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 355-354.

¹⁵ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 228.

yapılan genel kurul toplantılarının hepsinin “olağanüstü” nitelikte olması, şirketin feshini gerektirmez¹⁵.

Anonim şirketlerde genel kurulu toplantıya davete yetkili organ ve kişiler, TTK. m. 410-412’de belirtilmiştir. TTK. m. 410/f.2’de, tek bir pay sahibine belirli durumlarda genel kurulu toplantıya davet yetkisi tanınmıştır.

Genel kurul toplantı davet usulü TTK. m. 414’de düzenlenmiştir. Buna göre genel kurul toplantıya, esas sözleşmede bir şekil gösterilmişse gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilanla çağrılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir (TTK. m. 414).

Anonim şirket genel kurul toplantısı, yetkili organ veya kişilerce, kanun ve esas sözleşmede belirlenen şartlara uyularak toplantıya davet edilmesi veya TTK. m. 416 kapsamında toplantıya, tüm payların sahipleri veya temsilcilerinin katılımı ile davetsiz olarak toplanabilir. Hiçbir davet yapılmadan bazı pay sahiplerinin bir araya gelerek karar almaları durumunda alınan kararlar yoklukla malûdür.

Anonim şirketlerde genel kurul, mutlaka toplantı yaparak karar alması gereken bir organdır ve usulüne uygun olarak toplanan genel kurulun aldığı kararların “konu bakımından” geçersiz olması, organ eksikliği sonucunu doğurmaz¹⁶. TTK. m. 416’daki şartların sağlanması durumunda anonim şirket genel kurullarının davetsiz olarak gerçekleştirilebilir.

Genel kurulun toplanabilmesi için TTK. m. 370 istisnası dışında, genel kurulun toplantıya davet edilmesi şarttır. Pay sahiplerine hiç davet yapılmaması ile yapılan davetin kanuna veya esas sözleşme hükümlülerine belirli aykırılıklarının bulunması ya da davetin tüm pay sahiplerine yöneltilmemesi birbirinden farklı sonuçlar doğurur. Salt davetteki aksaklık veya bazı pay sahiplerinin toplantıya davet edilmemiş olmaları halleri, şirketin genel kurulu toplanıp ve esasında çalıştığından tek başlarına genel kurulda alınan kararların yokluğu veya butlanı sonucu doğurmamalıdır¹⁷. Ancak genel kurul, davet edilmemesi sebebi ile toplanamıyor ise genel kurulun toplanamadığı kabul edilecek ve TTK. m. 530 şartları dâhilinde şirketin feshine karar verilebilecektir.

¹⁵ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 228.

¹⁶ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, ss. 231-232.

¹⁷ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, ss. 233-235.

2.2.1.3. Karar Yetersayısının Oluşmaması veya Oylarda Sürekli Eşitlik Durumu

Genel kurul toplantı yapmasına rağmen olumsuz oyların sürekli fazlalığı veya herhangi bir karar alınmadan dağılması ya da oylarda sürekli eşitlik sebepleriyle olumlu karar çıkaramama halleri organ eksikliğine sebebiyet verir. Bu sebeple TTK. m. 530 incelenirken genel kurul karar yetersayısının ve oylarda sürekli eşitlik durumunun da ele alınması gerekir¹⁸.

Türk Ticaret Kanunu m. 418/f.2 gereği anonim şirketlerde genel kurullar, Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörülmemişse sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır. Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir. TTK. m. 418/f.2'ye göre her ne kadar esas sözleşmede karar yetersayısının ağırlaştırılması mümkün olsa da bunun yapılacak ilk toplantı için söz konusu olabileceği; ikinci toplantı için ise karar yetersayısının artırılmayacağı kabul edilmelidir. Aksi halde genel kurulun işleyişi zor bir hâle gelecek ve pay sahiplerinin genel kurula katılmayarak TTK. m. 530/f.1'i diğer pay sahiplerine karşı tehdit olarak kullanmaları sonucunu dahi doğurabilir¹⁹.

Anonim şirket genel kurul toplantısının geç yapılmış olması, toplantı yapıldığından TTK. m. 530/f.1 anlamında feshe neden olmaz. Gecikmeden kaynaklanan muhtemelen sonuçlar ile TTK. m. 530/f.1 arasında bir bağ bulunmamaktadır. Ancak genel kurul toplanmasına rağmen sürekli ret kararı alınması veya herhangi bir karar alamadan dağılması ya da oylarda sürekli eşitlik oluşması varsayımlarında da TTK. m. 530/f.1 anlamında organ eksikliğine dayalı anonim şirketin fesih sebebi ortaya çıkacaktır²⁰.

¹⁸ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 247.

¹⁹ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 248.

²⁰ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 254.

2.2.2. Yönetim Kurulunun Eksikliği

Yönetim kurulu anonim şirketin temsil ve idare organı olduğu için eksikliği hemen anlaşılacaktır. Kanunen zorunlu bir organ olan yönetim kurulunun eksikliği, anonim şirket için bir fesih sebebidir²¹.

Yönetim kurulu üyeliğinin sona ermesi ve yerine yeni bir yönetim kurulunun seçilememiş olması; yönetim kurulunun işlevsizliği ve kilitlenmesi; yönetim kurulunun seçimine ilişkin kararın yokluğunun veya butlanının tespiti ya da iptal edilmesi durumlarında, yönetim kurulunun mevcut olmadığı kabul edilmelidir²². Yönetim kurulunun bulunmadığının tespiti önem arz ettiğinden aşağıda yönetim kurulunun eksiklik halleri incelenecektir.

2.2.2.1. Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi

Türk Ticaret Kanunu 363. maddede üyenin görevini sona erdiren kanuni sebepler belirtilmiştir. Esas sözleşmeyle yaş sınırı, diğer bir şirkette benzeri bir görevde çalışmak, tam zamanlı çalışmaya uymamak gibi yönetim kurulu üyeliğini sona erdiren başka sebeplerde gösterilebilir²³.

2.2.2.1.1. Kendiliğinden Sona Erme

Türk Ticaret Kanunu m. 363/f.2'de sayılan haller gerçekleşirse yönetim kurulu üyeliği herhangi bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer. Bu hallerden ilki, anonim şirket yönetim kurulu üyesi iflasa tabi olan kimselerden olup da iflasına karar verilir ve bu karar kesinleşirse üyelik sona erer²⁴. Diğer bir hal, ehliyetini kaybedenlerin yönetim kurulu üyeliği de son bulur. Zira TTK. m. 390/f.2 gereği üyelerinin temsilci vasıtasıyla yönetim kuruluna katılmaları mümkün değildir. Üyelik sıfatının düşmesi için iflas ve kısıtlanma kararının

²¹ Helvacı, Mehmet, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, 2. bs., İstanbul, Beta, 2001, s. 30; Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 362; Karahan, Şirketler Hukuku, s. 381.

²² Kayıhan, Şirketler Hukuku, s. 220.

²³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 234.

²⁴ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 57; Aydın, Anonim Şirketler, ss. 249-250.

kesinleşmesi gerekir. Tüzel kişiliğin iflas ya da diğer bir nedenle sona ermesi de onların yönetim kurulu üyeliğini sona erdirir²⁵.

Ağır hapis cezasıyla veya sahtekârlık, emniyeti suistimal, hırsızlık, dolandırıcılık suçlarından dolayı mahkûmiyet halleri yönetim kurulu üyeliğini sona erdiren bir hal olarak Kanunda yer almasa da bu suçlardan mahkumiyetin yönetim kurulu üyeliğini kendiliğinden sona erdireceği esas sözleşmeye konulabilir (TTK. m. 363/f.2).

Üye “üyelik için gerekli kanuni şartları yahut esas sözleşmede öngörülen nitelikleri” kaybederse yönetim kurulu üyeliği son bulur²⁶. Örneğin payın devri sebebiyle pay sahibi sıfatının kaybedilmesi veya ana sözleşme ile aranan belli bir gruba mensup olma şartının meslekten ayrılma dolayısıyla kaybedilmesi gibi haller üyeliği sona erdirir²⁷. Esas sözleşmede öngörülen nitelikleri taşımadıkları halde seçilen üyelerden oluşan yönetim kurulunun organ niteliğini taşımadığı sonucuna varmak, iyiniyetli üçüncü kişiler üzerinde olumsuz etkiler meydana getireceğinden menfaatleri haleldar olan pay sahipleri veya azınlık tarafından iptalinin talep edilmesi daha uygun bir çözüm olur²⁸.

2.2.2.1.2. İstifa ve Azil

Her ne kadar TTK.’da düzenlenmese de üyelik sıfatını sona erdiren sebeplerden biri de üyenin istifasıdır²⁹. İstifa “kendi isteğiyle işten veya bir hizmetten ayrılma³⁰” anlamına gelir ve bozucu yenilik doğuran bir haktır³¹. İstifa anonim şirkete varmakla hukuki sonuç

²⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 364.

²⁶ Yargıtay 11. HD., T. 24.11.1981, E. 1981-4751, K. 1981-5019 (Çevrimiçi) “...TTK.na göre yönetim kurulu üyeliği, görev süresinin bitmesiyle (TTK. m.314), iflas, hacir altına alınma, üyelik için yasal niteliklerin kaybedilmesi (TTK. m. 312 f. 2) ağır hapis cezası veya sahtekarlık, emniyeti suiistimal, hırsızlık dolandırıcılık suçlarından doğan mahkûmiyet ile (TTK. m.315/2), azil ile (TTK. m.316) sona ermektedir. Bunların yanında istifa (BK. m.396 f.1), üyenin ölümü de (BK. 397/1) yönetim kurulu üyeliğini sona erdiren nedenlerdendir...” <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hd-e-1981-4751-k-1981-5019-t-24-11-1981> (Erişim Tarihi: 24.07.2017)

²⁷ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 61.

²⁸ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 83.

²⁹ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 464.

³⁰ Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 24.10.2017).

³¹ Yenilik doğuran haklar, bir hukuki durumun hak sahibi tarafından tek taraflı olarak değiştirilmesine veya bozulmasına (ortadan kaldırılmasına) veya yeni bir hukuki durum yaratılmasına ilişkin haklardır (İmre, Zahit, Medeni Hukuka Giriş (Temel Kavramlar, Medeni Hukukun Başlangıç Hükümleri ve Hakiki Şahıslar Hukuku), 3. bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1980, s. 259); Bir sözleşmenin iptali, feshi veya sözleşmeden dönülmesi; vekalet sözleşmesinde müvekkilin vekili azletmesi ve vekilin istifa etmesi (TBK. m. 512) gibi durumlar yenilik doğuran haklara örnek gösterilebilir (Kayıhan, Şaban/Ünlütepe, Mustafa, Medeni Hukuka Giriş ve Türk Medeni Kanunu’nun Başlangıç Hükümleri, 2. bs. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 260).

doğurur³². İç ilişkide herhangi bir makamın iznine veya onayına bağlı olmadan sonuçlarını doğurur³³. Dış ilişkide ise iyi niyetli üçüncü kişiler bakımından etkili olabilmesi için ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekir (TTK. m. 37). İstifa beyanının temsile yetkili yönetim kurulu üyelerinden sadece birine karşı yapılması yeterlidir³⁴.

Yönetim kurulu ile anonim şirket arasındaki ilişki vekâlet akdine dayandığı için yönetim kurulu üyesi, her zaman herhangi bir sebep göstermeksizin sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Ancak uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğer tarafın bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür (TBK. m. 512). Mahkemeler genellikle taraflar arasındaki uyuşmazlığın niteliği gereği veya anonim şirketin çalışamayan bir yönetim kurulu ile zaman yitirmemesi için tüm yönetim kurulunun veya bazı üyelerin yerine kayyım atayabilir³⁵.

Yönetim kurulu üyeleri esas sözleşmeyle atanmış olsalar dahi, genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilirler. Yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi, kendi adına tescil edilmiş bulunan kişiyi her an değiştirebilir (TTK. m. 364/f.1).

Genel kurul tek bir üyeyi azledebileceği gibi yönetim kurulunu toptan azletmesi de mümkündür³⁶. TTK. m. 408/f.2 hükmü gereği genel kurulun yönetim kurulunu azil hakkı, devredemeyeceği haklardandır. Örneğin yönetim kurulu kendi seçtiği üyenin azil işlemini dahi genel kurulun alacağı bir kararla gerçekleştirmelidir³⁷.

³² Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 235.

³³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 425; Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 464; Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 410.

³⁴ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 410.

³⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 235.

³⁶ Yargıtay 11. HD., T. 08.10.1979, E. 3972, K. 4547 (Çevrimiçi) "...Anonim şirketlere ilişkin 316. maddesi de yönetim kurulu üyeleri ana sözleşme ile tayin edilmiş olanlar dahi genel kurul kararıyla azledebildikleri hükmü getirmiş bulunmamasına, işbu 316. maddedeki hükmün getirmiş bulunmamasına, işbu 316.maddedeki hükmün amir bir hükmün olması karşısında, davalı şirketin kuruluşuna ilişkin 6327 sayılı Yasa da alınmış hüküm olsa dahi daha sonra yürürlüğe giren bu âmir hükmün uygulanması gerekçesine TTK.nun 316.maddesine tekabül eden eski TTK. nun 317. maddesinde" midelicap" kelimesinin yeni metinde bulunmamasına, bu duruma göre bir gerekçe göstermeden dahi 316. maddeye dayanılarak azlin mümkün olmasına, İsviçre Borçlar Kanununun mütenazır hüküm taşıyan 705. maddesinin 2. fıkrasında azledilen yönetim kurulu üyesine tazminat istemek hakkının saklı olduğuna dair hüküm mevcut olmasına karşılık TTK. nun 316/2. maddesinde azlonulan yönetim kurulu üyelerinin tazminat istemeğe hakları olmadığı açıkça kabul edilmiş olmasına, bu durumda ve TTK. nun 361. ,maddesi hükmü gereğince onanması şirket yönetim kurulu üyelerinin genel kurulca her zaman haklı bir neden gösterilmesine ve tazminat ödenmesine gerek bulunmadan azledileceklerinin kabulü gerekmesine..." <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hd-e-1979-3972-k-1979-4547-t-08-10-1979> (Erişim Tarihi: 25.07.2017).

³⁷ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 64.

Yönetim kurulunun tek üyeden oluşması halinde tek üyenin, birden fazla üyeden oluşması halinde tüm üyelerin istifa etmesi halinde pay sahiplerinin mahkemeye başvurarak anonim şirkete derhal bir kayyım atanmasını talep etmeleri gerekir³⁸.

Gündemde madde bulunmasa bile yönetim kurulu üyeleri, haklı bir sebebin varlığı hâlinde genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilir³⁹ (TTK. m. 364/f.1). Haklı sebep; anonim şirkete ihanet, yolsuzluk, ehliyet kaybı, çalışmamaya sebep olan hastalık gibi hallerdir⁴⁰. Hükmün gerekçesine göre genel kurulun güvenini yitiren ve hakkında haklı bir sebep olan üyenin, sadece gündeme bağlılık ilkesi yüzünden azil gündem maddesi bulunan bir toplantıya kadar yönetim kurulunda tutulması, anılan ilkenin amacına aykırıdır⁴¹. İlgili gündem maddesinin bulunduğu genel kurulda alınan bir haksız azil kararının haklı neden bulunmadığı gerekçesiyle iptali istenemezken hem ilgili bir gündem maddesi hem haklı bir sebep olmadan alınan azil kararı, kanuna aykırı olduğundan kesin hükümsüzdür⁴². Azil, hüküm ve sonuçlarını geleceğe etkili olarak doğurur⁴³.

Bahtiyar/Hamamcıoğlu, TTK. m. 413/f.3 ve TTK. m. 364/f.1 hükümlerini birlikte değerlendirerek yönetim kurulu üyelerinin her olağan genel kurul toplantısında finansal tablolarla bağlantılı olarak görevden alınabileceklerini ve yerlerine yenilerinin seçilebileceklerini; finansal tablolarla bağlantılı olmayan bir gündem maddesinin söz konusu

³⁸ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 426.

³⁹ Söz konusu hükümde haklı nedenin varlığı halinde yönetim kurulu üyelerinin gündeme bağlılık ilkesine uyulmadan görevden alınabilecekleri belirtilmesine rağmen genel kurulun aynı toplantıda yeni üye seçmesi imkanından söz edilmemesi de doktrinde eleştirilmektedir. Ayrıntılı eleştiriler için bkz: Moroğlu, Erdoğan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler (Değerlendirme ve Öneriler), İstanbul, 2012, s. 163; Bahtiyar/Hamamcıoğlu, Genel Kurul Toplantıları, s. 29.

⁴⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 235.

⁴¹ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 458; Türk Ticaret Kanunu Madde 364 Gerekçesi: “Genel kurulun güvenini yitiren, hakkında haklı bir sebep mevcut olan bir üyenin, genel kurulun sadece gündeme bağlılık ilkesi dolayısıyla ileriki gündeminde görevden alma bulunan bir toplantıya kadar yönetim kurulunda tutmak zorunda bırakılması, anılan ilkenin amacına aykırıdır. Hükmün haklı sebebin niteliği ile ilgili herhangi bir sınırlama getirmemiştir. *Inter alia*, yolsuzluk, yetersizlik, bağlılık yükümlünün ihlali, bir çok şirkette üyelik sebebiyle görevin ifasında güçlük, geçimsizlik, nüfuzun kötüye kullanılması, haklı sebeptir. Sadece politik nitelik taşıyan bir sebep, özellikle bilgisi ve ehliyeti ile yararlı olan bir üye yönünden haklı sebep oluşturulması *ratio legis*’e uymayabilir.” (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/ttk-madde-364> (Erişim Tarihi: 04.08.2017); Aynı yönde Tekinalp, Haklı bir sebep mevcut bulunmasa da, yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi finansal tabloların müzakeresine ilişkin gündem maddesiyle ilgili sayılacağından (TTK. m. 413 f. 3) olağan genel kurul toplantısında genel kurulun yönetim kurulunu veya bazı üyeleri görevden alabileceğini belirtmiştir (Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 236).

⁴² Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 463.

⁴³ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 464.

olduğu olağan genel kurul toplantılarında ise haklı bir nedene dayanarak gündeme bağlılık kuralına uyulmaksızın yönetim kurulunun görevden alınabileceğini ifade etmektedirler⁴⁴.

Genel kurulun devredilemez nitelikteki görev ve yetkilerinden olan azil yetkisini yönetim kurulunun kullanması mümkün değildir⁴⁵. Genel kurulun yönetim kurulu üyesini azletme yetkisinin belli şartlara bağlanması olanaklı olmadığı gibi kanunda genel kurulun azil kararı alması bakımından özel bir toplantı ve karar yetersayısı aranmamıştır⁴⁶.

Genel kurul tarafından görevden alınan yönetim kurulu üyesinin tazminat hakkı saklıdır (TTK. m. 364/f.2). Ancak bunun için yönetim kurulu üyesinin zarar görmüş olması ve uygun olmayan bir zamanda azledilmesi gerekir⁴⁷. Yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi, kendi adına tescil edilmiş bulunan kişiyi her an değiştirebilir⁴⁸. Kamu tüzel kişilerinin şirkete pay sahipleri oldukları durumda ise yönetim kurulundaki temsilcisini, ancak kendisi görevden alabilir (TTK. m. 334/f.2). Ancak haklı sebeplerin varlığı halinde şirket, mahkemeden bu kişilerin azlini isteyebilmelidir⁴⁹.

Genel kurulca görevden alma yönetim kuruluyla anonim şirket arasındaki sözleşmeye aykırı ise üye tazminat isteyebilir⁵⁰.

Yönetim kurulunun azledildiği genel kurul toplantısında gündemde madde bulunmasa dahi, şirketin bir organından mahrum kalması sebebiyle feshinin talep edilebilmesi ihtimaline karşı (TTK. m. 530), yeni üyelerin seçiminin de yapılması mümkündür⁵¹. Bu ihtimal, yönetim kurulu üyelerinin toptan azledilmeleri veya azledilen üyeler sebebiyle yönetim kurulunun çoğunlukla toplanma şartının gerçekleşmemesi halinde söz konusu olabilir⁵².

Türk Ticaret Kanunu m. 31/f.1’de, tescil edilmiş hususlarda meydana gelen her türlü değişikliğin de tescil olunacağı ve TTK. m. 373/f.1 hükmünde de yönetim kurulunun, temsile

⁴⁴ Bahtiyar/Hamamcıoğlu, Genel Kurul Toplantıları, s. 30. Ayrıca Bahtiyar /Hamamcıoğlu yukarıda ifade ettiğimiz ikili ayırımın olağanüstü genel kurul toplantılarında yapılmayacağını, olağan üstü genel kurul toplantılarında yönetim kurulu üyelerinin azli ile ilgili TTK. m. 364 f. 1 hükmünün uygulama alanı bulacağını belirtmektedirler. (Bahtiyar/Hamamcıoğlu, Genel Kurul Toplantıları, s. 30).

⁴⁵ Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), Anonim Şirketler Hukuku, s. 458.

⁴⁶ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 411.

⁴⁷ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 411.

⁴⁸ Helvacı, Mehmet, “Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik” Gereği Ticaret Ortaklıklarının Özellikle Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarının Yapılması, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1997, s. 17.

⁴⁹ Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 464.

⁵⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 235.

⁵¹ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 68.

⁵² İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 68.

yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerini gösterir kararının noterce onaylanmış suretini, tescil ve ilan edilmek üzere ticaret siciline vereceği görülmektedir⁵³. Yönetim kurulu üyeliğinin sona erme hallerinin hepsinin, ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi zorunludur. Tescil ve ilan gerçekleşene kadar, tek yönetim kurulu üyesinin yapacağı işlemler iyi niyetli üçüncü kişilere karşı şirketi bağlar⁵⁴.

2.2.2.1.3. Yönetim Kurulunun Görev Süresinin Dolması

Yönetim kurulu üyeleri en çok üç yıl süreyle görev yapmak üzere seçilirler (TTK. m. 362/f.1). Bu hüküm emredici niteliği haizdir olduğundan ana sözleşme ile daha uzun görev süresi konulamaz⁵⁵. Emredici bir kural niteliğindeki üç yıllık sürenin başlangıcı, genel kurulca seçim yapılması halinde genel kurulun karar tarihi; yönetim kurulu, ana sözleşmeyle seçilmişse şirketin tescil tarihidir⁵⁶.

Üç yıllık görev süresi sona eren yönetim kurulunun idare ve temsil yetkisinin TBK. m. 513/f.2'ye göre devam ettiğini, yani yenileri seçilene kadar azami görev süreleri dolmuş bulunan yönetim kurulu üyelerinin şirketi temsilen işlem yaptığını kabul etmek uygun değildir⁵⁷. Zira Kanunda gösterilen sürenin dolması halinde, yönetim kurulunun idare ve temsil yetkisi sona erer ve yönetim kurulu üyelerinin üyelikleri de düşer⁵⁸. Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa aynı kişi yeniden seçilebilir.

Yargıtay, vermiş olduğu önceki tarihli kararlarda isabetsiz bir sonuca vararak anonim şirket yönetim kurulunun 3 yıllık görev süresinin bitmesi halinde, şirketin kendiliğinden organsız kalmayacağını ifade etmiştir⁵⁹. Ancak daha sonra Yargıtay, genel kurulun yönetim

⁵³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, ss. 427-428.

⁵⁴ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 368.

⁵⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 233; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 365.

⁵⁶ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 359.

⁵⁷ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 94; Bir anonim şirkette üç yıllık görev süresi biten yönetim kurulu üyelerinin yerine, yenilerinin seçilememesi halinde, eski yönetim kurulu üyelerinin yeni seçim yapıncaya kadar eskilerinin göreve devam etmeleri halinde, ortakların arzu ve iradeleri dışında bir ortamın oluşmasına olanak sağlanmış olacağı için böyle bir durumda TTK. m. 530/f.1 gereğince şirketin organsız kaldığını kabul etmek gerekir: Yargıtay 11. HD., 24.11.1981, E. 1981/4751, K. 5019 (Çevrimiçi) http://lib.lexpera.com.tr/CaseLaws/Content.aspx?SOPI=YA801D19811124K19815019E19814751&Doc=YARGITAY_TR (Erişim Tarihi: 6.10.2017).

⁵⁸ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 81.

⁵⁹ Yargıtay 11. HD., T. 25.02.2014, E. 2012/13135, K. 2014/3515 (Çevrimiçi) "... Anonim şirketlerde görev süresi biten yönetim kurulu üyelerinin bu sıfatlarının kendiliğinden düşeceğine dair bir hüküm bulunmaması nedeniyle yönetim kurulunun yeni yönetim seçiline kadar olağanüstü ve acil durumlar için görevlerine devam

kurulu üyelerini seçememesi durumunda şirketin organ eksikliği nedeniyle feshine karar verilebileceğine hükmederek, görüş değişikliğine gitmiştir⁶⁰.

Yönetim kurulunun üç yıllık görev süresinin sona ermesine rağmen üyeliğin de devam edeceği yönündeki görüşe hakim olan şirketin organsız kalması endişesi, eksikliği giderme yolları kanun koyucu tarafından bizzat gösterildiği için ortadan kalkmıştır⁶¹. Şöyle ki Kanun'da yeni üyeleri seçmek üzere hem genel kurulun süresi dolmuş olsa bile yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılacağı (TTK. m. 410/f.1) hem de yönetim kurulunun mevcut olmaması durumunda mahkemenin izniyle tek bir pay sahibinin dahi genel kurulu toplantıya çağırabileceği (TTK. 410/f.2) düzenlenmiştir⁶². Şüphesiz bu durum belirli bir süre devam eder ancak bekleme süresi makul ölçüleri aşarsa artık organsızlıktan şirketin feshi dava

edeceklerinin kabulü gerekir. Bu nedenle yönetim kurulu üyelerinin görev süresinin bitmesiyle şirketin kendiliğinden organsız kaldığından söz edilemez..." <http://www.kazanci.com/ho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2012-13135.htm&kw=25.02.2014+E.+13135#fm> (Erişim tarihi: 6.10.2017); Yargıtay 12. HD., T. 12.02.1998 E. 1998/691, K. 1434: "...TTK. 314 ve bunu izleyen maddeleri uyarınca Anonim Şirketlerde 3 yıllık görev süresi sona erdiğinde yönetim kurulu üyelerinin bu sıfatlarının kendiliğinden düşeceğine ilişkin bir hüküm olmamasına göre süreleri dolsa bile önceki yönetim kurulunun yeni yönetim seçilene kadar görevlerine devam edeceklerinin kabulü gerektiğinden..." (YKD. C. 24, S. 3, S. 378); Yargıtay 11. HD., T. 01.06.2009, E. 5463, K. 6666 (Çevrimiçi) "...Anonim şirketlerde görev süresi biten yönetim kurulu üyelerinin bu sıfatlarının kendiliğinden düşeceğine dair bir hüküm bulunmaması nedeniyle yönetim kurulunun yeni yönetim seçilene kadar zorunlu görevlerine devam edeceklerinin kabulü gerekir. (Dairemizin 30.11.1992 tarih 6220/11024 sayılı kararı). Bu durumda yönetim kurulu ve denetim kurulu üyelerinin görev süresinin bitmesiyle şirketin kendiliğinden organsız kaldığından söz edilemez. Bu cümleden olarak ve Dairemizin emsal uygulamalarında yönetim kurulunun görev süresi bitmiş olsa bile genel kurulu toplantıya davet edebilir..." <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2009-5463.htm&kw=01.06.2009,+E.+5463,+K.+6666#fm> (Erişim Tarihi: 24.10.2017).

⁶⁰ Yargıtay 11. HD., T. 22.10.2015, E. 2014/14919, k. 2015/10964 (Çevrimiçi) "...Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin süreleri sona erdiği halde yenilerinin seçilemediğini, şirketin kanunen zorunlu organlarından yoksun duruma düştüğünü ileri sürerek; yönetim kurulu ve denetçisi bulunmayan davalı şirkete yönetim kurulu üyelerinin seçilememesi halinde, mahkemece davalı şirketin organ yokluğu nedeniyle feshine karar verilmesi, usul ve yasaya uygundur..." <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-201414919.htm&kw=22.10.2015,+E.+2014/14919,+k.+2015/10964#fm> (Erişim Tarihi: 24.10.2017).

⁶¹ Yargıtay, yeni yönetim kurulu oluşuncaya kadar eski yönetim kurulunun şirketin devamlılığı için gerekli zorunlu işlemleri yapması geçerli olduğunu, ancak bu durumun TTK.'nın 314 üncü maddesindeki emredici sürenin aşılması yönetim kurulu üyelerinin görev sürelerinin uzadığı veya yenilendiği anlamına gelmediğinden, şirketin organsız kaldığı sonucunu ortadan kaldırmadığına içtihat etmiştir: Yargıtay 11. HD., T. 20.09.2011, E. 2009/12668, K. 2011/10598 (Çevrimiçi) "...Genel kurul, en yetkili organ olup, pay sahiplerinden oluşur. Yönetim kurulu üyeleriyle denetçileri seçme hakkı bu organa aittir. Anılan yetki, devredilemez yetkiler arasında yer alır. Ancak, genel kurul her zaman süresinde toplanamayabilir veya toplanmasına rağmen herhangi bir sebeple hemen yönetim kurulu üyeleriyle denetçileri seçemeyebilir. O halde, şirketin yönetim ve denetim organı olan eski yönetim kurulunun şirketin varlığını devam ettirmek için gerekli ve zorunlu işleri yapmak yükümlüğü mevcuttur. Başka bir anlatımla, yeni yönetim kurulu oluşuncaya kadar eski yönetim kurulunun şirketin devamlılığı için gerekli zorunlu işlemleri yapması geçerlidir. Ancak, bu durum, T.T.K.nun 314 üncü maddesindeki emredici sürenin aşılması yönetim kurulu üyelerinin görev sürelerinin uzadığı veya yenilendiği anlamına gelmez. Eş deyişle, şirketin organsız kaldığı sonucunu ortadan kaldırmaz. Şirketin organsız kalması durumunda, hukuki yararı olanların genel kurul tarafından diğer organların seçimine kadar şirkete yönetim kayyımı atanmasını mahkemeden isteme hakları mevcuttur..." <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-200912668.htm&kw=20.09.2011+E.+2009/12668#fm> (Erişim Tarihi: 15.08.2017).

⁶² Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, ss. 471-472.

edilebilir⁶³. Dolayısıyla bu durumda organ eksikliğini düzenleyen TTK. m. 530 gündeme gelebilir.

Yönetim kurulunun görev süresi 1 yıl olarak belirlenmişse süre bir yıl geçince sona erer⁶⁴. Buradaki sürenin olağan genel kurul yapılincaya kadar uzadığını kabul etmeyi haklı gösteren kanuni bir dayanak olmadığı gibi amaca uygun yorumun da bunu haklı gösterdiği kabul edilemez⁶⁵.

Genel kurulda yönetim kurulu üyeleri seçilirken görev süreleri de açıkça belirtilebilir. Genel kurul, ana sözleşmede yönetim kurulunun görev süresi belirtilmemişse yönetim kurulunu üç yılı aşmamak kaydıyla takdir edeceği bir süre için tayin eder⁶⁶.

Şirketi temsile yetkili olanlar yönetim kurulu üyelerinden ibaret olmayıp istenildiği takdirde temsile yetkili başka kişilerin tayini de mümkündür. Bu bağlamda üyelerin sürelerinin bitmesi üzerine yeni üyeler seçilinceye kadar şirketin devamlılığı için gerekli ve zorunlu işlemler veya gecikmesinde sakınca bulunan işlerin temsile yetkili bu kişiler tarafından da yapılması mümkündür. Ayrıca üyeler için farklı görev sürelerinin tayin edilmesi suretiyle de sorunu aşmak mümkündür⁶⁷.

Yönetim kurulu üyeleri seçildikleri genel kurul kararında, görev süreleri belirtilmeden seçilmişlerse üç yıl için seçildikleri kabul edilmelidir⁶⁸. Anonim şirket esas sözleşmesinde yönetim kurulunun görev süresi üç yıldan az olarak belirlenmiş ve bu süre dolmasına rağmen TTK. 362 ile öngörülen üç yıllık süre tamamlanmamışsa yönetim kurulu bu durumda, genel kurulu toplantıya çağırmanın yanında (TTK. m. 410/f.1) şirketin varlığını sürdürmesi için gerekli ve acil işlemleri yapabilir⁶⁹.

⁶³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 621.

⁶⁴ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 233; Çamoğlu, seçim kararındaki “bir yıl için” sözcüğünü de “bir faaliyet yılı” olarak yorumlamaktadır (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 353).

⁶⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 233; Aksi görüşte olan Pulaşlı’ya göre bir organın görev süresi sona erince o organın görevi de kural olarak yeni üyeler seçilinceye kadar, mevcut işlerin yürütülmesi amacıyla sınırlı olarak devam eder. Ancak bekleme süresi makul ölçüleri aşarsa organ eksikliğinden şirketin feshi dava edilebilir (Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 657).

⁶⁶ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 74.

⁶⁷ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 472.

⁶⁸ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 236; Aksi görüşte olan İzmirli, Yönetim kurulu üyeleri seçildikleri genel kurul kararında, görev süreleri belirtilmeden seçilmişlerse bir faaliyet dönemi şirketi idare ve temsil edeceğini ifade etmiştir (İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 91).

⁶⁹ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 360; Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 233; Yargıtay 12. HD., T. 18.03.2004, E. 1589, K. 6352 (Çevrimiçi) “...3 yıllık süre için seçilen anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin görev süreleri sona erdiğinde bu sıfatlarının kendiliğinden düşeceğine ilişkin bir hüküm olmadığına göre, şirketin organsız kalması da mümkün bulunmadığından yeni yönetim seçilene kadar önceki

Kamu tüzel kişileri tarafından atanan üyeleri görevden alma yetkisi ilgili kamu kurumuna ait olduğundan kamu tüzel kişileri üyelerini istedikleri zaman azlederek yerine yeni bir üyeyi atayabilirler (TTK. m. 334/f.2).

Azami üç yıl için sözleşme veya genel kurul kararı ile tespit edilen bu sürenin hesaplanması ve tespit edilen sürenin sonunda yeni yönetim kurulunun seçilememesi, organ sıfatının kaybedilmesinin sonuçları bakımından önem arz eder. Zira bu durumda TTK. 530'uncu maddesi uyarınca anonim şirketin organsız kaldığı kabul edilir⁷⁰.

Esas sözleşmede bir yıl, iki yıl gibi üç yıldan kısa bir süre için seçim öngörülmesine rağmen genel kurulun esas sözleşmede öngörülenden daha uzun süreliğine seçim yapması durumunda, bu seçim kararının iptali talep olunabilir⁷¹ (TTK. m. 445 vd.).

Uygulamada, GTB. üç yıllık görev süresi dolan yönetim kurulu üyelerinin yerine yenilerinin seçilememesi halinde anonim şirketin feshini talep etmektedir⁷².

Yönetim kurulu üyeleri, görev süreleri dolmadan önce yeni yönetim kurulunun seçimi için genel kurul toplantısına davet etme gibi tedbirleri almalıdır. Aksi halde sorumlulukları gündeme gelebilir. Üyelik herhangi bir sebeple boşalırsa yönetim kurulu, kanun ve esas sözleşmede öngörülen şartlara uygun birini geçici olarak yönetim kurulu üyeliğine seçip ilk genel kurulun onayına sunar⁷³. Bu yolla seçilen üye, onaya sunulduğu genel kurul toplantısına kadar görev yapar ve onaylanması hâlinde selefinin süresini tamamlar (TTK. m. 363/f.1).

Türk Ticaret Kanunu m. 363/f.1'de, yönetim kurulunda bir veya daha fazla üyeliğin açılması halinde izlenecek yol gösterilmiş olsa da bütün yönetim kurulu üyelerinin görev sürelerinin dolması durumunda nasıl hareket edileceği hakkında bir hüküm yoktur⁷⁴.

Yargıtay önceki tarihli bir kararında, şirket ana sözleşmesine göre üç kişiden oluşan yönetim kurulunda üyelerden ikisinin görev süresi bitmiş ise geriye kalan tek yönetim kurulu

yönetim kurulunun görevlerine devam edeceğinin kabulü gerekir..." <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=12hd-2004-1589.htm&kw=18.03.2004+e.1589#fm> (23.10.2017).

⁷⁰ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 75; Doğanay, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 4. bs., Beta Basım Yayım Dağıtım, C:II, 2004, s. 1283.

⁷¹ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 448.

⁷² Yargıtay 11. H.D., 6.03.1985, E. 1041, K. 1226.

⁷³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 236.

⁷⁴ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 77.

üyesinin kendi başına karar veremeyeceğinden şirketin organsız kaldığı sonucuna varmıştır⁷⁵. Ancak daha sonra Yargıtay, verdiği bir kararında bu konuda görüş değişikliğine gitmiştir⁷⁶.

Yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağdırmaktan imtina etmesi veya yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması durumunda, azınlık (TTK m. 411/f.1) veya kanunda belirtilen hallerin gerçekleşmesi halinde tek bir pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırabilir (TTK. m. 410/f.2).

Son bulma sebebinin gerçekleşmesi ile birlikte iç ilişkide üyelik de geleceğe etkili olarak derhal sona erer. Üyeliğin son bulunduğu hususunun ticaret siciline tescili, iç ilişki açısından bildirici niteliktedir⁷⁷. Üyeliğin son bulunduğu hususu, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ancak yönetim kurulu üyeliğine ilişkin kaydın sicilden silindiğinin⁷⁸ Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edildiği günü izleyen iş gününden itibaren hukuki sonuçlarını doğurur (TTK. m. 36/f.1).

⁷⁵ Yargıtay 11. HD., T. 24.11.1981, E. 1981/4751, K. 1981/5019 (Çevrimiçi) "... BK.nun 397/2. maddesinden hareketle süresi bitmiş yönetim kurulu üyelerinin, yenileri seçilinceye kadar görevlerinin hiç olmazsa yani yönetim kurulu seçilmesi amacına yönelik ve mevcut işler ve hizmetlerle sınırlı olmak üzere, devam ettiğinin kabulü de mümkündür (Aynı görüşte Domaniç age, Sh. 380/b,c). Ancak bu yolun kabulünde bazı sakıncalar vardır. Eski yönetim kurulu üyelerinin yetkilerinin tam olarak devam ettiğini kabul etmek, şirket genel kurulunun seçemediği ve görev veremediği ve vermek de istemediği kişiler dolaylı olarak bu yetkiyi vermek olacaktır ki bu halde şirket ortaklarının irade ve arzularının dışına çıkmış bulunacaktır. Bu yetkinin süresi ne olacaktır. Bir sene için seçilmiş yönetim kurulu üyelerinin, yenileri seçilemediği takdirde 3 yıla kadar (TTK. m.314/1) görev yapmalarına olanak verilmiş olacaktır ki bu da vekalet hükümlerini ve BK. m.397/2'deki amacı aşmak sonucunu doğuracaktır. Süreli olarak veya TTK. m.34/4. maddesi gereğince muvakkat tescil yoluyla 3 ay müddetle bir yetkinin verilmesi halinde de, süre sonunda yeni üyelerin seçilememiş olması durumunda sonuç değişmeyecek, aynı boşluk devam edecektir. Sınırlı yetki vermek de, TTK.nun 321/1 ve 2. maddeleri gereğince hüküm ifade etmeyeceği gibi yukarıdaki mahzurları bünyesinde taşıyacaktır. Kaldı ki yenilerinin seçilmelerine kadar eski yönetim kurulu üyelerinin görevlerinin devam ettiğini kabul etmek, eski üyelere, yenilerinin seçilmesini mümkün olduğu kadar geciktirmek olanağını vereceği gibi, geçici olarak görev yaptıkları cihetle şirket işlerini gerektiği kadar ciddiye almamak sonucunu da tespit edecektir.

Bu durumda TTK.nun 435/1. maddesi gereğince şirketin organsız kaldığını kabul etmek daha doğru bir yol olmaktadır..."<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1981-4751.htm&kw=24.11.1981#fm> (Erişim Tarihi: 15.08.2017).

⁷⁶ Yargıtay 11. HD., T. 15.05.1984, E. 2678, K. 2831 (Çevrimiçi) "...Anonim şirket yönetim ve denetleme kurulu üyelerinin görev sürelerinin dolması, şirketin organsız kaldığı anlamına gelmez. Yenileri seçilene kadar eski görevliler, görevlerini sürdürürler..." <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1984-2678.htm&kw=15.5.1984+e.+2678#fm> (Erişim Tarihi: 23.10.2017).

⁷⁷ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 472.

⁷⁸ bkz.: Türk Ticaret Kanunu madde 31 fıkra 2.

2.2.2.2. Yönetim Kurulunun Seçimine İlişkin Kararın Yokluğunun veya Butlanının Tespiti ya da İptal Edilmesi

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin genel kurulca (TTK. m. 359/f.1) veya boşalan üyeliği doldurmak için yönetim kurulunca (TTK. m. 315/f.1) yapılan seçimi; yokluk⁷⁹, butlan veya iptal sebepleriyle hükümsüzlük yaptırımıyla karşılaşılabılır⁸⁰. Bu bağlamda genel kurul kararlarının geçerli olabilmesi için toplantı ve karar nisaplarına uyulması; kararların kanuna, esas sözleşmeye ve iyi niyet kurallarına aykırı olmaması ve alınan karar veya kararların ticaret siciline tescil ve ilan ettirilmesi gerekir⁸¹.

Türk Ticaret Kanunu'nda butlanla malul genel kurul kararlarına ilişkin haller belirtilmekle birlikte “yokluk” müeyyidesinin hangi hallerde ve neye göre söz konusu olacağına dair herhangi bir hüküm yer olmadığından bu durumda genel hükümlere ve bu konudaki doktrin⁸² ve Yargıtay kararlarına⁸³ müracaat edilmesi gerekir⁸⁴. Yargıtay, karar

⁷⁹ Bu kavram için bkz.: s. 26, dn. 154.

⁸⁰ Kırca, İsmail, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği Seçimine İlişkin Kararın Hükümsüzlüğü” (Hükümsüzlük), Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2003, s. 495;

⁸¹ Moray, Serbay, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptal Edilebilirliği ve Yokluk Hali”, Mali Çözüm Dergisi, S.133 (Ocak-Şubat 2013), s. 133; Yargıtay 11. HD., T. 22.07.2011, E. 2010/327, K. 2011/9313 (Çevrimiçi) “...Anonim şirketin çağrısız toplanabilmesi için şirketin tüm ortaklarının genel kurulda bulunmaları ve bunların herhangi bir itirazda bulunmamış olmaları gerekir. Bu şartlara uyulmaması halinde genel kurulda alınan kararlar batıl olacaktır. Somut olayda, davalı şirketin tüm ortaklarının katılımı ile genel kurulun toplandığı ve iptali istenen kararı aldığı savunulmuş ve bu genel kurula davalının da katıldığı gösterir hazirun cetveli ibraz edilmiştir. Davacı, dava konusu kararın alındığı genel kurula katılmadığını ve dosyaya ibraz edilen hazirun cetvelinin altındaki imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürdüğüne göre, mahkemece söz konusu hazirun cetvelindeki imzanın davacıya ait olup olmadığı hususunda imza incelemesi yapılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, hükmün bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir...” http://lib.lexpera.com.tr/CaseLaws/Content.aspx?SOPI=YA801D20110722K20119313E2010327&Doc=YA RGITAY_TR (Erişim Tarihi: 23.08.2017).

⁸² Arslanlı, Halil, Anonim Şirketler II-III Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller (Anonim Şirketler II-III), İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960, s. 20; İmregün, Anonim Ortaklıklar, s. 158 vd..

⁸³ Yargıtay 11. HD., T. 06.07.1978, E. 3158, K. 3661 (YKD. C:V, S. 5, s. 1319); Yargıtay 11. HD., T. 19.10.1982, E. 3800, K. 3992 (YKD. C:IX, S.1, s. 77); Yargıtay 23. HD., T. 13.07.2012, E. 2012/2999, K. 2012/4927 (Çevrimiçi) “...Genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulunmaları halinde alınan kararların yasaya, ana sözleşmeye ve iyi niyet kurallarına aykırı oldukları ileri sürülerek iptalleri için açılacak davada genel kurulda muhalefette bulunmuş olma şartı aranmaz ise de, oylama sonucuna etkisi olabilecek kişiler, somut olayda iddia edildiği gibi, katılmaması gerekte katılan ve olumlu oy kullanan kimseler olup, davalı kooperatif bu iştirakin karar müessir olmadığını ispatlarsa, bu katılım sonuca etkili olmayacağından, bu halde iptal isteminin aynı madde uyarınca reddi gerekir. Muhalefet şerhi koşulu, TTK'nun 361. maddesinin uygulanması gereken hallerde aynı maddenin 3. fıkrası uyarınca aranmaz...” [http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=23hd-2012-2999.htm&kw=13.07.2012 +e.+` 2012/2999`#fm](http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=23hd-2012-2999.htm&kw=13.07.2012+%E2%80%99#fm) (Erişim Tarihi: 23.10.2017); YHGK. T. 2.4.2014, E. 2013/11-1048, K. 2014/430 (Çevrimiçi) “...Mutlak butlanla batıl kararlar, baştan beri hükümsüz olan, sonradan geçerlilik kazanma olanağı olmayan, emredici kurallara, kamu düzenine veya ahlaka ve adaba aykırı veyahut konusu olanaksız olan kararlardır. Bu tür kararlar, baştan beri hüküm ifade etmezler ve mahkemece, re'sen üzerinde durulması da gerekir. 6762 Sayılı TTK'nun 381. maddesi anlamında iptali kabil kararlar ise, daha çok ortakların

nisabı olmadan alınan genel kurul kararının süreye bağlı olmadan her zaman yokluğunun tespitinin istenebileceğini hükme bağlamıştır⁸⁵.

Ana sözleşmenin, TTK.'nın veya özel yasaların öngördüğü niteliklere sahip olmayan bir adayın yönetim kurulu üyeliğine seçilmesi hukuken geçersizdir⁸⁶. Örneğin yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısı yapılmaksızın veya toplantı dışında kullanılan oylarla seçilmesi durumunda seçim kararı yokluk ile sakattır⁸⁷.

Genel Kurulun ya da TTK. m. 363 uyarınca yönetim kurulunun seçimine ilişkin kararı, şeklen ve fiilen mevcut olmakla birlikte bilerek veya bilmeyerek bu niteliklere sahip olmayan bir adayın seçilmesi halinde seçim kararı, TBK.'nın 27'nci maddesi anlamında yasanın emredici hükümlerine aykırılık nedeniyle mutlak butlandır⁸⁸. Örneğin yönetim kurulu üyeliğine seçilen kişinin hırsızlık, dolandırıcılık ve emniyeti suiistimal gibi suçlardan mahkûmiyetinin bulunması halinde durum böyledir. Kanuna, ana sözleşme hükümlerine veya dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurulun yönetim kurulu seçimine ilişkin kararı TTK. m. 445 vd. hükümleri anlamında iptal konusu olabilir.

Yönetim kurulu üyesiyle şirket arasında kurulması düşünülen vekâlet sözleşmesine yönelik seçim kararının geçersiz⁸⁹ olduğu halde üyenin görevi üstlenmesi, sözleşme ilişkisinin kurulmasını sağlamayacağından seçimi geçersiz yönetim kurulu üyesinin sorumluluğunun tayininde hangi hükümlerin uygulanacağını tespiti önem arz edecektir. İhtilafın çözümünde başvurulması muhtemel konulardan biri, iş görmenin dayanağı hükümsüz bir sözleşme

menfaatlerinin koruyan düzenlemelere aykırılık teşkil eden, emredici kurallar dışında yorumlayıcı ve şekle ilişkin kuralların ihlal edildiği kararlardır. İptali gereken kararlar, baştan itibaren geçersiz olmadıklarından, iptal edilinceye kadar geçerli bir kararın hüküm ve sonuçlarını doğururlar..." <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=hgk-2013-11-1048.htm&kw=2.4.2014+e.+11-1048#fm> (Erişim Tarihi: 23.10.2017).

⁸⁴ Türk Ticaret Kanunu'nda genel kurul kararlarının butlanına ilişkin sebepler, sadece borçlar hukukunda öngörülenleri değil, aynı zamanda anonim şirketlere özgü olan sebepleri de içermektedir (Pulaşlı, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi s. 887).

⁸⁵ Yargıtay 11. HD., T. 17.3.2014, E. 2013/16032, K. 2014/5097 (Altaş, Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları, ss. 139-140).

⁸⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 359; Kırca, Hükümsüzlük, s. 496; Kırca, Hükümsüzlük, s. 496.

⁸⁷ Kırca, Hükümsüzlük, s. 496.

⁸⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 359.

⁸⁹ Yargıtay 11. HD., T. 22.01.2014, E. 2013/11264, K. 2014/1339 (Çevrimiçi) "...Davacının hazır olmadığı genel kurul toplantısında yönetim kurulu üyesi seçildiği, davacının herhangi bir kabulü olmadığı gibi yapılan seçimlerde varmış gibi hazirun cetveli ile toplantı karar tutanağına imza atılmak sureti ile sorumlu hale getirildiği, davacının yönetim kurulu üyesi olduğuna yönelik imzası ile tevsik ettiği bir karar bulunmaması ve dolayısıyla rızasının da olmaması sebebiyle baştan sakat doğan işlemin iptalinin gerektiği gerekçesiyle... davacının yönetim kurulu üyeliğinin iptaline, karar verilmiştir..." <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-201311264.htm&kw=22.01.2014,+E.+2013/11264,+K.+2014/1339#fm> (Erişim Tarihi: 23.10.2017).

olduğundan vekâletsiz iş görmedir (TBK. m. 526). Ancak seçimi geçersiz de olsa yönetim kurulu üyesinin uzunca bir süre toplantılara katılması, şirket adına hukuki işlemler yapması halinde sürekli borç ilişkilerinde hükümsüzlüğün ileriye etkili olması, vekâletsiz iş görme kurumuna başvurmayla engel oluşturmaktadır⁹⁰. Ticaret sicili memuru böyle bir kararın tescilini reddetmekle yükümlü olmasına rağmen her nasılsa tescil olunmuşsa başta pay sahipleri ve alacaklılar olmak üzere her ilgili bu kararın geçersizliğinin tespitini mahkemeden isteyebilir⁹¹. Sakat seçim veya atama işleminin tescili, sakatlığı gidermez; onu ıslah etmez⁹². Bu sebeple duruma göre hukuki sakatlığın tespiti veya seçim kararının iptali için dava açmak mümkündür. Açılan davanın kabulü üzerine ilgili tescil silinir. Seçim kararına ilişkin sakatlığın türünün; yokluk, butlan veya iptal edilebilir olmasının bir önemi bulunmamaktadır⁹³. Ancak seçimine ilişkin karar hükümsüzlükle malûl yönetim kurulu üyesinin katılımıyla sağlanabilen toplantı veya karar yeter sayısı ile alınan bir karara dayanılarak iyiniyetli üçüncü kişiyle yapılan işlem, bu sakatlıktan etkilenmeyecektir. Bu sebeple şirket, seçimi geçersiz yönetim kurulu üyesinin iyiniyetli üçüncü kişilerle yaptığı işlemlerle bağlı olacaktır⁹⁴.

Fiil ehliyeti olmayan kişilerin yönetim kuruluna seçimine ilişkin genel kurul kararı, emredici nitelikteki TTK. m. 359/f.3 hükmünü ihlâl ettiğinden bătıldır⁹⁵ (TBK. m. 27, TTK. m. 447). Bununla birlikte yönetim kuruluna seçimine ilişkin genel kurul kararı aleyhine iptal davası açabilmek için, toplantıda hazır bulunup karara olumsuz oy kullanmak gerekir⁹⁶. Zira oylama öncesi yapılan görüşme sırasında, bir öneriye karşı olunduğunun belirtilmesi veya ret oyu kullanılması alınan karara muhalif olduğu anlamı taşımaz⁹⁷.

⁹⁰ Kırca, Hükümsüzlük, s. 503 vd..

⁹¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 359.

⁹² Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 446.

⁹³ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, ss. 446-447.

⁹⁴ Kırca, Hükümsüzlük, s. 500.

⁹⁵ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 411.

⁹⁶ Yargıtay 11. HD., T. 16.06.2014, E. 2014/9003, K. 2014/11527 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-20149003.htm&kw=16.6.2014+e.+`2014/9003`#fm> (Erişim Tarihi: 23.10.2017).

⁹⁷ Yargıtay 11. HD., T. 06.02.2014, E. 2014/818, K. 2014/2043 (Çevrimiçi) "...anonim şirketlerde genel kurul kararlarının yasa, ana sözleşme ve afaki iyi niyet kurallarına aykırılık halleri ileri sürülerek iptalleri isteminde bulunabilmek için, 6762 Sayılı T.T.K.'nin 381/I. maddesi uyarınca toplantıya katılan üyenin karara ret oyu kullanarak muhalif kalması ve bu keyfiyeti zapta geçirmesi gerekmektedir. Oylama öncesi yapılan görüşme sırasında, bir öneriye karşı olunduğunun belirtilmesi veya ret oyu kullanılması, alınan karara muhalif olduğu anlamını taşımamaktadır. Somut uyuşmazlıkta da davacı ortak tarafından genel kurulda alınan kararlara karşı muhalif kalındığı, 6762 Sayılı T.T.K.'nin 381. maddesinde öngörüldüğü şekilde tutanağa geçirilmiş değildir. Bu itibarla mahkemece, davacının dava hakkının bulunmadığı

2.2.2.3. Yönetim Kurulunun İşlevsizliği ve Kilitlenmesi

Yönetim kurulu kararının geçerli olabilmesi için TTK. m. 390'da düzenlenen gerekli toplantı ve karar yetersayılarına uyulması ve bu yetersayılara uyularak alınan kararların hüküm ifade edebilmesi için de toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanması gerekir. Esas sözleşmede belirtilen şartların oluşmaması durumunun süreklilik arz etmesi sonucu yönetim kurulunun işlevsiz hale gelmesi veya kilitlenmesi, TTK m. 530 uyarınca anonim şirketin feshine neden olabilir. Bu kapsamda yönetim kurulunun toplantıya çağrılmaması nedeniyle veya toplantıya çağrılmasına rağmen toplanamaması halleri ile yönetim kurulunun toplanmasına rağmen karar yetersayısının oluşturamaması ve karar alamaması hallerinde de yönetim kurulunun işlevsiz hale gelmesi ya da kilitlenmesi sonucu ortaya çıkabilir⁹⁸.

Yönetim kurulunun karar mekanizmasının, bazı konulara münhasır olarak kısmen işlemediği durumlar kısmi kilitlenme; yönetim kurulunun yönetim fonksiyonunu tamamen yerine getiremediği, kurulun hiçbir konuda karar alamadığı durumlarda tam kilitlenme söz konusu olur⁹⁹.

2.2.2.3.1. Yönetim Kurulunun Toplantıya Davet Edilmemesi Nedeniyle Toplanamaması

Türk Ticaret Kanunu'nda yönetim kurulunun toplantıya kimler tarafından çağrılacağını düzenleyen açık bir hüküm bulunmamasına rağmen TTK. m. 392 ve 366 maddeleri birlikte ele alındığında, yönetim kurulunun başkan veya başkan vekili tarafından toplantıya çağrılabilmesi dolaylı bir şekilde anlaşılabilir. Ayrıca her yönetim kurulu üyesi de başkandan, yönetim kurulunu toplantıya çağırmasını yazılı olarak isteyebilir (TTK. m. 392/f.7). Başkan veya başkanın olmadığı durumlarda başkan vekilinin haricinde diğer yönetim kurulu üyelerine de yönetim kurulunu doğrudan toplantıya çağırma yetkisi esas sözleşme ile tanınabilir¹⁰⁰.

gereğesiyle bu istem yönünden de davanın reddi gerekir..." <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2014-818.htm&kw=6.2.2014+e.+`2014/818`#fm> (Erişim Tarihi: 23.10.2017).

⁹⁸ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 165; Dural, Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi, s. 64.

⁹⁹ Dural, Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi, ss. 64-65.

¹⁰⁰ Dural, Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi, s. 67.

Yönetim kurulunun toplantıya çağrı usulü ile ilgili TTK. herhangi bir düzenleme içermediğinden, çağrının herhangi bir şekilde bağlı olmadığı; ispat edebilmek şartıyla her türlü bildirim şekliyle¹⁰¹ ve bütün üyelerin rahatlıkla toplantıda hazır bulunup hazırlık yapabileceği kadar bir süre öncesinde yapılan çağrı geçerli olacaktır¹⁰². Ayrıca esas sözleşmeye konulacak bir hükümle yönetim kurulunun toplantıya çağrı usulünün belirlenmesine herhangi bir engel bulunmamaktadır¹⁰³.

Yönetim kurulunun toplantıya davet edilmemesi sebebiyle toplanamaması süreklilik arz ederse şirketin feshine karar verilebilir (TTK. m. 530/f.1). Ancak yönetim kurulu üyelerinin bazılarının veya birinin toplantıya davet edilmemesine rağmen toplantı yapılarak karar alınması ihtimalinde, aynı sonuca varmak zordur¹⁰⁴. Zira bu durumda yönetim kurulu toplantısında eksik üyeler olsa da karar alınarak organ çalışmaktadır. Toplantıya davet edilmeyen üye ya da üyelerin yapabilecekleri şeylerden biri, yokluklarında alınan kararların geçersizliğini sağlamak üzere hukuki yollara başvurmaktır. Yine toplantıya davet edilmeyen yönetim kurulu üyeleri TTK. m. 392/f.7'ye dayanarak başkandan, yönetim kurulunu toplantıya çağırmasını yazılı olarak isteyebilir. Ayrıca belirli üye veya üyeleri sürekli olarak toplantılara çağırmayan başkan veya vekili hakkında sorumluluk davası açma yoluna da gidilebilir¹⁰⁵.

2.2.2.3.2. Toplantı ve Karar Yetersayılarının Oluşmaması

Yönetim kurulu toplantı ve karar yetersayısının mutlak çoğunluk olduğu TTK. m. 390/f.1'de düzenlenmiştir. Bu hükümde geçen “*esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde*” ibaresi ile anonim şirketlerde yönetim kurulunun toplantı yetersayılarının esas sözleşme ile hafifletilemeyeceğini ancak ağırlaştırılabileceğine olanak sağlandığı; başka bir deyişle TTK. m. 390/f.1 hükmü nisbi emredici niteliktedir.

Toplantı yetersayısı ya toplantının başında çeşitli nedenlerle hiç oluşamayacak ya da toplantı sırasında yetersayının oluşmasını engelleyecek sayıda üyenin toplantıyı terk etmesi

¹⁰¹ Örneğin üyelere imzaları karşılığında elden veya taahhütlü mektup, telgraf, elektronik posta veya acele durumlarda telefonla yapılacak bir bildirim geçerlidir.

¹⁰² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 339.

¹⁰³ Dural, Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi, s. 70.

¹⁰⁴ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 173; Dural, Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi, s. 76.

¹⁰⁵ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 174.

sonucunda toplantı yetersayısı ortadan kalkacaktır. Nitekim Yargıtay, üyelerin toplantıya katılmaması kötü niyetten kaynaklansa dahi yasa ve esas sözleşmenin öngördüğü karar yetersayılarına uyulmadan alınan kararlara geçerlilik kazandırmayacağına içtihat etmiştir¹⁰⁶.

Gündemdeki her bir madde için toplantı yetersayısının ayrı ayrı oluşması zorunlu olduğundan, yönetim kurulu toplantısı devam ediyorken bazı üyelerin toplantıyı terk etmesi sonucunda toplantı yetersayısı ortadan kalkıyorsa terk olgusuna kadar alınan kararlar geçerli olacak; terk olgusunun gerçekleşmesinden sonra alınan her karar, yok hükmünde olacaktır¹⁰⁷.

Türk Ticaret Kanunu m. 390/f.3, oylarda eşitlik olma halini de hükme bağlamıştır. Buna göre oyların eşit olması halinde, o konu gelecek toplantıya bırakılır. İkinci toplantıda da oylarda eşitlik olursa ilgili öneri reddedilmiş sayılır.

Yönetim kurulu toplantı yapmasına rağmen oylarda sürekli eşitlik ya da ret kararı alınması veya toplantıya başlanmasına rağmen bir veya birkaç üyenin sonradan toplantıyı terk etmesi sebebiyle toplantıya devam edememesi hallerinde, yönetim kurulunun kilitlendiğini sonucuna varılabilir¹⁰⁸.

Sonuç olarak yönetim kurulu şirketi yönetmek için sürekli olumlu kararlar vermek zorunda olmasa da sürekli biçimde olumsuz oylar vererek şirketi yönetebileceğini söylemek mümkün değildir. Bu durum, şeklen mevcut olan yönetim kurulunun şirketi temsil edememesi sonucunu ortaya çıkaracağından TTK. m. 530/f.1 uyarınca şirketin feshi sonucunu doğurur.

¹⁰⁶ Yargıtay 11. HD. T. 15.10.1993 E. 4885, K. 6526 "...Yasa ve ana sözleşmenin öngördüğü yetersayılar sağlanmadan toplantı şeklen yapılmış olsa dahi yönetim kurulu toplanmamış sayılır ve böyle toplantıda alınan kararlar yoklukla maluldür. Yoklukla malul olan kararlar başlangıçtan itibaren hükümsüz olduklarından sonradan geçerli hale getirilemezler. Davacıların kötü niyetli olmaları ve toplantıya katılmaları bu kararlara geçerlilik kazandıramaz..." (Moroğlu, Erdoğan/Kendigelen, Abuzer, Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 8. bs., İstanbul, Oniki Levha Yayınları, 2004, s. 279).

¹⁰⁷ Dural, Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi, s. 100.

¹⁰⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 343; Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 193.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ZORUNLU ORGAN EKSİKLİĞİNDEN KAYNAKLANAN FESİH DAVASI

3.1. Fesih Davasının Usul Hukukuna İlişkin Özellikleri

Zorunlu organların varlığı fiil ehliyeti için zorunlu olduğundan anonim şirketin organsız kalması, fiil ehliyetsizliği sonucunu doğurur¹. Fiil ehliyetinin yokluğu nedeniyle anonim şirket, üçüncü kişilerle muamelede bulunamasa da şirketin hak sujesi olarak kalma iradesi mevcutsa ve amacını gerçekleştirebilmesi için mâmeleği varsa kendisi hak sujesi olma özelliğini muhafaza eder². Bu duruma düşen anonim şirketin gerçek kişi gibi korunması gerekir³.

Tüzel kişiliğe sahip anonim şirketin zorunlu organı olan yönetim kurulu, şirketin iç muameleleri ile birlikte şirketin dış âleme açılmasını sağlayarak üçüncü kişilerle hukuki ilişkileri yürütülmesini sağlayan bir organ olduğu için organ niteliğini kaybetmesi halinde,

¹ Özsunay, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, s.37; Örneğin yönetim kurulunun çekilmesi ya da görevine son verilmesi halinde durum böyledir (Öztan, Ders notları, s. 73); Öztan, Organ Kavramı, s. 27.

² Öztan, Organ Kavramı, ss. 24-25.

³ Bu korunma durumu, kanunda öngörülen azami görev süresini tamamlayan yönetim kurulu üyelerinin yerine seçilecek yeni üyeler seçilemiyorsa genel kurul kısa veya uzun süreli olarak eski yönetim kuruluna veya diğer pay sahiplerinden seçilmiş bir kurula, şirketin organsız kalmaması için geçici olarak yetki vererek gerçekleşir (İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 125); Benzer bir durumda Yargıtay, organsızlıktan bahsedilemeyeceği için anonim şirketin TTK.'nın 530/f.1 maddesine göre feshedilme tehlikesinden de kurtulmuş olacağına içtihat etmiştir (Yargıtay 11. HD., T. 24.11.1981, E. 4751, K. 5019 (Çevrimiçi) http://lib.lexpera.com.tr/CaseLaws/Content.aspx?SOPI=YA801D19811124K19815019E19814751&Doc=YARGITAY_TR (Erişim Tarihi: 18.08.2017); Yargıtay 11. HD., T. 03.10.1985, E. 4821, K. 5036 (Çevrimiçi) “...Yönetim kurulu üyelerinden birinin mahkumiyeti nedeniyle şirket organsız kalmaz. Yönetim Kurulu üyesinin, azalığının düşmesi halinde ana sözleşmenin 11 inci maddesi aracılığıyla TTK. 315 inci maddesi gereğince, yönetim kurulunun onun yerine geçici olarak bir ortağı ilk genel kurula kadar seçmesi mümkün olduğuna göre organsızlık söz konusu değildir. Bu itibarla, mahkemenin yasal şartları taşımayan kayyım tayini kararını iptal etmesi sonucu itibarıyla doğrudur...” <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/file/s/dsp.php?fn=11hd19854821.htm&kw=3.10.1985+E.+4821,+K5036#fm> (Erişim Tarihi: 24.10.2017); Anonim şirket yönetim kurulu için yedek üye seçilip seçilemeyeceği hususunda kanunda bir açıklık yoktur. Öte yandan anonim şirketlerde genel kurul tarafından yönetim kurulu için yedek üye seçimi, şirketin bünyesine aykırı olmamakla birlikte kanunda yedek üye seçimini yasaklayan bir hüküm de yoktur (İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 126). Yedek yönetim kurulu üyeliği, TTK. m. 363/f.1 uyarınca yönetim kurulu tarafından üyelik boşalmadan önce seçilen geçici yönetim kurulu üyeliğinden farklıdır (İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 126; Yargıtay da bir kararında geçici üye tayini hususunu zimnen onaylamıştır: Yargıtay 11. HD. T. 08.11.1982, E. 3858, K. 4511 (Çevrimiçi) “Yönetim kurulu üç üyeden olup, yedek üyelerde seçilmemiştir. Bu yönetim kurulunun iki üyesi istifa ettiğine göre, tek kişi görev yapamaz” (Eriş, Gönen, Açıklamalı-İçtihatlı TTK. Ticari İşletme ve Şirketler, Ankara, 1987, s. 905). Esas sözleşmede, genel kurula yönetim kurulu için yedek üye seçilebileceğine dair bir hükmün bulunması doğabilecek muhtemel ihtilafları önleme noktasında önem arz etse de; esas sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmasa dahi genel kurulda yedek yönetim kurulu üyesi seçilebilmelidir (İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 127).

şirketin fiil ehliyeti üzerinde olumsuz sonuçlar doğar⁴. Zira anonim şirket bu durumda haklarını ve borçlarını koruyamaz; üçüncü kişilere karşı olan görevlerini ifa edemez; mâmeleği için alınması gereken tedbirleri yerine getiremez; tüzel kişiliğinin devamı veya sona ermesi hakkında bile karar vermesine imkân kalmaz⁵. Bu sebeple anonim şirketin zorunlu organı olan yönetim kurulunu kaybetmesi veya mevcut olmasına rağmen çalışmaması hali, TTK. m. 530/f.1 uyarınca birer fesih sebebi olarak gösterilmiştir⁶. Bununla birlikte genel kurulun “toplanamama” hali de ilgili madde uyarınca bir fesih sebebidir.

Organ eksikliği sebebiyle fesih hakkının kullanılması için fesih davası açmak zorunludur. Bu çerçevede anonim şirketlerde zorunlu organ eksikliği hali, bir infisah⁷ sebebi olmadığı gibi iradi bir fesih⁸ sebebi de değildir⁹. İlgili madde ile şirketin pay sahiplerine, şirket alacaklılarına ve GTB.’na şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine şirketin feshine karar vermesi için başvuru hakkı verilmiştir.

Fesih davasının açılabilmesi için anonim şirketin organ eksikliğini tespit edilmeli¹⁰; mahkeme yönetim kurulunu dinleyerek şirketin durumunu düzeltmesi için süre vermeli; sürenin sonunda mahkeme feshine karar vermeden önce yönetim kurulunu dinleme şartlarının tümü var olmalıdır¹¹.

Türk Ticaret Kanunu m. 530’da düzenlenen dava özel bir dava olup, bu davanın daha iyi anlaşılabilmesi için usul hukuku yönünün irdelenmesi gerekmektedir. Bu bölümde anonim şirketin feshi davasının usul hukukuna ilişkin özellikleri ve bu davanın diğer fesih davalarından farkını inceleyeceğiz.

⁴ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 27.

⁵ Öztan, Organ Kavramı, s. 27.

⁶ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 135; Sungur, H. Halis, Türk Ticaret Kanunu Şerhi ve Tatbikatı ve İlgili Mevzuat (Şerh), C:II, İstanbul, 1959, s. 297.

⁷ İnfisah; dağılma, fesh olma anlamına gelir. Bu kavram, kanunda belirtilen sebeplerle şirketin kendiliğinden sona ermesini ifade eder. Yani sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle birlikte şirketin sona erdiği kabul edilir. Ayrıca bir irade açıklamasına veya ihbarda bulunulmasına gerek yoktur. İnfisah, sona erme sebebinin gerçekleştiği anda doğduğu için tespit davası açılması yeterlidir (Arslan, İbrahim, Şirketler Hukuku Bilgisi, 14. bs. Konya, 2010, s. 321; Çevik, Orhan Nuri, Uygulamada Şirketler Hukuku, 3. bs., Ankara, Yetkin Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş., 2002, s. 574).

⁸ Fesih, hukuki muamelelerin şirket ilişkisinde irade ile ortadan kaldırılmasıdır (Çevik, Uygulamada Şirketler Hukuku, s. 574).

⁹ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 225.

¹⁰ Şirketin olağan genel kurul toplantısını yasal süresi içinde yapamaması nedeniyle zorunlu organlarının eksik olduğu belirtilerek açılan dava üzerine, mahkemece, şirketin genel kurul toplantısını yapmadığı gerekçesiyle şirketin feshine karar verilmiştir (Yargıtay 23. HD., T. 12.04.2012, E. 2012/298, K. 2012/2816, Altaş, Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları, ss. 374-375); Yargıtay 11. HD., T. 29.05.1990, E. 89-3337, K. 4327 (YKD., C.16, S. 11, s. 1653).

¹¹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, ss. 195-196.

3.1.1. Davanın Hukuki Niteliği

Davalar mahkemeden istenen hukuki korumanın çeşidine göre eda, tespit ve inşâî davalar olmak üzere üçe ayrılmaktadır¹². Bu davalardan eda ve tespit davaları sonunda verilen hükümler açıklayıcı; inşâî davaların sonunda verilen hükümleri ise yaratıcı niteliğe haizdir¹³. 6100 Sayılı HMK. öncesi doktrinin kabul ettiği bu dava türleri, 6100 Sayılı HMK. ile kanunlaştırılmıştır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 105 uyarınca eda davası¹⁴; davacının mahkemeden, davalının bir şeyi vermeye veya yapmaya yahut yapmamaya mahkûm edilmesini talep ettiği davalardır. En eski bugün dahi en çok rastlanan dava türü budur¹⁵. Kanunumuz, kural olarak düzenlemelerinde eda davalarını esas almıştır¹⁶. Eda davalarında asıl olan davacının hukuki yararının varlığı olduğundan davacı, eda davası açmakta hukuki yararının bulunduğunu ayrıca ispat etmek zorunda olmayıp davalı, davacının hukuki yararının bulunmadığı iddiasındaysa o bu iddiasını ispat etmelidir¹⁷.

Bir diğer dava türü ise HMK. m. 106 düzenlenen tespit davasıdır¹⁸. Bu dava yoluyla mahkemeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir. Tespit davalarında yalnız tespit hükmü verilir, eda hükmü verilmez¹⁹. Tespit davası açanın, tespit davasını açmakta hukuken korunmaya değer menfaatinin olduğunu ispat etmesi gerekir. HMK. m. 107/f.3'e göre kısmi davanın açılabilirdiği hallerde, bu dava yerine tespit davası açılmasında da hukuki yararın bulunduğu kanunla varsayılmıştır²⁰.

¹² Kuru, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü (Cilt: 2), C:II, 6. bs., İstanbul, 2001, ss. 1405-1408; Üstündağ, Cilt: 1, ss. 314- 351; Hatemi, Hüseyin, Medeni Hukuk'a Giriş, 7. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s. 170.

¹³ Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 204.

¹⁴ Eda davası açılmasında hukuki yarar bulunması için davalının davacının hakkını inkar etmiş olması şart değildir. Davalı, davacının hakkını tanır ama yerine getirmezse davacı, icraya konulabilecek bir hüküm elde etmek için davalıya karşı dava açabilir. Eda davasının konusunu, hem şahsi haklar hem de aynı haklar oluşturabilir. Burada olumlu (yapmak, vermek) veya olumsuz (yapmamak) bir edaya mahkum edilmesi istenir (Kuru, Cilt: 2, s. 1406).

¹⁵ Üstündağ, Cilt: 1, s. 314.

¹⁶ Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 205.

¹⁷ Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 566.

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz.: Kuru, Baki, Tespit Davaları, Ankara, 1963.

¹⁹ Kuru, Cilt: 2, s. 1466; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, ss. 205-206.

²⁰ Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 567.

Bir inşâî (yenilik doğurucu) hakkın, dava yoluyla kullanılmasının zorunlu olduğu hâllerde ise inşâî dava²¹ açılır. Aslında kural olarak inşâî haklar, mahkeme dışında yapılan beyanlar yoluyla kullanılır. Ancak bazı inşâî hakların ancak dava yolu ile kullanılması öngörülmüştür. Yani, inşâî hakkın mevcut hukuki durumda herhangi bir değişiklik meydana getirebilmesi için mutlaka bir mahkeme kararına ihtiyaç vardır. İşte bu hallerde açılan dava, HMK. m. 108 uyarınca inşâî dava olarak adlandırılır²². İnşai davalar ancak maddi hukukun açıkça öngördüğü hallerde açılabilirdiği için davacının inşai davayı açmakta hukuki yararının olduğu varsayılır²³.

Türk Ticaret Kanunu m. 530 uyarınca şirket alacaklıları, pay sahipleri veya GTB., uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından birinin mevcut olmaması veya genel kurul toplanamaması hallerinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar vermesini talep etme hakkına sahiptir. Yani taraflar, mahkemeden şirketin infisah ettiğinin tespitini değil şirketin feshine yönelik karar vermesini talep etmektedir. Kanunda sayılan şartların gerçekleşmesi halinde bir inşâî, yenilik doğurucu hak olan fesih hakkı mahkeme kanalıyla kullanılmakta, mahkemenin feshe ilişkin kararından sonra şirketin feshi durumu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle anonim şirketlerde zorunlu organ eksikliğine dayanan fesih davasının inşâî nitelikte bir dava olduğu ifade edilebilir²⁴.

Yönetim kurulunun şirketin infisahını veya tasfiye memurlarını tescil ettirecek şekilde mevcut olmaması hâlinde genel kurul, sicil memurluğundan gerekli istekte bulunmak üzere başka kimseleri seçmiş olmadıkça veya genel kurulun toplanamaması dolayısıyla şirketin feshine karar verilen hâllerde infisahın ve tasfiye memurlarının tescilini istemek mükellefiyeti bu tasfiye memurlarına düşer (TST. m. 65).

²¹ İnşai dava kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Kuru, Cilt: 2, s. 1468 vd.; İnşâî dava, artık HMK.'da kendisine pozitif olarak yer bulmuş bir dava çeşididir. Gerçekten HMK. m. 108 uyarınca: “*İnşâî dava yoluyla, mahkemeden, yeni bir hukuki durum yaratılması veya mevcut bir hukuki durumun içeriğinin değiştirilmesi yahut onun ortadan kaldırılması talep edilir. Bir inşâî hakkın, dava yoluyla kullanılmasının zorunlu olduğu hâllerde, inşâî dava açılır. Kanunlarda aksi belirtilmedikçe, inşâî hükümler, geçmişe etkili değildir.*” Buna göre TTK. m. 530'a dayanılarak açılan bir fesih davası ile talep edilen, “mevcut bir hukuki durumun ortadan kaldırılması”dır ve bu sonuç da ancak açılacak bu dava ile elde edilebilir.

²² Üstündağ, Cilt: 2, ss.335-336; Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, ss. 207-208.

²³ Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 570.

²⁴ Kuru, Cilt: 2, s. 1477; Sungur, Şerh, ss. 289-290.

3.1.2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Görev, mahkemelerin madde (içerik) itibariyle yetkisini belirten bir kavram olup konularına göre davalara bakacak olan mahkemenin belirlenmesidir. Bu tespitite, bir davaya hangi yerdeki mahkemenin bakacağı söz konusu olmayıp konu ve içeriklerine göre hangi mahkemenin hangi nitelikteki davalara bakacağı göz önünde tutulur. Bu sebeple göreve mahkemelerin içerik yönünden yetkisi denilebileceğinden hangi nitelik ve içerikteki davalara, hangi sıfattaki mahkemelerin bakacağı konusunu “görev” kuralları belirlemektedir²⁵.

Mahkeme, yargılamanın her döneminde görevli olup olmadığına bakabilir ve görevsiz olduğu kanısına varırsa kendiliğinden görevsizlik kararı verir. Mahkeme, duruşma yapmadan, dosya üzerinden de görevsizlik kararı verebilir. Mahkemenin hem görevsiz hem de yetkisiz olması halinde, mahkeme görevsiz olduğu kanısına varırsa görevsizlik kararı vermekle yetinmelidir. Yargıtay’da, temyiz incelemesi sırasında, hükmü veren mahkemenin görevli olup olmadığını kendiliğinden gözetip incelemekle yükümlüdür. Hükmü veren mahkemenin görevsiz olması mutlak bir temyiz sebebi olduğundan tarafların hükmü görevsizlik nedeniyle temyiz etmelerine gerek yoktur. Davaya görevsiz mahkeme tarafından bakılmış olması, mutlak bir temyiz (bozma) sebebidir. Mahkeme, görev itirazını reddederse görev itirazına ilişkin karar nihai karar olmadığı için yalnız başına temyiz edilemez. Ancak esas hükümle birlikte temyiz edilebilir²⁶.

Yetki²⁷ görevden farklıdır. Yetki bir davaya bir yerdeki hangi hukuk mahkemesinin bakacağı değil; yer bakımından (coğrafi bakımdan) bir davanın hangi (neredeki) mahkeme tarafından görüleceği ile ilgilidir. Her mahkemenin yargı yetkisi, belirli bir coğrafi bölge (yargı çevresi) ile sınırlıdır²⁸. Yetki, davaya konu oluşturan hukuki ilişkide yer alan unsurlardan bazıları dikkate alınarak belirlenir. Yetki konusunda ana kural, davalının yerleşim yeri mahkemesinin, aksine bir hüküm olmadıkça, bütün davalar için yetkili olduğudur (HMK. m. 6/f.1). Ancak bununla birlikte istisnai olarak yetkiyi başka ilkelere (sözleşmenin yerine getirileceği yer ilkesine vb.) göre belirleyen yetki kuralları da vardır²⁹. Yetki kural olarak kamu düzeni ile ilgili olmadığından taraflar yetkisizliği sadece ilk itiraz olarak ileri sürebilir;

²⁵ Postacıoğlu, Medeni Usul, s. 93; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 59.

²⁶ Kuru, Cilt: 1, s. 163 vd..

²⁷ Mahkemenin görevi içinde olan işlerden yargı çevresine bağlanabilen işlere bakabilme iktidarına yetki denilmektedir (Postacıoğlu, Medeni Usul, s. 111).

²⁸ Bilge/Önen, Medeni Yargılama, s. 148; Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 48; Pekcanitez/ Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 67.

²⁹ Postacıoğlu, Medeni Usul, ss. 111-112.

hâkim tarafından kendiliğinden dikkate alınmaz. Ancak taşınmazın aynına ve terekeye ilişkin davalardaki yetki, görevsizlik gibi taraflar tarafından her zaman ileri sürülebilir ve mahkeme tarafından da kendiliğinden dikkate alınır, kamu düzenindedir³⁰ (HMK. m. 11, m. 12).

Asliye ticaret mahkemesinin olduğu yerde asliye hukuk mahkemesinde dava açıldığı takdirde aralarında görevsizlik değil işbölümü vardır. Taraflar işbölümünü ilk itiraz şeklinde ileri sürdüklerinde itiraz yerinde görülürse dosya ilgili mahkemeye gönderilir. İtiraz halinde mahkemenin vereceği karara karşı kanun yolu kapalıdır³¹.

Türk Ticaret Kanunu m. 530, “*şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi*” ni yetkili ve görevli mahkeme olarak belirlemektedir. Yani söz konusu davada görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesi; yetkili mahkeme ise şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi olarak açıkça düzenlenmiştir. Bununla birlikte anonim şirketlerde zorunlu organ eksikliğinden kaynaklanan fesih davalarına, mahkemeler heyet halinde bakar³².

3.1.3. Davada Mahkemenin Rolü

Anonim şirketlerde zorunlu organ eksikliğine dayanan fesih davasında hakim rolünü daha iyi anlayabilmek için bu davanın hangi yargı işi olduğunun ortaya konulması gerekmektedir.

Medeni usul hukukunun konusu medeni yargı olup çekişmeli ve çekişmesiz (nizalı-nizasız) yargı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ancak medeni yargının asıl konusunu, uyuşmazlığın yanları (süjeleri) olarak en az iki kişinin bulunduğu çekişmeli yargı oluşturmaktadır³³. Çekişmeli yargı, özel hukuk alanında doğan ve mahkemelere intikal eden

³⁰ Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, ss. 90-91; Bilge/ Önen, Medeni Yargılama, ss. 148-151; Üstündağ, Yargılama, s. 170; Kuru, Cilt: 1, s. 384.

³¹ Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, ss. 78-79; Üstündağ, Cilt: 2, ss. 181-183; Kuru, Cilt: 1, ss. 679-685; Yargıtay 11. HD., T. 20.06.200, E. 6654, K. 7209, www.istanbulbarosu.org.tr; Gürdoğan, Burhan, “Ticari Usul Hukuku”, AÜHFD, C:VIII, S. 1-2, 1956, s. 186.

³² 5235 sayılı Kanun madde 5 fıkra 3; Türk Ticaret Kanunu’nda ticari davaların görüleceği mahkemelere ilişkin genel kurala göre asliye ticaret mahkemeleri tüm ticari davalara bakmakla görevlidir. Ancak bu kuralın istisnalarının olabileceği TTK. m. 5/f.1’de tespit edilmiştir (Kayıhan, Şaban/Yasan, Mustafa, Ticari İşletme Hukuku, 4. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 84).

³³ Kuru, Cilt: 3, s. 26; Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, s. 27; Tanrıver, Süha, Medeni Usul Hukuku Temel Kavramlar ve İlk Derece Yargılaması (Medeni Usul Hukuku), C:I, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s. 85; Çekişmeli yargıda, uyuşmazlığın tarafları olarak daima en az iki kişi mevcuttur. Böyle bir uyuşmazlık hukuk mahkemelerinde dava edildiği zaman, bu süjeler davalı ve davacı olurlar. Davacı, açtığı davada hasım (karşı

davaların, hangi mahkemeler tarafından ve hangi usullere göre incelenip karara bağlanacağı ile ilgilenir³⁴.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile bir işin çekişmesiz yargıya dâhil olabilmesinin ölçütleri ortaya konulduğu gibi hangi işlerin çekişmesiz yargı işleri olduğu da HMK. m. 382’de açıkça sayılmıştır³⁵. Böylece uygulama da çekişmesiz yargıya ait olan işler hakkındaki tereddütler giderilmek istenmiştir. Ancak bu sayım sınırlı olmadığından 382. maddede sayılmayıp çekişmesiz yargının ölçütlerinden³⁶ birine veya bir kaçına giren işler de çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmelidir³⁷.

Çekişmesiz yargıyı³⁸ çekişmeli yargıdan ayırmak için çeşitli kıstaslar kabul edilmektedir³⁹. Bunlardan en önemlisi uyuşmazlık (ihtilaf-çekişme) yokluğu kıstasıdır. Buna göre çekişmeli yargı bir çekişme, iddia ve karşı iddia hakkında karar verilmesi talebi ile açılan davalarla meşgul olurken; çekişmesiz yargıda ilgililer arasında bir ihtilaf yoktur. Yani çekişmesiz yargıda mahkeme, ilgililer arasında mevcut bir çekişme hakkında karar vermez⁴⁰. Diğer bir anlatımla sadece ilgili yahut hukuki ilişki çerçevesinde mahkemeden bir karar alınmasına ihtiyaç duyulduğu için mahkemeye müracaat edilerek ondan belirli bir karar vermesi istenmektedir. Ancak ifade etmek gerekir ki ilgililer arasında uyuşmazlığın

taraf olarak davalıyı göstererek ona yönelir. Çekişmeli yargıda, taraf (davacı) dava açmadıkça, hakim meseleyi kendiliğinden ele alarak uyuşmazlığı çözemez. Yani davanın taraflarca açılıp, takip edilmesi kuralı geçerlidir. Ancak prensip itibariyle davayı sonlandıracak olan mahkemedir. Kesinleşen hüküm, devletin icra organlarınca infaz edilerek hak sağlanmış olur (Bilge/Önen, Medeni Yargılama, s. 27).

³⁴ Kuru, Baki, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2016, s. 7.

³⁵ Çekişmesiz yargı 6100 Sayılı HMK.’nın dokuzuncu kısmının başlığı olup m. 382 ile m. 388 arasında düzenlenmiştir.

³⁶ Bu ölçütlerden birincisi, ilgililer arasında uyuşmazlığın bulunmamasıdır. İkincisi ilgililerin ileri sürebileceği herhangi bir hakkın bulunmamasıdır. Üçüncü ölçüt ise hakimin re’sen harekete geçtiği hallerdir. Ancak hakimin re’sen harekete geçtiği haller başkaca bir inceleme yapılmadan çekişmesiz yargı sayılmaz. Mutlaka diğer ölçütlerin de somut işte bulunması gerekir (Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 5. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, s. 33).

³⁷ Pekcanitez/Atalay / Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 33.

³⁸ HMK. 382. maddenin birinci fıkrasına göre çekişmesiz yargı, ilgililer arasında çekişme bulunmaması, ilgililerin ileri sürebileceği herhangi bir hakkının bulunmaması yahut hâkimin re’sen harekete geçmesi ölçütlerinden biri veya birkaçına göre bu alana giren işlere, hukukun mahkemelerce uygulanmasıdır. Çekişmesiz yargı terimi bazen yanıltıcı olabilir. Zira ifadede geçen “çekişmesiz” teriminin sözcük anlamından hareket edilerek bu alana giren işlerden söz edebilmek için ilgililer arasında hiçbir uyuşmazlığın bulunmaması gerektiğini düşünmek doğru değildir. Çünkü ilgililer arasında bir çekişmenin bulunmaması esas alınan ölçütlerden sadece birisidir. Nitekim ifade etmek gerekir ki söz konusu olan teknik isim (terim) burada artık sözlük anlamından bağımsızlaşarak bir müesseseyi ifade etmektedir (Pekcanitez/Atalay/ Özekes, Medeni Usul, ss. 2108-2109).

³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz.: Kuru, Nizasız Kaza, s. 15 vd.; Kuru, Cilt: 3, s. 26 vd.; Bilge/Önen, Medeni Yargılama, s. 27 vd.; Ansay Hukuk Yargılama Usulleri, s. 27 vd.; Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, s. 23 vd..

⁴⁰ Kuru, Cilt: 3, ss. 26-27; Üstündağ, Saim, Medeni Yargılama Hukuku (Cilt:1), C:I, 7. bs., İstanbul, 2000, s. 33; Bilge/Önen, Medeni Yargılama, s. 28.

bulunmaması, çekişmesiz yargının sınırlarını belirleyen ölçütlerden sadece birisi olduğu için gerek uyuşmazlık bulunduğu halde gerekse HMK. 382. maddede açıkça zikredildiği için çekişmesiz yargı alanına giren bir işin ilgilileri arasında uyuşmazlığın bulunması, onu çekişmeli yargıya dâhil etmez⁴¹.

Bu kıstasla bağlantılı olarak ortaya konulabilecek diğer bir kıstas ise subjektif hakkın yokluğu kıstasıdır. İlgililerin özel hukuk kişilerine karşı ileri sürebilecekleri subjektif haklarının bulunmadığı işler (ihtilafli olsa bile) çekişmesiz yargıya tabidir⁴². Ortada bir hak ve buna ilişkin bir ihlal iddiası bulunmadığında, hukuki yarar şartı gerçekleşmemiş olacak ve o iş çekişmesiz yargının kapsamına dâhil olacaktır⁴³.

Çekişmesiz yargıyı çekişmeli yargıdan ayıran diğer bir kıstas hasım yokluğu kıstasıdır. Bu kıstasa göre çekişmesiz yargıda iki kişi arasında bir uyuşmazlık olmadığı için uyuşmazlığın gerçek anlamda bir davacı ve davalısı da yoktur⁴⁴.

Çekişmesiz yargıyı çekişmeli yargıdan ayıran bir diğer husus da mahkemenin kendiliğinden harekete geçme özelliğidir. Yani mahkeme çekişmeli yargıda olduğunun aksine çekişmesiz yargıda, yargılama sırasında talep üzerine değil de kendiliğinden harekete geçerek gereken işlemleri yapabilir⁴⁵.

Bu kıstaslardan hareketle anonim şirketlerde zorunlu organ eksikliğinin bulunması halinde ileri sürülecek şirketin feshi talebinin bir çekişmeli yargı işi olduğu söylenebilir. Davacılar şirketin durumunu ancak mahkemenin önüne getirdikleri takdirde mahkeme duruma müdahale edebilecektir. Mahkemenin kendiliğinden harekete geçebileceği bir durum yoktur. Ayrıca davacı zorunlu organ eksikliği veya genel kurulun toplanamaması iddiası ile mahkemeden şirketin feshini talep edebilmektedir. Yani ortada aralarında uyuşmazlık olan davacı ve davalı taraf mevcuttur ve bozucu yenilik doğuran bir hak olan fesih hakkı, subjektif hakkın varlığına işaret etmektedir⁴⁶. Yargıtay, 11. HD., T. 21.01.1982, E. 5597, K. 151 sayılı kararında:

“Ortaklar tarafından, ortaklığın organsız kaldığının tespitiyle uygun süre verilerek organ eksikliğinin tamamlanması istemiyle açılan davanın, hasımlı ve

⁴¹ Pekcanitez/Atalay/ Özekes, Medeni Usul, ss. 2113-2114.

⁴² Kuru, Cilt: 3, s. 28; Üstündağ, Cilt: 1, ss. 33-34.

⁴³ Pekcanitez/Atalay/ Özekes, Medeni Usul, s. 2116.

⁴⁴ Bilge/Önen, Medeni Yargılama, s. 28.

⁴⁵ Kuru, Nizasız Kaza, s. 34; Bilge/Önen, Medeni Yargılama, ss. 28-29; Ansay, Hukuk Yargılama, s. 28; Bilge/Önen, Medeni Yargılama, ss. 28-29.

⁴⁶ Günaydın, Fesih Davası, ss. 41-42.

duruşmalı olarak incelenmesi gerekir. Bu tür davalarda, davalı olarak ortaklık tüzel kişiliği gösterilir. Organ eksikliğinin tamamlanması isteminin içinde, ortaklığın fesih ve tasfiye istemi de vardır.” diyerek bu davanın çekişmeli yargı işi olduğuna hükmetmiştir⁴⁷.

Şirkete TTK. m. 530 gereği verilen süre sonunda durum düzeltilmezse mahkemece şirketin feshine karar verilir. Mahkemenin burada herhangi bir takdir hakkı yoktur. Bu hususu, TTK. m. 530/f.1'in “...mahkeme şirketin feshine karar verir...” biçimindeki emredici ifadesinden anlıyoruz. Yargıtay da burada mahkemenin bir takdir hakkı olmadığını kabul etmektedir⁴⁸.

Zorunlu organ eksikliği davasında pay sahibi, sadece şirketin organsız kaldığının tespitini ve bu eksikliğin giderilmesi için şirkete süre verilmesini isteyip şirketin feshini istememiş olsa bile, mahkemece verilen uygun sürede eksiklikler giderilmezse şirketin feshine karar verilmelidir⁴⁹. Ancak pay sahibi, şirketin feshedilmesini istemiyorsa TTK. m. 410/f.2'den yararlanarak genel kurulu toplantıya çağırıp, bu toplantıda yönetim kurulu seçilmesini sağlayarak TTK. m. 530'un uygulanmasını engellemiş olur⁵⁰.

⁴⁷ http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_528.htm (Erişim tarihi: 24.07.2017).

⁴⁸ Yargıtay 11. HD. T. 24.11.1981, E. 1981/4751 ve K. 1981/5019 (Çevrimiçi) “...TTK.nun 435/1. maddesi, hakime feshe karar verip vermeme hususunda takdir yetkisi vermemektedir. Süre sonunda organı tamamlanmazsa hakim şirketin feshine karar vermeye mecburdur. Oysa, kaynak İsviçre Borçlar Yasası'nın karşılık maddesi olan 625/2. maddesi hakime takdir hakkı tanımakta ve hakim feshe karar "verebileceğini" belirtmektedir. Nitekim Zürih Yüksek Mahkemesi, 23.12.1908 günlü kararında, verilen süre içinde anonim şirketin organını yenilememesi (tamamlamaması) halinde mahkemenin şirketi fesihle tehdit yetkisi olmadığını belirtmiştir. (Steiger, Age, Sh. 367, dipnot 41/a). TTK. 435. maddesi yukarıda belirtildiği veçhile, hakime takdir yetkisi vermemekte ve sürenin sonunda eksik organın tamamlanmamış olması halinde şirketin feshine karar vermekle yükümlü tutmaktadır. Ancak şirket bu tehlikeden tedbirli davranmakla kurtulabilir. Örneğin, olayda olduğu gibi yeni yönetim kurulu üyelerinin seçilememiş olması halinde, kısa veya uzun süreli olarak genel kurul eski yönetim kuruluna veya başkalarından seçilmiş bir kurula geçici olarak yetki verebilir. Bu durumda organsızlıktan bahsedilemeyeceği cihetle şirket TTK.nun 435/1. maddesindeki fesih tehlikesinden kurtulmuş olacaktır.

Bu nedenlerle şirketin organsız kaldığının ve muvakkat tescil yoluyla bu noksanlığın giderilemeyeceğinin kabulü ile hükmün bozulması gerekmiştir...” <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1981-4751.htm&kw=24.11.1981+T.,+E.+`1981/4751`#fm> (Erişim Tarihi: 16.10.2017) şeklindeki ifadelerle bu hususa işaret edilmektedir.

⁴⁹ Yargıtay 11. HD., T. 21.01.1982, E. 5597, K. 151 (Çevrimiçi)“...Davacı İrfan Özhamarat 12.10.1981 kaydiye tarihli dava dilekçesiyle ve TTK.nun 435. maddesine uygun olarak şirket organsız kaldığının tesbiti ile maddede yazılı eksikliğin giderilmesi için şirkete gerekli sürenin verilmesini istemiştir. Herne kadar verilen süre içinde organ noksanlığı giderilemez ise şirketin feshine karar verilmesini istememiş ise de; fesih süre sonunda eksikliğin giderilmemesinin tabii sonucu olmasına göre, fesih talebinin dava dilekçesinde mevcut olduğunun kabulü gerekir...” <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1982-5597.htm&kw=21.1.1982+e.+5597#fm> (Erişim Tarihi: 21.10.2017); Yargıtay 11. HD. T. 24.11.1981 E. 1981-4751, K.1981-5019 (Çevrimiçi) “...TTK.nun 435/1. maddesi, hakime feshe karar verip vermeme hususunda takdir yetkisi vermemektedir. Süre sonunda organı tamamlanmazsa hakim şirketin feshine karar vermeye mecburdur...” (Erişim Tarihi: 21.10.2017).

⁵⁰ Şener, Ortaklıklar Hukuku, ss. 633-634.

3.1.4. Davanın Tarafları

Her davada kural olarak, iki taraf vardır. Bunlardan birisi diğeri aleyhine devletin hukuki himayesini ister. İlk himaye isteminde bulunan tarafa davacı, diğerk tarafa da davalı denilir. Karşılıklı dava açılmış olan hallerde her iki tarafta davacı ve davalı durumundadır⁵¹. Anonim şirketin feshi davasında aktif taraf sıfatına, fesih davasını açma hakkına sahip olan kişiler yani davacılar; pasif taraf sıfatına ise davalı anonim şirket sahiptir⁵².

3.2.4.1. Davacı

Türk Ticaret Kanunu m. 530 uyarınca anonim şirketin feshini GTB., şirket alacaklıları ve pay sahipleri⁵³ dava edebilir⁵⁴. Fesih davası açma hakkı, bu sayılanlardan her birine ayrı ayrı tanınmıştır. Davayı açan pay sahibi veya şirket alacaklısı, öncelikle feshini talep ettiği şirkette pay sahibi olduğunu veya bu şirketin alacaklısı sıfatını haiz bulunduğunu ispat etmelidir. Dava devam ettiği sürece de pay sahipliği veya şirket alacaklısı olma durumu korunmalıdır⁵⁵.

Anonim şirkette pay sahipliği, sermaye artırımı sırasında payı satın alarak ya da şirket kurulurken aslen kazanma şeklinde veya payı sonradan devralarak devren kazanma şeklinde kazanılır⁵⁶. Pay sahibi, pay sahibi olduğu hususunu bunlardan hareketle ortaya koymalıdır. Pay sahibinin sahip olduğu paya ilişkin, pay devrinin iptali gibi bir dava görülmekte ise mahkeme bu durumda söz konusu davayı bekletici mesele yapmalıdır. Çünkü bu davanın sonucuna göre pay sahibinin ya aktif taraf sıfatına sahip olduğu anlaşılacak ya da pay sahibi

⁵¹ Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, s. 106; Bilge/ Önen, Medeni Yargılama, s. 223.

⁵² Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/ Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku (Medeni Usul), 8. bs., Ankara, 2009, ss. 196-197.

⁵³ Türk Ticaret Kanunu, yönetim kurulu üyelerinin dava açma hakkını pay sahiplerine, alacaklılara ve GTB.'ye tanımaktadır. Şu durumda pay sahibi olmayan bir yönetim kurulu üyesinin, TTK. m. 530'a dayanarak fesih davası açma hakkı yoktur. O, ancak tespit ettiği eksikliği pay sahiplerine ve denetçiye bildirmekle yetinebilir. Ancak aynı zamanda pay sahibi de olan yönetim kurulu üyesi, kuşkusuz "pay sahibi" sıfatı ile TTK m. 530'a göre ortaklığın feshini talep ve dava edebilir; Yargıtay 11. HD., T. 27.11.2002, E. 7700, K. 10996 (Eriş, Cilt: 3, s. 3470).

⁵⁴ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 196.

⁵⁵ Atabek, Reşat, "Şirket Paylarının Bir Kişinin Elinde Toplanması" (Şirket Payları), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Dergisi, C:X, S. 3, Haziran 1980, s. 651; Alışkan, Anonim Şirketleri Denetlemesi, ss. 247-248.

⁵⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar, s. 496; Arslanlı, Halil, Anonim Şirketler Umumi Hükümler, 2. bs., İstanbul, 1959, s. 134.

olmadığı belirlenerek taraf sıfatının bulunmaması sebebiyle davanın reddedilmesi⁵⁷ gerekecektir⁵⁸.

Şirket alacaklısı da alacaklı olduğu hususunu mahkemeye ispat etmelidir. Ayrıca alacaklının da dava boyunca şirketten alacaklı olma özelliği devam etmelidir. Bu nedenle şirketten alacağı olan kimsenin alacağı hakkında bir dava görülmekte ise bu husus bekletici mesele yapmalıdır. Çünkü pay sahibinde olduğu gibi söz konusu dava alacaklının aktif dava ehliyetine tesir edecektir. Ayrıca alacağın temlik veya tahsil edilme durumlarında da aktif taraf sıfatı ortadan kalkacağından dava reddedilmelidir⁵⁹.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na tanınan dava açma hakkı ile devlet anonim şirketlerle ilgilenmekte ve yakından takip etmektedir. Bu sebeple GTB.'nin kamu menfaatinin önemli ölçüde etkilenmemesi koşuluyla şirketten durumunun düzeltilmesini talep edebileceği kabul görmektedir⁶⁰.

3.2.4.2. Davalı

Anonim şirketin feshi davasında anonim şirket tüzel kişiliği davalı konumundadır⁶¹. HMK. m. 52 uyarınca tüzel kişiler dava ehliyetlerini organları aracılığıyla kullanırlar. Anonim şirketin kanuni temsil organı yönetim kuruludur. Bu nedenle anonim şirkete yöneltilen davada şirketi yönetim kurulu temsil eder.

Bu noktada hangi organ eksikliğine dayanılarak davanın açıldığı hususunun ele alınması gerekmektedir. Davanın, genel kurulun toplanamaması iddiası ile açılması halinde davada şirketi yönetim kurulunun temsil edeceği noktada herhangi bir duraksama yoktur (TTK. m. 426). Değerlendirilmesi gereken, davanın yönetim kurulunun eksikliğine dayanılarak açılması halidir. Zira gerçek anlamda mevcut olmayan ya da şeklen var olmasına

⁵⁷ Alışkan ise bu durumda davanın düşeceğini belirtmektedir (Alışkan, Anonim Şirketlerin Denetlenmesi, s. 248).

⁵⁸ Günaydın, Fesih Davası, s. 62.

⁵⁹ Kuru, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü (Cilt 1), 6. bs., C:I, İstanbul, 2001, s. 1158; Günaydın, Fesih Davası, s. 49.

⁶⁰ Alışkan, Anonim Şirketlerin Denetlenmesi, s. 249.

⁶¹ Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku (Ortaklıklar), 11. bs., İstanbul, 2009, s. 840; Karahan, Şirketler Hukuku, s. 717; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 657; Yargıtay 11. HD., T. 08.05.2006, E. 5230, K. 5297 (Eriş, Cilt: 3, s. 3464); Arslanlı, IV-V, s. 188; Alışkan, Anonim Şirketlerin Denetlenmesi, s. 250.

rağmen çalışmayan bir yönetim kurulunun, davada şirketi temsil etmesi düşünülemez. Bu durumda TTK. m. 530/f.2'den yola çıkılarak şirkete kayyım atanmalıdır.

3.1.5. Zorunlu ve İhtiyari Dava Arkadaşlığı

Davacı veya davalı taraf birden fazla kişiden teşekkül edebilir. Bu kişilerin birlikte dava açması, birlikte davalı olması hallerine dava arkadaşlığı denilmektedir⁶². Elbirliği mülkiyetlerinde olduğu gibi bu durumun mecburi olduğu hallerde mecburi dava arkadaşlığı, böyle bir zorunluluk olmamasına rağmen davalı veya davacı tarafta birden fazla kişinin yer aldığı hallerde ihtiyari dava arkadaşlığı söz konusudur⁶³.

İhtiyari dava arkadaşlığı, dava konusu olan hak veya borcun, elbirliği ile mülkiyet dışındaki bir sebeple davacılar veya davalılar arasında ortak olması; ortak bir işlemle davacılar veya davalılar yararına bir hak doğmuş olması veya kendilerinin bu şekilde yükümlülük altına girmeleri; davaların temelini oluşturan vakıaların ve hukuki sebeplerin aynı veya birbirine benzer olması gibi sebeplerle birden çok kişinin birlikte dava açabilmesi veya aleyhlerine birlikte dava açılabilmesidir⁶⁴. İhtiyari dava arkadaşlığında, davalar birbirinden bağımsızdır. Dolayısıyla ihtiyari dava arkadaşlığında dava arkadaşı kadar dava vardır⁶⁵. Dava arkadaşlarından her biri, diğerinden bağımsız olarak hareket eder (HMK. m. 57-58).

Birden fazla kimse, şirketin feshi davasında, paya paylı mülkiyet ile sahip iseler pay sahipleri arasında ihtiyari dava arkadaşlığı mevcut olacaktır (HMK. m. 57). Özetle TTK. m. 530 şirket alacaklılarına, pay sahiplerine, GTB.'ye şirketin feshini talep etme hakkını tanıdığından bunlar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı bulunmaktadır ve birlikte davacı olabileceklerdir. Yine birden fazla pay sahibi, aralarında davaların aynı sebepten doğması nedeni ile ihtiyari dava arkadaşı olacaklarından şirketin feshi davasını birlikte

⁶² Ansay, Yargılama Usulleri, s. 129-130; Kuru, Cilt: 3, ss. 3284-3285; Üstündağ, Cilt: 1, ss. 352-353; Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, s. 285; Bilge/ Önen, Medeni Yargılama Hukuku, s. 247; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, Medeni Usul, s. 202.

⁶³ Ulukapı, Medeni Usul Hukuku, s. 191.

⁶⁴ Ulukapı, Ömer, Medeni Usul Hukuku, 3. bs., Konya, Mimoza Yayınları, 2015, s. 194.

⁶⁵ Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 156; Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, ss. 544-545.

açabileceklerdir⁶⁶. Örneğin birden fazla pay sahibi arasında genel kurul kararların iptali istemi halinde de bu sebeple dava arkadaşlığı olduğu kabul edilmektedir⁶⁷.

Davaların aynı sebepten doğması durumu, pay sahibi ve şirket alacaklıları arasında da mevcut olduğundan onlar da ihtiyari dava arkadaşı olarak birlikte davacı olabilirler. Ancak bir pay sahibinin davayı açmasından sonra başka pay sahibinin veya şirket alacaklısının ıslah yolu ile dahi olsa davacının yanında davacı sıfatı ile davaya katılması mümkün değildir⁶⁸.

Bir hakkın birden fazla kimse tarafından birlikte kullanılması veya birden fazla kimseye karşı birlikte ileri sürülmesi ve tamamı hakkında tek hüküm verilmesi gereken hâllerde, maddi hukuka göre, zorunlu dava arkadaşlığı vardır (HMK. m. 59/f.1). Bu sebeple mecburi dava arkadaşlığının temelinde maddi hukuktan kaynaklanan bir zorunluluk vardır⁶⁹. İhtiyari dava arkadaşlığından farklı olarak zorunlu dava arkadaşları ancak birlikte dava açabilir veya aleyhlerine de birlikte dava açılabilir. Bu tür dava arkadaşlığında, dava arkadaşları birlikte hareket etmek zorundadır⁷⁰ (HMK. m. 59-60).

Pay üzerinde, birden fazla kişinin, elbirliği mülkiyeti ile ortak olması halinde şirketin feshi davasında bu kişiler zorunlu dava arkadaşı olacaklarından davayı birlikte açmaları gerekmektedir⁷¹. Zorunlu dava arkadaşlığının olduğu bir durumda sadece bir ortağın şirketin feshi davasını açması halinde, dava hemen reddedilmemelidir. Mahkeme tarafından, davacıya diğer zorunlu dava arkadaşlarının katılmaları veya onayları için bir süre verilmelidir. Onlar davaya katılmaz veya onay vermezlerse dava sıfat yokluğundan reddedilmelidir⁷².

⁶⁶ Günaydın, Fesih Davası, s. 52.

⁶⁷ Kuru, Cilt 3, s. 3344.

⁶⁸ Kuru, Cilt: 3, s. 3356; Yargıtay 11. HD., T. 22.01.2007, E. 14209, K. 625, (Çevrimiçi) “...*Yerleşik Yargıtay uygulamasına göre, somut olayda olduğu gibi, ihtiyari dava arkadaşlığının bulunduğu hallerde, bir dava açıldıktan sonra davalı tarafı değiştirmek ya da mevcut davalı taraf yanına bir başka davalı taraf ilave etmek, ıslahla dahi mümkün değildir. Usul yasamızda davanın nasıl açılacağı gösterilmiştir. Sorumlu olanlardan biri hakkında dava açıldıktan sonra diğer bir sorumlunun dahili dava edilmesi ve hakkında hüküm tesis edilmesi olanağı bulunmamaktadır...*” <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2005-14209.htm&kw=22.01.2007+E.+14209#fm> (Erişim Tarihi: 8.10.2017).

⁶⁹ Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 537.

⁷⁰ Ulukapı, Medeni Usul Hukuku, s. 192.

⁷¹ Bilge/ Önen, Medeni Yargılama, ss. 254-255; Kuru, Cilt 3, s. 3287; Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, s. 303; Üstündağ, Cilt: 1, ss. 367-368; Yargıtay 6. HD., 23.03.2009, E. 13496, K. 2379 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=6hd-2008-13496.htm&kw=23.03.2009#fm> (Erişim Tarihi: 9.10.2017).

⁷² Kuru, Cilt: 3, s. 3315.

3.1.6. Davaya Müdahale

Medeni yargılama hukukumuzda dava, davacı ve davalıdan oluşan iki taraf arasında görülür. Kural olarak üçüncü kişiler dava sürecinin dışında kalır ve haklarında bir karar verilmesi mümkün değildir. Fakat değişen yaşam koşullarının hukuki ilişkilere de yansması ile bir davada verilen karar, dava dışı üçüncü kişilerin hukuki durumlarını da etkileyebilmektedir. Örneğin kollektif şirkete karşı açılan bir alacak davasında, alacaklı davayı kazanması durumunda şirket pay sahiplerinden de talepte bulunabileceği için davada üçüncü kişi konumundaki pay sahipleri verilecek hükümden etkilenecektir⁷³.

Üçüncü kişilerin borcu veya hakkı ile davada verilecek hüküm yakından ilgili ise bu kişilerin davaya müdahale etmelerine HMK. izin vermiştir⁷⁴. Hukukumuzda davaya müdahale kurumu, asli ve fer'i müdahale olmak üzere iki tasnif ile ele alınmaktadır.

Asli müdahale kurumu, bir yargılamanın konusu olan hak veya şey üzerinde kısmen ya da tamamen hak iddia eden üçüncü kişinin, hüküm verilinceye kadar bu durumu ileri sürerek, yargılamanın taraflarına karşı aynı mahkemede dava açabilme imkânıdır⁷⁵ (HMK. m. 65). Asli müdahale, bağımsız bir dava niteliğini ve özelliğini taşımakta olup bu davada üçüncü kişi daha önce açılmış olan asıl davanın taraflarına karşı husumet yöneltmektedir⁷⁶. Asli müdahale yolu ile yeni bir dava açılmaktadır. Asli müdahale talebi yöneltilen davanın davacısı ve davalısı da bu davada zorunlu dava arkadaşı olurlar⁷⁷. Asli müdahalede yeni bir dava açılmaktadır. Fer'i müdahalede ise dava açılmaz, devam etmekte olan davaya katılmaktadır. Asli müdahil taraf konumunda olduğu için onun hakkında mahkemece bir karar verilmesi gerekir⁷⁸.

Fer'i müdahalede ise üçüncü kişi, davayı kazanmasında hukuki yararı bulunan taraf yanında ve ona yardımcı olmak amacıyla tahkikat sona erinceye kadar, fer'i müdahil olarak

⁷³ Kalafat, Ahmet, İdari Yargılama Usulü Kanunu'na Göre Üçüncü Kişilerin Davaya Katılması (Fer'i Müdahale), TBB Dergisi, S. 73, 2007, s. 198.

⁷⁴ Kuru, Baki Hukuk Muhakemeleri Usulü, C: IV, 6. bs., İstanbul, 2001, s. 345; Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, s. 335.

⁷⁵ Yargıtay 14. HD., T. 03.04.2009 E. 705, K. 4228 (Çevrimiçi) "...Asli müdahalede bir kişi bir şey veya hak üzerinde çekişme devam ederken o şey veya hakkın davanın taraflarına değil, kendisine ait olduğunu ileri sürer..." <https://www.kazancihukuk.net/yargi-kararlari/y14hd-342009-e2009705-k20094228/> (Erişim Tarihi: 2.10.2017).

⁷⁶ Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, s. 337.

⁷⁷ Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, s. 140; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, ss. 221-223; Üstündağ, Cilt 1, s. 381; Kuru, Cilt 4, s. 3491; Bilge/ Önen, Medeni Yargılama, ss. 265-266.

⁷⁸ Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 548.

davada yer alabilir (HMK. m. 66). Fer'i müdahil davanın taraf ve dava ehliyetine sahip bir üçüncü kişi olup davanın taraflarından biri değildir⁷⁹.

Mahkeme hükmünü verinceye kadar davaya fer'i müdahale yapılabilir (HMK. m. 66). Yargıtay ve karar düzeltme aşamasında ise fer'i müdahale kabul edilmemektedir. Ancak karar Yargıtay'da bozulup yargılamaya yerel mahkemede devam ediliyorsa müdahale bu halde mümkündür⁸⁰.

Şirketin feshi davasında davacılar birer ihtiyari dava arkadaşı olduklarından onların davaya müdahale etmede hukuki yararları vardır. Bu nedenle birinin açtığı davaya diğeri fer'i müdahil olarak katılabilir. Fakat davanın tarafı olamazlar. Örneğin davalı tarafın şirket olduğu bir davada, davacıların haksız olduğunu düşünen bir pay sahibi, şirket davayı kaybederse bu karar pay sahibinin yararını olumsuz şekilde etkileyebileceğinden, pay sahibi fer'i müdahil olarak davaya katılabilirdir⁸¹.

3.1.7. Davaya Son Veren Taraf İşlemleri

Taraflar, yargılama süresince davaya son veren taraf işlemleri olan feragat, kabul ve sulh⁸² işlemlerini yaparak davanın sona ermesini sağlayabilirler.

⁷⁹ Kuru, Cilt: 4, s. 3456; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, Medeni Usul, s. 211; Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, s. 141; Üstündağ, Cilt: 1, ss. 377-378; Bilge/ Önen, Medeni Yargılama, s. 265.

⁸⁰ Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, s. 142; Bilge/ Önen, Medeni Yargılama, s. 267; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, Medeni Usul, ss. 210-211; Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, s. 316; Kuru, Cilt: 4, ss. 3453-3454.

⁸¹ Yargıtay 11. HD. 22.03.2004, E. 1500, K. 2826"..."*Davaya müdahil olmak isteyen ve mahkemenin 09.07.2002 kararı ile müdahillerine karar verilen şirketler vekili, davalı şirketin T Gübre ve Kimya A.Ş. ile H Genetics Ltd. Şti. arasında akdedilen ve %50 hissesi H BV 'e ait olmak üzere kurulduğunu, müvekkillerinin %50 pay sahibi olarak davaya müdahale etme haklarının olduğunu, davalı şirketin organsız kalmadığını, son 28.02.2002 genel kurul toplantısında yönetim kurulunun seçildiğini, kayyım tayinine olanak bulunmadığını, davacının finansman sağlama borcundan kurtulmak için bu davayı açtığını savunarak, davanın reddini talep etmiştir...*"<http://www.hukukturk.com/yargitay-kararlari?bd=22.03.2004&EsasNo1=2004&EsasNo2=1500&Merci=4067> (Erişim Tarihi: 27.10.2017); Günaydın, Fesih Davası, s. 56.

⁸² Bilge/ Önen, Medeni Yargılama, s. 349; Üstündağ, Cilt: 1, s. 568; Kuru, Cilt: 4, s. 3543; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, ss. 2008-2009; Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 999.

3.1.7.1. Feragat ve Kabul

Davadan feragat, davacının talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir (HMK. m. 307). Feragat, tek taraflıdır ve kendisinden beklenen hüküm ve sonuçları doğurabilmesi için karşı tarafın iznine veya mahkemenin onayına gerek yoktur (HMK. m. 309/f.2). Davadan feragat dava konusu haktan feragat anlamına geldiği için feragat edilen hak yeniden dava konusu edilemez⁸³. Kural olarak her davadan feragat edilebilir. Feragat, hüküm kesinleşinceye kadar davanın her aşamasında yapılabilir⁸⁴ (HMK. m. 310).

Davadan kısmi feragat halinde, davanın feragat edilmeyen kısmı hakkında uyuşmazlık son bulmuş olmayıp davanın bu kısmına devam edilir. Davacı, davalı taraftaki ihtiyari dava arkadaşlarından biri hakkındaki davasından feragat ederse bu feragat diğer ihtiyari dava arkadaşları hakkındaki davayı etkilemez; onlara karşı davaya devam edilir. Buna karşılık, davacının davalı taraftaki mecburi dava arkadaşlarından biri hakkında davadan feragat etmesi halinde mahkeme, davanın feragat nedeniyle reddine karar verir⁸⁵.

Tüzel kişi adına açılan davalarda, tüzel kişi adına yetkili organ kendisine özel bir yetki verilmesine ihtiyaç duymadan davadan feragat edebilir. Zira tüzel kişinin temsili ile görevli olan organın yetkileri, mahiyeti itibarıyla vekilin yetkilerinden daha geniştir⁸⁶.

Davalının, davacının dava ile kendisinden istediğini kısmen veya tamamen kabul etmesine davayı kabul denir (HMK. m. 308/f.1). Davayı kabul, tek taraflı irade beyanı olduğundan davanın kabulü için davacının rızasına ve mahkemenin onayına gerek yoktur. Davalının mahkemeye yapacağı tek taraflı ve açık irade beyanıyla davayı kabul gerçekleşir. Davalı, davanın açılmasından hükmün kesinleşmesine kadar davayı kabul edebilir (HMK. m. 310). Bununla birlikte davadan feragatten farklı olarak davayı kabul, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabileceği uyuşmazlıklarda yapılabilir (HMK. m. 308/f.2).

⁸³ Yargıtay 3. HD., T. 10.10.2013, E. 2013/14839, K. 2013/14412 (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/3-hukuk-dairesi-e-2013-14839-k-2013-14412-t-10-10-2013> (Erişim Tarihi: 15.10.2017); Davadan feragata ilişkin beyanın, ıslah yoluyla dahî geçersiz kılınması mümkün değildir (Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 1002).

⁸⁴ Kuru, Cilt: 4, ss. 3690-3693; Bilge/Önen, Medeni Yargılama s. 354; Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, ss. 181-182; Davayı kabul ve sulhten farklı olarak, kanunla açıkça yasaklanmadığı sürece, tarafların, üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği uyuşmazlıklardan kaynaklanan, yani kamu düzenine ilişkin bulunan davalardan dahi feragat edilebilir (Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 1000).

⁸⁵ Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 415; Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 1002.

⁸⁶ Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 1002.

Davalı, davacının talep sonucunu tamamen kabul edebileceği gibi bir kısmını (kısmî) da kabul edebileceğinden kısmi kabul halinde, kabul edilen kısmın dilekçede veya mahkeme tutanağında açıkça gösterilmesi gerekir (HMK. m. 309/f.3). Kısmi kabul halinde, talep sonucunun kabul edilmeyen kısmı hakkındaki uyuşmazlık son bulmuş olmayıp dava bu kabul edilmeyen kısım hakkında devam eder. Davalının davayı tamamen kabul etmesi üzerine, kabulün geçerli olduğu ve bununla dava konusu uyuşmazlığın son bulduğu kanısına varan mahkeme, kabul nedeniyle davanın kabulüne karar verir ve davalının davayı kabul ettikten sonra yaptığı savunmayı dikkate alamaz. Kabul, şarta bağlı yapılamaz (HMK. m. 309/f.4).

Davayı kabul eden taraf yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilir (HMK. m. 312/f.1). Davayı kabul, maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiğinden kabul nedeniyle kabul edilen dava, aynı taraflar arasında ve aynı dava sebebine dayanılarak yeniden açılmaz; açılırsa kesin hüküm nedeniyle reddedilir (HMK. m. 303). Kabulün içeriği olan maddi hukuk işlemine karşı, usul hukuku kurallarına göre temyiz yoluna başvurulmasa da diğer maddi hukuk işlemlerinde olduğu gibi (TBK. m. 30 vd.) irade bozukluğu hallerinde, kabulün iptali istenebilir⁸⁷.

Davada mecburi dava arkadaşlığı varsa bu durumda kabulün geçerlilik kazanabilmesi ve hükümlerini doğurabilmesi için kabule ilişkin iradenin, dava arkadaşlarının tamamı tarafından açıklanmış olması gerekir. Buna karşılık ihtiyari dava arkadaşlığının varlığı halinde, dava arkadaşlarından her biri sadece kendisi bakımından sonuç doğuracak şekilde davayı kabul edebilir⁸⁸.

Feragat ve kabulü sadece davanın tarafları yapabilir. Bu nedenle davanın vekil ile takip edildiği durumlarda, vekilin feragat ve kabul için özel yetkisinin olması gerekir (HMK. m. 74). Tüzel kişiliğe karşı açılan davalarda tüzel kişiliğin organları feragat ve kabulde bulunabilir⁸⁹. Örneğin TTK. m. 546, TTK m. 280/f.2'nin göndermesi ile tasfiye memurlarının davadan feragat ve davayı kabul yetkisi olduğu, bu bağlamda anonim şirketi kanunen davada temsil eden yönetim kurulunun davadan feragat veya davayı kabul edebilme yetkisine sahip olduğu ifade edilebilir.

⁸⁷ Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 427; HMK. m. 311 gerekçesi: “*Feragat ve kabule ilişkin irade beyanları, hata, hile veya ikrah sebeplerinden biriyle sakatlanmış ise beyanda bulunan taraf, borçlar hukuku kuralları çerçevesinde, iradeyi sakatlayan sebebi ispat etmek şartıyla, feragat veya kabulün iptali için dava açabilir.*”

⁸⁸ Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 1012.

⁸⁹ Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, ss. 180-182; Bilge/ Önen, Medeni Yargılama, ss. 352-354; Kuru, Cilt: 4, ss. 3550-3551, 3555-3556, 3678-3679, 3681-3682; Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 1012.

Türk Ticaret Kanunu m. 530 uyarınca açılmış fesih davasından, davacının yargılamanın her aşamasında feragati mümkündür. Davacıların arasında ihtiyari dava arkadaşlığı varsa aralarından biri arzu ederse feragat edebilir. Bu durumda sadece feragat eden taraf açısından dava son bulur; diğer dava arkadaşlarının davası devam eder⁹⁰.

Davalı şirket davayı kabul ederse şirket feshedilecektir. Davanın kabulü ile dava son bulacağından davayı kabul şirket için ciddi bir karardır. Bu sebeple şirketi davada temsil etmek üzere tayin edilen kayyımın son derece ciddi sonuçları olan davayı kabul yetkisine sahip değildir⁹¹.

Kayyımın amaçlarından biri şirketin feshine engel olmaktır. Bu nedenle kayyımın davayı kabul etme yetkisine sahip olduğunun kabulü kayyımın atanma amacı ile çelişecektir. Yani şirketin belirli işlerini görmek veya malvarlığını yönetmek üzere geçici olarak tayin edildiğinden kayyımın davayı kabul yetkisi tanımak geçici hukuki koruma tedbirinin amacını aşma anlamına gelecektir⁹².

3.1.7.2. Sulh

Sulh, görülmekte olan bir davanın taraflarının karşılıklı anlaşma ile dava konusu uyuşmazlığa son vermeleridir (HMK. m. 313). Taraflar mahkeme içinde ve dışında sulh sözleşmesi yapabilirler⁹³. Ayrıca taraflar şarta bağlı sulh sözleşmesi yapıp davanın son bulmasını sağlayabilirler (HMK. m. 314/f.4). Bu durumda mahkemenin “karar verilmesine yer olmadığına” biçiminde bir kararla davayı sonuçlandırması gerekir (HMK. m. 315/f.1). Sulh, bir sözleşme olarak mahkeme dışında da yapılabilir. Mahkeme dışı sulh sözleşmesi tamamen maddi hukuk hükümlerine tabidir⁹⁴.

⁹⁰ Kuru, Cilt: 4, s. 3561, 3685, 3701; Bilge/ Önen, Medeni Yargılama, s. 352, 355

⁹¹ Yargıtay 11. HD., T. 20.09.1999, E. 4973, K. 6918, (Çevrimiçi) “...*Davalı Şirkete Afyon Sulh Hukuk Mahkemesinin 1997/558 sayılı kararı ile Medeni Kanununun 377/4. Maddesi uyarınca kayyım tayin edilmiş olduğuna göre bu tarihten sonra davalı şirketi temsil ve ilzama kayyım yetkilidir. Bununla birlikte şirketin feshi ve tasfiyesi şirketin hayatiyetini sona erdirdiğinden kayyımın bu konudaki kabulü de geçerli değildir...*” <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1999-4973.htm&kw=20.09.1999,+E.+4973#fm> (Erişim Tarihi: 15.10.2017).

⁹² Yıldırım, İhtiyati Tedbir, s. 306 vd..

⁹³ Üstündağ, Cilt: 1, s. 581; Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, s. 185; Bilge/ Önen, Medeni Yargılama, s. 356; Kuru, Cilt: 4, s. 3794.

⁹⁴ Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 429 vd.; Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 1029.

Vekilin sulh olabilmesi için bu konu da özel olarak yetkilendirilmesi gerekir (HMK. m. 74). Buna karşılık tüzel kişilerin taraf oldukları davalarda, tüzel kişinin organı davada sulh olabilir⁹⁵. Mecburi dava arkadaşları ancak birlikte sulh olabilirler; birinin veya bir kaçının yaptığı sulh sözleşmesi geçerli değildir. Buna karşılık ihtiyari dava arkadaşlarından her biri, yalnız başına sulh olabilir. Bu sulh, diğer ihtiyari dava arkadaşlarını etkilemeyeceğinden onların davasına devam edilir⁹⁶.

Şirketin feshi davasında sulh sözleşmesini yapmaya kim yetkili olacaktır? Kabul bahsinde de değindiğimiz üzere kayyım, geçici hukuki koruma tedbiri olarak tayin edilmesindeki amacı aşacak veya bu amaçla bağdaşmayacak yetkilere sahip olmamalıdır. Bu bağlamda sulh olma yetkisinin izin yoluyla dahi olsa kayyımda bulunmadığının kabulü gerekir. Öyleyse organsızlık sebebiyle açılan şirketin feshi davasında sulh sözleşmesini yapacak yetkili bir organ bulunamayacağından sulh de mümkün olmayacaktır⁹⁷.

3.1.8. Geçici Hukuki Koruma Tedbirleri

Dava sırasında veya hatta dava öncesinde alınması gereken geçici kararlara, bir üst kavram olarak “geçici hukuki koruma”⁹⁸ (geçici hukukî himaye tedbirleri) denilmektedir. “Geçici hukuki koruma” üst başlığının taşındığı HMK.’nın 10. kısmının birinci bölümünde “ihtiyati tedbir” (m. 389-399), ikinci bölümünde “delil tespiti” (m. 400-405) ve “diğer geçici hukukî korumalar” (m. 406) düzenlenmiştir⁹⁹.

Geçici hukuki koruma tedbirleri ile ilgili kararlar, kural olarak yargı organları tarafından verilir¹⁰⁰. Geçici hukuki koruma, ihtiyati tedbire nazaran daha genel ve üst kavram olmasına rağmen uygulamada sıklıkla karıştırıldığı görülmektedir¹⁰¹.

⁹⁵ Örnek için bkz.: TTK. m. 223 ve m. 280/f.2; Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, s. 1028.

⁹⁶ Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 431; Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, ss. 1027-1028.

⁹⁷ Günaydın, Fesih Davası, s. 75.

⁹⁸ Geçici hukuki koruma, kesin hukuki himaye (dava) sonucunun ortaya çıkmasına kadar yargılama öncesinde veya sonrasında doğabilecek risklerden davacı ve/veya davalıyı korumak için yargı organlarınca verilen geniş ya da dar kapsamlı hukuki korumadır. Bu koruma geçici hukuki koruma tedbirleri ile sağlanır (Yılmaz, Ejder, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, C: I, 1. bs, Ankara, Yetkin Yayınları, 2001, s. 32).

⁹⁹ Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Ayvaz, Sema Taşpınar, Medeni Usul Hukuku, 2. bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, ss. 561-562.

¹⁰⁰ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, s. 3.

¹⁰¹ Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 552.

Tedbir isteyeninin dava açılmasından önce veya sonra mahkemeye başvurması halinde, mahkemece tedbir talebi haklı görülürse ihtiyati tedbir kararı verilir. Akabinde, ihtiyati tedbirin çeşidine göre ihtiyati tedbir kararı uygulanır¹⁰². İhtiyati tedbir, dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden (anonim şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi) istenir; dava açıldıktan sonra ise ihtiyati tedbir için görevli mahkeme, davanın görüldüğü mahkemedir (HMK. m. 390/f.1). İhtiyati tedbirlerin ilk amacı davacıyı bir daha düzeltilmeyecek bir zarar tehlikesinden koruyarak, dava konusunu geçici olarak emniyete almaktır¹⁰³.

Geçici hukuki koruma, kesin hukuki korumanın tesis edilmesine ancak yardım edebileceğinden kesin hukuki korumanın yerine geçmemeli, amacını aşmamalıdır. Geçici hukuki koruma tedbir kararları geçici kararlardır; nitelikleri itibari ile kesin hüküm değillerdir. Bu nedenle mahkeme, tam ispatı aramayıp yaklaşık ispatla karar verir (HMK. m. 390/f.3). Ancak yargı organlarınınca geçici hukuki koruma tedbirlerine karar verilebilir. Nihayetinde bu kararlar bağlayıcıdır¹⁰⁴.

Şirketin feshi davasında alınabilecek geçici hukuki koruma tedbirlerine kayyım tayini¹⁰⁵, iptal için dava hakkı tanınması, şirketin yaptığı sözleşmelerin feshi, işlemlerin durdurulması, envanter çıkarılması, şirketin mallarının muhafaza altına alınması, varsa bankadaki hesapların bloke edilmesi, kıymetli evrakın ve değerli şeylerin saklanması örnek olarak verilebilir¹⁰⁶.

¹⁰² Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 498.

¹⁰³ Yıldırım, Nevhis Deren, “Medeni Usul Hukuku’nun Evrenselleşmesi Yolunda İhtiyati Tedbir Alanında Yabancı Hukukun Etkileri” (İhtiyati Tedbir), Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan, İstanbul, 2003, s. 305; Akil, Cenk, “Medeni Yargılama Hukukunda Mahkemelerce Yapılan Delil Tespiti”, AÜHFD, 2009, C: 58, S. 1, s. 11.

¹⁰⁴ Yılmaz, Z. Sanem, Sermaye Şirketlerinde (Anonim ve Limited Şirketlerde) Geçici Hukuki Korumalar (İhtiyati Tedbirler) (Sermaye Şirketleri), 3. bs., Ankara, 2010, s. 7.

¹⁰⁵ Bu kavram için bkz.: s. 23, dn. 140.

¹⁰⁶ Yargıtay 11. HD., T. 21.01.1982, E. 5597, K. 151 (Çevrimiçi) “...Genel kurul toplantısında, ana sözleşmede öngörülen oy sayısı sağlanamadığından yönetim kurulunun seçilemediğini, vekil edeni dışındaki diğer iki eski yönetim kurulu üyesinin yetkisiz biçimde şirketi temsile devam ettiklerini, şirketin Empirme bölümüne ait fabrikalı ve eklentilerinin yakınlarına kiraya verilmesi gibi tasarruflarının ileride giderilmesi güç zararlara yol açabilecek nitelikte olduğunu bildirerek; şirket defterlerinin koruma altına alınmasına; yönetim kurulu seçilmemiş bulunan şirketin TTK. 435. maddesi uyarınca organsızlığına ve söz konusu noksanlığın giderilmesi için uygun bir önel verilmesine, ayrıca T.T.K. 435/son, fıkrası uyarınca, şirket yönetiminin geçici olarak kayyuma tevdiine, organ oluşturmaya yönelik genel kurulu toplama görevinin kayyumca verilmesine yetkisiz yöneticiler tarafından yapılan kira sözleşmesi uygulaması ile yasa ve ana sözleşmeye aykırı diğer işlemlerin durdurulmasına karar verilmesini istemiştir...” www.hukukturk.com (Erişim Tarihi: 23.10.2017); Yılmaz, Sermaye Şirketleri, s. 171; Gümüş, Kayyım, s. 68; Özkan, Hasan, İhtiyati Tedbir, Delil Tespiti ve İhtiyati Haciz ile Kamu Alacağıın Tahsilinde İhtiyati Haciz (İhtiyati Tedbir), 3. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2001, s. 154.

Asliye ticaret mahkemesi, şirketin feshi davasında genellikle şirkete kayyım tayin edilmesi geçici hukuki koruma tedbirini uygulamaktadır¹⁰⁷. Biz de TTK. m. 530/f.2 kapsamında alınabilecek tedbirlerden en önemlisi ve uygulamada da en sık başvurulmuş olan¹⁰⁸ “kayyım tayini” konusunu ele alacağız.

3.2.8.1. Fesih Davasında Geçici Hukuki Koruma Tedbiri Olarak Kayyım Tayini

Yargı yükü göz önüne alındığında, şirketin feshi davasının uzun sürmesi mümkün gözükmemektedir. Bu durumda şirket faaliyetlerinin devam etmesi ve şeffaflık için, davacı mahkemeden geçici hukuki koruma talep edebilir. Ayrıca mahkeme gerekli görmesi halinde, tarafların talebine gerek kalmaksızın kayyım tayini gibi tedbirlere başvurabilecektir¹⁰⁹.

Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.2’de yer alan “gerekli önlemler” ibaresi, mahkemenin yargılama esnasında taraflardan birinin istemi ile geçici hukuki koruma tedbirlerine hükmedebileceğini belirtmektedir. Yalnız TTK. m. 530/f.2, “dava açıldığında” diyerek dava açılmadan önce davayla ilgili tarafların geçici hukuki koruma tedbirlerine başvurmasına izin vermemiştir. Her ne kadar kanun koyucu burada yer alan geçici hukuki korumalara başvurabilmek için dava açıldığında ifadesini kullanmışsa da aciliyeti olan durumlarda, fesih davası açılmadan önce de mahkemeden geçici hukuki koruma talep edilebilmesi mümkündür. Ancak geçici hukuki koruma kararının verilmesinden itibaren on gün içinde fesih davası açılmazsa geçici hukuki koruma tedbiri kendiliğinden hükümsüz hale gelir¹¹⁰.

¹⁰⁷ Yargıtay 11. HD., T. 26.06.2003, E. 2003/5621, K. 2003/6912 (Çevrimiçi) “...Tüzel kişilik taşıyan ticaret şirketlerine yönetim kayyımı atanmasına ilişkin istemlerin de sulh hukuk mahkemesince görülüp sonuçlandırılmasının, yasa normunun lafzına uygun olduğu kuşkusuzdur. Ancak, şirketin usulsüz olarak borçlandırıldığı, uzun süredir iş ve işlemleriyle şirketi iflasa sürüklediği ve şirket yönetim kurulu mevcudunun yasal alt sınırın altına düştüğü gibi iddialarla kayyım atanması istemiyle açılan böyle bir davada, mutlak biçimde T. Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlere ilişkin hükümleri ışığında kayyım atanmasını gerekli kılan olguların varlığı ve mahiyetinin değerlendirilerek belirlenmesinde zorunluluk bulunduğundan, ticaret şirketlerine kayyım atanmasına ilişkin davaların da TTK'nun 4 ncü maddesinin ilk fıkrasının birinci bendinde belirtilen biçimde geniş anlamda ticari dava niteliğinde olduğunun kabulü gerekir. Bir başka anlatımla, ticaret şirketlerine kayyım atanmasına ilişkin davaların, mutlak ticari davalardan olduğunun kabulü gerekir. Bu tür davaların ise Asliye Ticaret Mahkemelerinde incelenip sonuçlandırılması gerekir...” <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2003-5621.htm&kw=26.06.2003,+E.+2003/5621,+K.+2003/6912`#fm> (Erişim Tarihi: 24.10.2017).

¹⁰⁸ Alışkan, Anonim Şirketlerin Denetlenmesi, s. 251.

¹⁰⁹ Türk Ticaret Kanunu Madde 530 fıkra 2 gerekçesi: “6762 sayılı Kanunun 435 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmünde yer alan “taraflardan birinin talebi üzerine” hükmü, madde metninden çıkarılmıştır. Bunun sebebi, alınacak tedbirler hususunda mahkemenin takdir hakkının genişletilmesini sağlayarak, tarafların talebine gerek kalmaksızın, hakimin gerekli görmesi halinde kayyım tayini gibi tedbirleri almasına imkân sağlamaktır.”

¹¹⁰ Yılmaz, Sermaye Şirketleri, s. 170.

Kayımlık, mahkemenin bir kişiyi kayyım olarak tayin etmesiyle değil, atanmış kişinin bu görevi kabul etmesiyle başlayacağından kayyımlığı kabul zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla kayyım olarak atanmış kişi, görevini reddedebileceği gibi görev süresi içinde bu görevden istifa etmesi de mümkündür. Ayrıca mahkemenin, atanmış olan kayyımın yetersizliği veya şirketin geleceği bakımından görevinin gereksiz hale gelmesi durumlarında kayyımı bu görevinden alması da mümkündür¹¹¹.

Şirketin feshi davasında geçici hukuki koruma tedbiri olarak kayyım tayininin amacı; şirketi fesihden kurtarmak, malvarlığını korumak ve işleyişine devam edebilmesine olanak sağlamaktır¹¹². Bu sebeple davalı şirkete, dava sırasında temsile yetkili olan yönetim kurulunun görev süresi bitmişse, dava süresince şirketi temsil amacıyla bir kayyım tayin edilir¹¹³.

Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.2'ye dayanılarak organ eksikliği sebebiyle açılan bir fesih davasında, mahkemece şirkete kayyım atanırken, TMK. m. 427/f.4 kapsamında gerçekleşmesi gereken şartların varlığı aranacaktır. Bir tüzel kişi olan anonim şirkete kayyım atanması için TMK. m. 427/f.4'e göre varlığı gereken şartlar, "bir malvarlığının bulunması", "malvarlığının bir tüzel kişiye ait olması", "tüzel kişinin sahip olduğu malvarlığının yönetimi için gerekli organlarından yoksun olması" ve "tüzel kişinin yönetiminin başka bir yoldan sağlanamaması"dır¹¹⁴. Yargıtay, genel kurulun toplantıya çağrılmaması halinde mahkemenin bir kayyım atayarak, genel kurulu toplantıya çağırmasına yönelik bir tedbir kararı alabileceğini içtihat etmiştir¹¹⁵.

¹¹¹ Atalay, Borca Batıklık ve İflâsın Ertelenmesi, ss. 142-143.

¹¹² Yılmaz, Sermaye Şirketleri, s. 153.

¹¹³ Çevik, Anonim Şirketler, s. 1054.

¹¹⁴ Gümüş, Kayyımlık, s. 108. Bu şartlar hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz.: Gümüş, Kayyımlık., s. 106 v.d..

¹¹⁵ Yargıtay 11. HD., T. 17.10.1989, E. 6381, K. 5454 (Çevrimiçi) "...Yasa ve anonim şirketin ana sözleşmesindeki hükümlere göre; genel kurul toplantılarının en az yılda bir kez yapılması gerektiği gibi yönetim ve denetleme kurullarına seçilen üyelerin görev süreleri de azami 3 yıla sınırlandırılmış olduğuna göre bu süreyi aşan şirket organlarının öngörülen görev sürelerinin dolduğu ve organlar göreve devam etse dahi şirketin hukuken organsız kaldığı kabul edilmelidir. Bu durumda ortak tarafından şirketin feshi istenebilse de şirket için ağır sonuç doğurabilecek bu yolun izlenmesi zorunlu olmayıp organların yeniden seçilememesi durumunda medeni yasa uyarınca şirkete kayyım atanarak genel kurul toplantısı yapılmalı ve organlar yeniden oluşuncaya kadar şirket yönetiminin kayyıma bırakılması gerekir..." <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1989-6381.htm&kw=17.10.1989,+E.+6381#fm> (Erişim Tarihi: 21.10.2017).

3.2.8.1.1. Kayyımın Hukuki Niteliği

Geçici hukuki koruma tedbiri olarak şirketin feshi davasında tayin edilecek kayyımın hukuki niteliğinin tespiti önem arz etmektedir. Bu sebeple şirketin feshi davasında, tayin edilecek kayyımın vesayet hukuku¹¹⁶ kaynaklı olup olmadığı, iflas ertelenmesi kararı ile tayin

¹¹⁶ Vesayet Hukuku, kural olarak gerçek kişilerin istisnai olarak da tüzel kişilerin, kişilik veya malvarlıksal haklarını koruma hususunda ihtiyacı bulunanlara yardımı düzenleyen bir hukuk dalıdır (Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/ Gümüş Alper, Türk Özel Hukuku Aile Hukuku, C: III, İstanbul 2016, s. 568; Gümüş, Kayyım s. 1; Akıntürk, Turgut/ Karaman Ateş, Derya, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, C: II, 12. bs., İstanbul, 2010, s. 47; Koç, Nevzat, “Türk Medeni Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış” (Vesayet Hukuku), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (“DEÜHFD”), C: VII, 2005, s. 99).

Kayyımlıkla ilgili maddeler genelde vasiye ilişkin hükümlere atıf yapar (TMK. m. 403/f.3). Vesayet hukukunda asıl olan gerçek kişiler üzerinde korumadır, tüzel kişiler istisnai niteliktedir. Kayyım, temsil ve yönetim kayyımlığı olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır (TMK. m. 426, m. 427).

Temsil kayyımlığını düzenleyen TMK. m. 426 şöyledir: “*Vesayet makamı, aşağıda yazılı olan veya kanunda gösterilen diğer hallerde ilgisinin isteği üzerine veya re'sen temsil kayyımı atar: 1. Ergin bir kişi, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri bir sebeple ivedi bir işini kendisi görebilecek veya bir temsilci atayabilecek durumda değilse, 2. Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışmıyorsa, 3. Yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir engel varsa.*”

Yönetim kayyımlığını düzenleyen TMK. m. 427 ise sınırlı sayı ilkesinde olmayıp genel bir hükümdür. Maddede sayılanlar haricindeki durumlar içinde malvarlığını yönetmeye yönetim kayyımı tayin edilebilir. Madde metni şöyledir: “*Vesayet makamı, yönetimi kimseye ait olmayan mallar için gereken önlemleri alır ve özellikle aşağıdaki hallerde bir yönetim kayyımı atar: 1. Bir kimse uzun süreden beri bulunamaz ve oturduğu yerde bilinemezse, 2. Vesayet altına alınması için yeterli bir sebep bulunmakla beraber, bir kişi malvarlığını kendi başına yönetmek veya bunun için temsilci atamak gücünden yoksunsa, 3. Bir terekede mirasçılık hakları henüz belli değilse veya ceninin menfaatleri gerekli kılarsa, 4. Bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa, 5. Bir hayır işi veya genel yarar amacı güden başka bir iş için halktan toplanan para ve sair yardımı yönetme veya harcama yolu sağlanamamışsa.*”

Tüzel kişinin, malvarlığını yönetecek zorunlu organı mevcut değilse ve yönetim başka yoldan sağlanamadığı takdirde yönetim kayyımı tayin edilebilecektir (TMK. m. 427/f.4). Şöyle ki tüzel kişi yönetim organından yoksun kalmış olmasına rağmen, yönetimi başka yoldan sağlanıyorsa TMK. m. 427/f.4 uyarınca kayyım tayin edilemeyecektir (Gençcan, Ömer Uğur, “Kayyımlığı Gerektiren Haller”, Yargıtay Dergisi, 2009, C: XXXV, S. 1-2, s. 95). Benzer şekilde tüzel kişinin yönetim boşluğu kısa bir süre içinde tamir edilebilecekse yine yönetim kayyımı tayini mümkün olmayacaktır (Gümüş, Kayyım s. 109).

Doktrinde Gümüş, anonim şirketin yönetim organının eksikliğinde, ilgililerin TTK. m. 530'e dayanarak şirketin feshini talep etmek yerine, doğrudan TMK. m. 427/f.4 uyarınca şirkete yönetim kayyımı tayini talebini mümkün görmektedir (Gümüş, Kayyım s. 114). Yargıtay ise verdiği kararlarda, anonim şirkete kayyım talebinde bulunulması halinde, bu talebin duruşmalı olarak inceleneceğini, mahkemenin vereceği uygun süre içinde organ eksikliği giderilemezse davacı taraf talep etmese bile şirketin sona ereceğini kabul etmektedir: Yargıtay 11. HD., T. 21.01.1982, E. 5597, K. 151, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1982-5597.htm&kw=E.+`1982/5597`#fm> (Erişim Tarihi: 14.10.2017); Yargıtay 11. HD, T. 22.03.2004 tarihli, E. 1500, K. 2826, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2004-1500-k-2004-2826-t-22-03-2004>; Yargıtay 11. HD., T. 10.06.1988, E. 65, K. 3848, (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-1988-65-k-1988-3848-t-10-06-1988> (Erişim Tarihi: 14.10.2017). Yargıtay, bu kararlarda açıkça, zorunlu organ eksikliğinin giderilmesi talebinin fesih ve tasfiye talebini de içerdiğini ifade etmektedir.

Anonim şirketin genel kurulun toplanamaması halinde ise, genel kurul malvarlığını yönetme ile ilgili zorunlu organ olmadığından TMK. m. 427 kapsamına girmeyip yönetim kayyımı tayin edilmesi mümkün değildir (Gümüş, Kayyım s. 108; Dural/ Öğüz/Gümüş, Türk Özel Hukuku Aile Hukuku, s. 721).

edilen kayyım¹¹⁷ ile ilgisinin ne olduğu, yoksa sadece bir yediemin¹¹⁸ mi olduğu gibi hususların ortaya konulması gerekmektedir.

Şirketin feshi davasında atanacak kayyımı, iflasın ertelenmesindeki kayyımla birlikte değerlendirdiğimizde öncelikle iflasın ertelenmesi sürecinde şirketin hukuki durumunun farklı olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Şöyle ki şirket bu halde organsız kalmış durumda değildir; fakat şirketin malvarlığı bozulmuştur ve iflası gerekmektedir. Bu halde mahkemeye sunulan iyileştirme projesi inandırıcı bulunursa iflas bir süre ertelenir ve kayyım tayin edilir. Ancak şu anda olağanüstü hal mevcut olduğundan iflasın ertelenmesine karar verilemez¹¹⁹. Şirketin feshi davasında ise şirket zorunlu organlarından yoksun olduğundan TTK. m. 530/f.2'ye istinaden kayyım, ya belirli bir işi yapmak için (örneğin genel kurulu toplantıya çağırmak) ya da yönetim kurulu eksikliğinde yönetimi sağlayabilmek için tayin edilir.

Şirketin feshi davasında tayin edilen kayyım, yediemin niteliğinde de değildir. Çünkü yedieminlik müessesesinde temel amaç malın teslim edildiği andaki halinin korunması ve mahkeme talep ettiğinde bu şekilde geri verilmesidir. Dolayısıyla bu halde şirketin

¹¹⁷ Anonim şirketin borçlarının aktiflerinden fazla olması halinde; yönetim kurulu, tasfiye memurları (tasfiye halinde ise) veya alacaklılar tarafından bu durum mahkemeye bildirilmelidir. Mahkeme bu durumu tespit ettiğinde şirketin iflasına karar verir. Ancak yönetim kurulu veya alacaklılardan biri, mali durumun iyileştirmesini mümkün kılacak bir projeyi mahkemeye sunar ve mahkeme de bu projeyi inandırıcı bulursa mahkeme iflasın ertelenmesine karar verir. Akabinde mahkeme bir kayyım tayin eder (TTK. m. 324, İİK. m. 177/f.1).

İflasın ertelenmesi kararı ile tayin edilen kayyımın, TMK.'ndaki kayyım niteliğinde olmadığı, borçlu ve alacaklıların yararlarını aynı zamanda koruyup gözeten resmi bir devlet organı niteliğinde olduğu doktrinde kabul edilmektedir (Atalay, Oğuz, Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi, 2. bs., İzmir, 2007, ss. 139-144; Gümüş, Kayyım, s. 127; Yılmaz, Sermaye Şirketleri, ss. 127-129; Ermenek İbrahim, "İflasın Ertelenmesi", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2008, ss. 258-259; Türk, Ahmet, Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları, Ankara, 1999, s. 355; Aksi görüşte Guralp, Ayşe Gülin, "İflasın Ertelenmesinde Kayyım Atanması", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, C: VII, Özel Sayı, s. 61). Bu halde iflasın ertelenmesinde görevlendirilen kayyım için TMK.'ndaki vesayet hükümleri uygulanamayacaktır. Tayin edilen kayyımın vesayeti önlem şeklinde olmadığı kabul edilmektedir (Gümüş, Kayyım, s. 127).

¹¹⁸ Yedieminlik TBK. m. 471'de düzenlenen sözleşme ile kurulan bir ilişki (vedia sözleşmesinin bir çeşidi) olabileceği gibi; HMK. ve İİK.'da düzenlenen şekliyle mahkeme tarafından belirlenen bir geçici hukuki koruma tedbiri de olabilir (Eryugur, Haluk, "Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yedieminlik", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2005, ss. 4-5; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, ss. 181-182).

Uyuşmazlık konusu mal yedieminine verilerek, yediemin tarafından dava boyunca muhafaza edilecek ve dava sonuçlandığında haklı tarafa verilecektir. Yediemin malı teslim alma, muhafaza etme, talep edildiği takdirde yetkili mercie teslim etme ve gerektiğinde malın özelliğine göre işletme görevini üstlenir (Kuru, Cilt: 4, ss. 4293-4294, 4304-4306; Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, s. 489; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, s. 201). Yedieminde temel amaç tevdi edilen malın muhafazası ve gerekiyorsa aynı zamanda işletilmesidir (Eryugur, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yedieminlik, s. 180).

¹¹⁹ Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun m. 4/f.2/b.1.

muhafazası söz konusu olmayıp, şirketin işletilmesi ve yönetilmesi gerektiğinden organ eksikliği bulunan bir şirkete tedbir olarak yediemin uygun olmayacaktır¹²⁰.

Kayım, belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanan kişidir (TMK. m. 403/f.2). TMK. belirli işleri görmek üzere temsil kayımlığı (TMK. m. 426) ve malvarlığını yönetmek üzere yönetim kayımlığı (TMK. m. 427) olmak üzere iki çeşit kayıym öngörmüştür. Türk Medeni Kanunu m. 427/f.4'e göre, tüzel kişi gerekli organlarından yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa vesayet organınca kayıym atanacağına hükmedilmiştir¹²¹. Maddede "tüzel kişilik" deyiminin kullanılması, bu hükmün ticaret şirketleri için de uygulama alanı bulacağı hususunda şüpheye yer bırakmamaktadır¹²². Buradaki vesayet makamının, ticaret şirketleri için asliye ticaret mahkemesi olduğu kabul edilmektedir¹²³.

Sonuç olarak şirketin feshi davasında tayin edilen kayıym, şirketin belirli işlerini görmek ya da malvarlığını korumak üzere mahkeme tarafından görevlendirilen vesayet hukuku kaynaklı bir tedbirdir. Bu sebeple anonim şirketin yapısı ve mahiyeti göz önünde bulundurularak uygun düştüğü ölçüde vesayet hukuku ve özellikle kayıym hükümleri uygulanmalıdır.

3.2.8.1.2. Kayıymın Görevleri

Kayıymın görevi her somut olaya göre değişmekle birlikte şirketin hesaplarını denetlemek, genel kurulu toplantıya çağırarak, malvarlığını yönetmek, zorunlu organları oluşturmak gibi amaçlarla tayin edilebilir¹²⁴. Kayıym mahkemenin vereceği talimatlara aynen uymak zorundadır (TMK. m. 459).

Tayin edilen kayıym yönetim kayıymı ise şirketin malvarlığının korunması ve yönetimi için gerekli olan olağan işlemleri¹²⁵ yapabilecektir (TMK. m. 460). Olağanüstü

¹²⁰ Eryugur, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yedieminlik, ss. 51, 179-181.

¹²¹ Dural/ Ögüz/Gümüş, Türk Özel Hukuku Aile Hukuku, s. 445.

¹²² Dural/ Ögüz/Gümüş, Türk Özel Hukuku Aile Hukuku, s. 721.

¹²³ Soyer, Kayıymlık, s. 286.

¹²⁴ Gümüş, Kayıymlık, s. 330.

¹²⁵ Doktrinde olağan yönetime şu örnekler verilmektedir: Alacakları tahsil etme, borçların ödenmesi, işçi ücretlerinin ödenmesi, vergilendirme ile ilgili işlemler (Gümüş, Kayıymlık, ss. 307-308).

yönetim faaliyetlerine¹²⁶ ise TMK. m. 462 ve m. 463'te sayılan işler girmekte ve bu maddelerde vesayet ve denetim makamının izni gündeme gelmektedir¹²⁷.

Mahkeme, geçici hukuki koruma tedbiri olarak kayyım tayin edeceğinde kayyımın görev süresi ve ücretini belirlemelidir (TMK. m. 458/f.2). Kayyım, Yargıtay kararlarında altı ay olarak kabul edilen¹²⁸, durumun düzeltilmesi için mahkeme tarafından verilecek olan uygun sürede görev yapacaktır.

Kayyım, şirketin idaresini sağlayamaz ve şirket yönetim kurulunu kendisine verilen süre zarfında toplayamaz ise mahkemeden şirketin feshini talep etmek zorundadır. Bu durumda mahkeme, fesih davasını kayyımın raporları ve görüşleri doğrultusunda daha hızlı sonuçlandıracaktır¹²⁹.

Mahkeme, şirketin feshi davasında, şirketin durumunun verilen bu uygun süre içinde TTK. hükümlerine uygun hale geldiği kanaatin varırsa kayyımın görevinin sona erdiğine karar verecek ve şirketin feshi davası da sona erecektir. Ancak kayyım mahkemenin verdiği bu sürede görevini gerçekleştiremezse mahkeme şirkete yeni bir süre verebilir. Fakat bu durumda bu ikinci süre kesindir¹³⁰. Kayyımın bu ikinci süre içinde de kendisine verilen görevi gerçekleştiremezse (örneğin, zorunlu organlar oluşturulamamışsa) mahkeme kayyımlığın sona erdiğine ve şirketin feshine karar verecektir¹³¹.

3.2.8.1.3. Kayyımın Hukuki Sorumluluğu

Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.2 uyarınca tayin edilecek kayyımın iş ve işlemleri ile ilgili, pay sahibi ve alacaklılar mahkemeye şikâyette bulunabilir (TMK. m. 403/f.3, m. 461). Kayyımın hukuki sorumluluğu kusur sorumluluğuna dayanmaktadır. Kayyım görevini ifa

¹²⁶ Maddede sayılan hallere göre taşınmazların alım satımı, ödünç verme alma, kambiyo taahhüdü altına girme, bir işletmenin devralınması olağanüstü yönetim faaliyetlerindedir. Anonim şirket için geçici hukuki koruma olarak tayin edilecek yönetim kayyımı için mahkemenin bu gibi faaliyetlere açıkça izin vermesi ve kararında yazması gerekir.

¹²⁷ Gümüş, Kayyımlık, ss. 308-309.

¹²⁸ Yargıtay 11. HD., T. 21.12.1981, E. 5518, K. 5527; Yargıtay 11. HD., T. 27.05.1986, E. 2643, K. 3230, Eriş, Gönen, Açıklamalı-İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler (Ticari İşletme ve Şirketler), C: II, 4. bs., Ankara, 2007, s. 2482.

¹²⁹ Yılmaz, Sermaye Şirketler, s. 170.

¹³⁰ Eriş, Cilt: 2, s. 2481.

¹³¹ Günaydın, Fesih Davası, s. 69.

ederken kusurlu davranışıyla şirkete verdiği zararlardan sorumlu olacaktır (TMK. m. 467/f.1-2)

3.1.9. Fesih Davasında Mahkemenin Verebileceği Kararlar

3.1.9.1. Davanın Konusuz Kılması

Türk Ticaret Kanunu m. 530 uyarınca açılmış şirketin feshi davasında, mahkemece verilen uygun süre içinde eksiklikler giderilirse¹³² davacının hukuki yararı kalmadığından davanın konusuz kalması sebebiyle mahkeme bu hususu belirterek davaya son verecektir.

3.1.9.2. Mahkemenin Anonim Şirketin Feshine Karar Vermesi

3.1.9.2.1. Fesih Kararı Vermesi İçin Gerekli Şartlar

Fesih davasında mahkemece verilen uygun süre içinde gereken işlemler yapılmaz/yapılamaz ve bu süre içinde şirketin durumu kanuna uygun hâle getirilmezse mahkeme şirketin feshine karar verecektir. Şüphesiz “organ eksikliği”, feshin ilk ve öncelikli şartı olsa da; fesih sonucunu tek başına doğuramaz. Yani mahkeme, şirketin feshinin gerekip gerekmediğini araştırırken organ eksikliğini tespit etmekle birlikte bu kararı verebilmek için şirkete mahkemece süre verilme ve süre sonunda fesih kararı vermeden önce yönetim kurulunu dinleme şartlarının da gerçekleşmiş olmasını arayacaktır. İşte biz de aşağıda bu şartları inceleyip değerlendirmeye çalışacağız.

3.1.9.2.1.1. Organ Eksikliğinin Tespit Edilmesi

Anonim şirkette, organ eksikliğinin ortaya çıkması¹³³, tek başına fesih sonucunu doğuramaz. Şirketin feshine karar verilebilmesi için bundan başka organ eksikliğinin tespiti

¹³² Örneğin yönetim kurulu oluşturulması veya genel kurul toplanması gibi.

¹³³ Örneğin yönetim kurulu üyeleri veya denetçilerin istifa etmesi, üyelik sıfatlarını çeşitli nedenlerle yitirmeleri, görev sürelerinin dolması, seçimlerine ilişkin genel kurul kararının geçersizliği vs. gibi organın gerçekten mevcut olmadığı durumlar ya da şeklen mevcut olan yönetim kurulunun çeşitli nedenlerle çalışmaması veya genel kurulun toplanamaması gibi işlevsizlik yahut kilitlenme hâlleri.

yani “sürekli” olma, “şirkete organ eksikliğinin giderilmesi için mahkemece süre verilme” ve nihayetinde “verilen süre içerisinde organ eksikliğinin giderilememesi” de gereklidir.

Sürekli kavramı, organ eksikliğinin daimi olmasını ifade eder. Buna göre şirket bir süre organ eksikliğine muhatap olmasına rağmen, bu durum sonradan giderilmişse¹³⁴ şirketin feshi söz konusu olmayacaktır. Örneğin bir anonim şirketin genel kurulu iki veya dört yıl hiç toplanmadıktan ya da yönetim kurulu iki yıl boyunca sayıca eksik üye ile görev yaptıktan sonra bu eksiklik giderilmişse; geçmişte yaşanan ve artık ortada bulunmayan bu organ eksikliği, TTK. m. 530’a göre fesih sonucu doğuramaz. Dolayısıyla anonim şirketin organ eksikliği sebebiyle feshine karar verilebilmesi için organ eksikliğinin, dava açıldığında “hâlen devam ediyor olması” gereklidir.

Sürekli kavramının bir diğer yönü ise organ eksikliği sebebiyle şirketin feshine karar verilebilmesi için organ eksikliğinin “uzun¹³⁵” olması gerekir. Yani bir anonim şirketin organ eksikliğinin feshine neden olabilmesi için eksiklik halinin belirli bir zamana yayılması şarttır¹³⁶. Devamlılıktan ne kadar bir sürenin anlaşılması gerektiği hususunda kötüye kullanımların önüne geçmek ve somut olayın şartlarına göre serbest hareket edebilmesi için hakime takdir yetkisi verilmiştir.

Doktrinde Moroğlu¹³⁷, fesih sonucunun doğabilmesi için organ eksikliğinin “uzun süredir” söz konusu olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Yazar, fesih sonucunun doğabilmesi için organ eksikliğinin belirli bir zamana yayılmasının gerektiğini, TTK.’da yer verildiği üzere ve kanaatimizce de isabetli olarak belirlemiştir. Tekinalp de organların görev yapamamaları halinde, fesih için “uzun süre” şartından (hem yönetim kurulu hem de genel kurul açısından) söz etmektedir¹³⁸. Yazarların bu ifadelerinden, “uzun süre” koşulunun fesih kararı verilebilmesi için aranacak bir koşul olarak nitelendirdikleri sonucuna varmaktayız.

¹³⁴ Örneğin yönetim kurulu üyeliklerinde meydana gelen açılmalar TK m. 363’e göre diğer üyelerce yapılan bir seçimle veya -eğer seçilmişlerse- yedek üyelerle doldurulmuşsa, ya da yönetim kurulu (veya genel kurul) bir süredir işlevsiz veya kilitlenmiş durumda bulunmasına rağmen, sonradan çalışmaya başlamışsa organ eksikliği giderilmiş olacaktır.

¹³⁵ Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.1, “Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa...” biçimindeki ifadesiyle bu şartı açıkça ifade etmiştir.

¹³⁶ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 284.

¹³⁷ “Her ne kadar TTK.nun 435. maddesinde “...şirketin kanunen lüzumlu organlarından biri mevcut olmaz, yahut umumî heyet toplanamazsa... mahkeme şirketin feshine karar verir.” denilmekte ise de, bu ibarelerle genel kurulun uzun süredir gerektiği halde toplanamamasının veya karar alamamasının; yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin ise seçilememelerinin veya seçilmiş olsalar bile toplanıp çalışamamalarının amaçlanmış olduğu kuşkusuzdur.” Moroğlu, Erdoğan, “Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih” (Haklı Nedenlerle Fesih), Makaleler I, 3. Tıpkı bs., İstanbul, Arıkan Basım Yayım Dağıtım, 2006, s. 96, dn. 18.

¹³⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Cilt: 2, s. 122.

Yargıtay da süreklilik şartını aramakta, bu bağlamda yönetim kurulunun toplanamaması veya karar alamamasını organ eksikliği için tek başına yeterli görmeyip, bu durumun “devam etmesi” hâlinde organ eksikliğinin olabileceğini benimsemektedir¹³⁹. Buna karşılık, kanaatimizce isabetsiz bir şekilde ilk derece mahkemelerinin “uzun süre” koşulunu dava şartı olarak nitelendirdiği kararlarına rastlamak mümkündür¹⁴⁰.

Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.1’in gerekçesinde¹⁴¹ “süreklilik” adı altında incelediğimiz ve TTK.’nın gerekçesinde “devamlılık” olarak yer verilen bu süre şartının somut bir zamana bağlanmaması, kanaatimizce de isabetli olmuştur. Aksi durum, hem gerekçede belirtilen sakıncaları hem de başka sakıncalara sebebiyet verebilir.

Organ eksikliği hallerinde, her zaman için önceden uzun bir süre geçmiş olmasını aramayıp, özellikle organın gerçekten mevcut olmadığı durumlar açısından ve somut olay şartları dâhilinde istisna tanınması gerekebilecektir¹⁴². Ancak bu varsayımda dahi, şirkete fesih kararı öncesinde süre verilmesi zorunludur.

¹³⁹ Yargıtay 11. HD., T. 06.04.2009, E. 2007/15194 ve K. 2009/4144 (Çevrimiçi) “...Ortaklar arası anlaşmazlık bulunduğu, yönetim kurulunun toplanamadığı ve iş bölümü yapılarak imza sirkülerinin çıkarılmadığı, ana sözleşmede yazılı şekilde şirketin ‘kilitlendiği’, bu halde nasıl hareket edileceğinin ana sözleşmenin 10.2 ve 10.3 ncü maddelerinde açıklandığı, kayyım atanmasının geçici bir hukuki koruma tedbiri olduğu, yönetim kurulunun toplanamaması veya karar alamamasının devam etmesi halinde organ yokluğundan söz edilebileceği, bu halde TTK’nun 435 nci maddesi uyarınca şirketin feshinin istenebileceği, mahkemece organ tamamlanması için süre verileceği, tamamlanmaz ise feshe hükmedileceği...” <http://www.w.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2007-15194.htm&kw=06.04.2009#fm> (Erişim Tarihi: 15.10.2017).

¹⁴⁰ Söz konusu karara konu somut olayda, eşit oranda pay sahibi konumunda olan iki ortağın bulunduğu bir anonim şirkette, pay sahipleri arasındaki ihtilafa bağlı olarak ortaya çıkan oy eşitliği sebebiyle genel kurul yönetim kurulunu seçememiştir. Kararın içeriğinden anlaşıldığı kadarıyla söz konusu şirkette pay sahipleri arasındaki ihtilafın belirli bir geçmişte bulunmakta ve oylar arasındaki eşitlik nedeniyle bu anlaşmazlığın kısa vadede çözümü imkan dahilinde görülmemektedir. İlk derece mahkemesi “uzun süre” koşulunu bir dava şartı olarak nitelendirerek organsızlık nedeniyle fesih davasını reddetmiştir. Ancak organsızlık halinin uzun süreden beri devam ediyor olmasını dava şartı olarak aramak, TTK. m. 530 hükmünün öncelikli çözüm olarak organsızlık durumunun giderilmesini sağlamayı esas alan mantığı ile bağdaşmaz: Bakırköy 1. Asliye Ticaret Mahkemesi T. 21.9.2015, E. 2015/222, K. 2015/688 (Dural/Ayoğlu, Uzun Süre, s. 441).

¹⁴¹ Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.1’ gerekçesi: “...Madde ile getirilen diğer bir yenilik, şirketin kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmamasının veya genel kurulun toplanamamasının devamlılık göstermesidir. Bu “uzun süreden beri” ibaresiyle ifade edilmiştir. Gerçekten 6762 sayılı Kanunun 435 inci maddesinde bu konuda bir ayrıntıya yer verilmemiştir ve bu durum, tartışmaya müsait bir ortam oluşturmuştur. Bu yeni unsur hükmün uygulanabilme şartıdır...”

¹⁴² Kanaatimizce bu durumlar, genel bir ifadeyle, “ortaklığın içinde bulunduğu çözümsüzlük hâlinin sabit olduğu durumlar” olarak nitelenebilir. Aslında Yargıtay’ın da benzer bir ifade kullandığını söylemek olanaklıdır. Bkz.: Yargıtay 11. HD. T. 18.01.2010, E. 2008/9158, K. 2010/428 (Çevrimiçi) “Somut olayda uyuşmazlık, davalı şirketin organsız kalıp kalmadığı noktasında toplanmakta olup mahkemece, yukarıda yazılı gerekçelerle davalı şirketin organsız kalmadığı sonucuna varılarak davanın reddine karar verilmiştir.

Oysa davanın, şirketin genel kurullarının toplanamaması nedeni ile davalı şirketin organsız kaldığı iddiası ile açılmış olması ve davalı şirketin yönetim ve denetim kurulu üyelerinin görev sürelerinin sona erdiğinin de mahkemece belirlenmiş bulunması karşısında, mahkemenin kabulünün aksine artık davalı şirketin fiilen organsız kaldığının kabulü gerekir. Görev süreleri sona eren yönetim ve denetim kurulu üyelerinin görev sürelerinin yeni yönetim ve denetim kurulunun göreve başlayıncaya kadar devam edecek olması sadece şirketin gecikmesinde sakınca bulunan işlerinin görülmesine ilişkin olup bu davada ele alınacak bir husus

3.1.9.2.1.2. Şirkete Mahkemece Süre Verilmesi

Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.1 uyarınca, organ eksikliğine muhatap olmuş bir şirketin feshine karar verilebilmesi için öncelikle şirkete organ eksikliğinin giderilmesi amacıyla mahkemece “süre” verilmesi de şarttır. Zira süre tanınmadan şirketin feshi yoluna gidilemez¹⁴³.

Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.1’de geçen fesihden önce şirkete süre verilmesi hususu, emredici nitelikte bir düzenlemedir. Bu sebeple şirketin dava öncesinde organsız olarak geçirdiği süre ne kadar uzun olursa olsun öncelikle şirkete organ eksikliğinin giderilmesi için süre verilmeden derhâl feshe karar verilmesi mümkün değildir.

Mahkeme vereceği süreyi, somut olay şartlarına göre daha uzun veya kısa tutabilme takdir hakkına sahiptir¹⁴⁴. Zira her somut olay açısından anonim şirketin zorunlu organının oluşturulma veya çalıştırılma olasılıkları birbirlerinden farklı olabileceğinden TTK. m. 530’da belirtilen süre, her bir şirket açısından değişebilir. Ancak belirlenecek süre, organdaki eksikliğin giderilmesine olanak verecek makul bir süre olmalıdır¹⁴⁵. Yargıtay, bazı kararlarında organ eksikliğinin tamamlanması için mahkemece verilen bir-iki aylık süreyi “uygun” bulmamıştır¹⁴⁶. Ancak yine Yargıtay bir kararında verilecek sürenin herhangi bir

değildir. Genel kurulun toplanamaması ve bu nedenle de organlarının oluşturulamaması iddiası karşısında davalı şirketin organsız kalmadığının kabulü davalı şirketteki çözümsüzlük halinin devamı ile eş anlama geleceği kuşkusuzdur.

Bu durumda, mahkemece, yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda, öncelikle anılan madde hükmündeki prosedüre uygun biçimde, davalı şirketin durumunu düzeltilmesi veya iddia edilen eksiklikleri tamamlaması için uygun süre verilmesi ve sonucuna göre bir karar ittihazi gerekirken, eksik incelemeye ve yanlış ilkeye dayalı yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir...” <http://www.kazanci.com/kho/2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-20089158.htm&kw=18.01.2010,+E.+2008/9158`#fm> (Erişim Tarihi: 15.10.2017). Yargıtay’ın bu kararı, “organ eksikliğinin uzun sürmesi” şartına tanınmasını gerektiğini belirttiğimiz istisna bakımından kanaatimizce son derece güzel bir örnektir. Zira görüldüğü üzere bu karara konu olan olayda, ortaklığın yönetim ve denetim organı mevcut olmadığı gibi, genel kurulunun toplanmadığı da ortaya konulmuştur. Dolayısıyla ortaklığın zorunlu organlarından ikisinin (yönetim kurulu ve denetçiler) bulunmadığı, diğerinin (genel kurulun) ise çalışmadığı (toplanamadığı) açıktır. İşte bu gibi hâllerde, bir de açılacak dava öncesinde organsızlığın uzun sürmüş olması şartı aranmamalıdır.

¹⁴³ Ayrıca bkz. mahkemenin fesih kararı öncesinde ortaklığa süre vereceğini mutlak ifadelerle dile getiren Arslanlı, AŞ IV-V, ss. 191-193.

¹⁴⁴ Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, s. 303.

¹⁴⁵ İzmirli, Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi, s. 136; Dural, Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi, s. 143; Dolayısıyla bu sürenin, fesih sebebine göre eksikliğin giderilmesine imkân sağlayacak biçimde hâkim tarafından takdir edilmesi gerekir (Alışkan, Anonim Şirketlerin Denetlenmesi, ss. 252-253).

¹⁴⁶ Yargıtay 11. HD., T. 05.12.1986, E. 6726, K. 6565 (Çevrimiçi) “...Yönetim kurulunun yeniden oluşturulması için davalı şirkete bir aylık gibi bu işlerde gereken süreden çok az bir süre tanınmıştır. Oysa, mahkemenin yapacağı iş; öncelikle şirket ortak sayısının tam olduğunu saptadıktan sonra, sadece yönetim kurulunun yeniden teşkili için TTK.nun 435 inci maddesi uyarınca davalı şirkete uygun bir mehil verilmesiydi. Bu şekilde hem yanlış saptamaya dayanarak, hem de uygun olarak verilmeyen mehle uyulmadığından bahisle davanın kabulüyle şirketin feshine karar verilmesi doğru olmadığı gibi, bu kararı bozan daire kararına karşı

fayda sağlamayacağı ve neticeyi değiştirmeyeceği anlaşılırsa süre verilmeden de fesih kararı verilebileceğini, kanaatimizce isabetsiz olarak içtihat etmiştir¹⁴⁷. Bu sürenin uygulamada, genellikle üç veya altı ay olarak verildiği görülmektedir¹⁴⁸.

3.1.9.2.1.3. Mahkemece Yönetim Kurulunun Dinlenilmesi

Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.1, mahkemece şirkete eksikliğin giderilmesi için süre verilmesinden önce, yönetim kurulunun da dinlenmesinin gerektiğini hükme bağlamaktadır. Dolayısıyla mahkeme şirkete süre vermeden önce, yönetim kurulu üyelerini de dinleyecektir. Ancak örneğin yönetim kurulu üyelerinin tümü zaten istifa etmişse veya görev süreleri dolması durumlarında, mahkemece süre verilmeden önce görevleri sona eren yönetim kurulu üyelerinin dinlenmesi yerinde olacaktır. Zira TTK. m. 410/f.1 uyarınca, “Genel kurul, süresi dolmuş olsa bile, yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılabilir.”. TTK.’nun görev süresi dolan yönetim kuruluna tanıdığı bu “istisnai” yetki şirket aleyhine organ eksikliği sebebiyle dava açılmış olsa bile varlığını koruyacağından, yönetim kurulunun görev süresinin sona ermesi sebebiyle şirketin feshi dava edildiğinde mahkemece görev süreleri dolan üyeler dinlenerek TTK. m. 410/f.1 kapsamında genel kurulun toplantıya davet edilmesi sağlanabilecektir.

ileri sürülen karar düzeltme sebepleri de yukarıdaki açıklamalar karşısında yerinde görülmediğinden davacı vekilinin karar düzeltme isteminin reddine karar verilmesi gerekmiştir.”
<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1986-6726.htm&kw=5.12.1986+E.+6726#fm>
(Erişim Tarihi: 21.10.2017); Yargıtay 11. HD., T. 27.05.1986, E. 2643, K. 3230 (Çevrimiçi) “...yönetim kurulunun yeniden oluşturulması için davalı şirkete bir aylık gibi bu işlerde gereken süreden çok az bir süre tanınmıştır. Oysa, mahkemenin yapacağı iş; öncelikle şirket ortak sayısının tam olduğunu saptadıktan sonra, sadece yönetim kurulunun yeniden teşkili için TTK.nun 435. maddesi uyarınca davalı şirkete uygun bir mehil verilmesiydi. Bu şekilde hem yanlış saptamaya dayanarak, hem de uygun olarak verilmeyen mehile uyulmadığından bahisle davanın kabulüyle şirketin feshine karar verilmesi doğru olmadığı gibi, bu karar bozan daire ilamına karşı ileri sürülen karar düzeltme sebepleri de yukarıdaki açıklamalar karşısında yerinde görülmediğinden davacı vekilinin karar düzeltme isteminin reddine karar verilmesi gerekmiştir...”
<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-1986-6762.htm&kw=27.5.1986+k.+3230#fm>
(Erişim Tarihi: 21.10.2017).

¹⁴⁷ Yargıtay 11. HD., T. 14.03.1986, E. 1986/418, K. 1986/1457 (Başbuoğlu, Tarık, Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, Açıklamalar-İçtihatlar, C: I, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 1988, s. 654).

¹⁴⁸ Dural, Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi, s. 143; Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku, 4. bs., Karahan Kitabevi, Adana, 2004, s. 956; Uçar, Salter, Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kurulması-Faaliyetleri Çıkma ve Çıkarılma Halleri Dağılıma Sebepleri, İstanbul, 1996, s. 250; Çevik, Anonim Şirketler, s. 1058.

3.1.10. Fesih Davasında Kanun Yolları

Mahkemelerin karar verirken hata yapma ihtimaline karşı, verilen kararların daha üst bir mahkeme tarafından kontrol edilmesi için kanun yolları kabul edilmiştir. Ancak kanun yollarına başvurma imkanı sınırsız olmadığından hükmün kesinleşmesi için en fazla iki kanun yolu kabul edilmiştir¹⁴⁹. Kanun yolları, olağan (istinaf ve temyiz) ve olağanüstü (yargılanmanın yenilenmesi) kanun yolu olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulabilir. Henüz kesinleşmemiş olan nihai kararlar için tanınmış bir yol olan olağan kanun yoluna başvurulduğu takdirde o kararın kesinleşmesi önlenmiş olur¹⁵⁰.

İlk derece mahkemelerinin kararlarına karşı, öncelikle bölge adliye mahkemelerine başvurulacak, buradaki istinaf incelemesi üzerine verilen kararlara karşı temyiz yoluna¹⁵¹ başvurulacaktır. Ancak bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı 20.7.2016 tarihine kadar verilen hükümlere karşı, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun temyiz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümleri uygulanmaya devam edilecektir¹⁵².

3.1.10.1. İstinaf

İstinaf, ilk derece mahkemesinde tamamlanmış olan yargılama, istinaf mahkemesinin önünde baştan sonra aynen tekrarlanmayıp maddi vakıalar sadece gereken hususlarla sınırlı olarak yeniden incelenerek karara bağlanır¹⁵³. İstinaf, henüz kesinleşmemiş mahkeme kararlarına karşı üst mahkemeye karşı başvurulmasını gerektiren bir yol olması sebebiyle olağan (normal) kanun yollarından biridir. HMK.'nin 341. maddesinde belirtilen sınırlamalar dikkate alınarak, genel veya özel görevli her türlü ilk derece mahkemesinin nihai kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Miktar ve değeri üç bin lirayı geçen malvarlığı değerlerine ilişkin davalar hakkındaki kararlar için istinaf yoluna başvurulabilir (HMK. m. 341/f.2). Kanunda istinaf sebepleri bakımından bir sınırlama yapılmadığı görüldüğünden gerek usûl gerekse esas bakımından yargılamayı etkileyen hususlar istinaf sebebi oluşturur. İstinafa davanın tarafları başvurabileceğinden, ihtiyari dava arkadaşlarından her birinin birbirinden

¹⁴⁹ Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 524.

¹⁵⁰ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 453; Kuru, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 524.

¹⁵¹ Temyiz yoluna başvurulabilecek kararlar, HMK. m. 361'de belirtilenlere sınırlıdır.

¹⁵² Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 455.

¹⁵³ Ulukapı, Medeni Usul Hukuku, s. 466.

bağımsız istinaf yoluna başvurması mümkünken; mecburi dava arkadaşları birlikte istinaf yoluna başvurmalıdır. Hükümden önce bir sözleşme ile istinafa başvuru hakkında feragat mümkün olmadığından, ancak ilamın taraflara tebliğinden sonra istinaf başvurusundan feragat geçerlidir¹⁵⁴ (HMK. m. 349).

İstinaf incelemesi sonunda onama veya bozma gibi temyize özgü terimler kullanılmaz. Yargıtay yeni bir karar vermezken, bölge adliye mahkemesi duruma göre yeni bir karar verebilmektedir. İstinaf konusu yapılan ilk derece mahkemesi kararı usul ve esas yönünden hukuka uygun ise istinaf talebinin reddine karar verilir (HMK. m. 353). Ancak ilk derece mahkemesi kararında usul veya esas yönünden hukuka aykırılık tespit edilirse bölge adliye mahkemesince verilecek kararlar değişiklik gösterebilecektir. Usûli hataların söz konusu olduğu HMK. m. 353/f.1/b.1’da 6 bent halinde görülen durumlarda bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesinin kararını kaldırarak dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verebilir. İlk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davanın kısmen ya da tamamen kabulü durumlarında, istinaf mahkemesi yeniden yargılama yapmakta ve ilk derece mahkemesinin yerine geçerek bir karar vermektedir. İlk derece mahkemesinin (kısmen veya tamamen) davanın kabulü yönünde karar vermiş olması ancak istinaf sebepleri çerçevesinde bu kararın bölge adliye mahkemesince doğru bulunmadığı durumda, bölge adliye mahkemesi ilk derece mahkemesinin yerine geçerek davanın reddine karar vermektedir¹⁵⁵. İstinaf mahkemesinin kesin hüküm niteliği taşıyanlar¹⁵⁶ dışındaki kararları aleyhine temyiz yoluna başvurulabilir.

¹⁵⁴ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, ss. 460–461.

¹⁵⁵ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 459 vd..

¹⁵⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 362’ye göre: “(1) Bölge adliye mahkemelerinin aşağıdaki kararları hakkında temyiz yoluna başvurulamaz:

a) Miktar veya değeri kırk bin Türk Lirasını (bu tutar dâhil) geçmeyen davalara ilişkin kararlar.

Değişik bent: 24.11.2016 t. 6763 s. K. m.42

b) Kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları hariç olmak üzere 4 üncü maddede gösterilen davalar ile (23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan doğup taşınmazın aynına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar.

Değişik bent: 20.07.2017 t. 7035 s. K. m.32

c) Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek için verilen kararlar ile merci tayinine ilişkin kararlar.

ç) Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar.

d) Soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar.

e) Yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukuki veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar.

f) Geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar.

(2) Birinci fıkranın (a) bendindeki kararlarda alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, kırk bin Türk Liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması

Şirketin feshi davası, görevsiz sulh hukuk mahkemesinde görülürse bu bir bozma sebebidir. Yine davada, davalı şirkete TTK. hükümlerine aykırı olarak durumun düzeltilmesi için süre verilmemesi veya verilen bu sürenin uygun bir süre olmaması durumlarında, bölge adliye mahkemesi yeniden yaptığı inceleme sonucunda ilk derece mahkemesinin kararını kaldırıp davanın reddine karar vermektedir.

3.1.10.2. Temyiz

Temyiz kural olarak, bölge adliye mahkemelerince verilen belli meblağı aşan nihai kararların hukuka uygunluk denetimi için Yargıtay nezdinde gidilen olağan kanun yoludur.

Temyiz incelemesinde yeniden bir inceleme yapılmaz ve daha önce ileri sürülmemiş yeni vakıaların ve delillerin ileri sürülmesi islah yoluyla dahi mümkün değildir. Temyiz yolunda alt derece mahkeme kararının verilmesinde hukukun yanlış uygulandığı ileri sürülebilse de; hükmün verilmesinden sonra yaşanan vakıaların ileri sürülmesi mümkün değildir. Diğer bir ifade ile temyiz yolu, artık bir hukuki denetim mekanizmasının işletilmesi fonksiyonunu yerine getirecektir¹⁵⁷. HMK. m. 371’de¹⁵⁸ belirtilen bozma sebepleri, aynı

hâlinde, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü kırk bin Türk Lirasını geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir.

Değişik fıkra: 24.11.2016 t. 6763 s. K. m.43”.

¹⁵⁷ Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, s. 851; Ulukapı, Medeni Usul Hukuku, s. 479.

¹⁵⁸ Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 371: “(1) Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler. Kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkı saklıdır.

(2) Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir.

(3) Temsil yetkisinin sınırlandırılması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez; ancak, temsil yetkisinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine özgülediğine veya birlikte kullanılmasına ilişkin tescil ve ilan edilen sınırlamalar geçerlidir.

(4) Temsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilerin o işlemde dolayı şirkete başvurmalarına engel değildir.

(5) Temsile veya yönetime yetkili olanların, görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur. Şirketin rücu hakkı saklıdır.

(6) Sözleşmenin yapılması sırasında, şirket tek pay sahibi tarafından ister temsil edilsin ister edilmesin, tek pay sahipli anonim şirketlerde, bu pay sahibi ile şirket arasındaki sözleşmenin geçerli olması sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bu şart piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerde uygulanmaz.

(7) Yönetim kurulu, yukarıda belirtilen temsilciler dışında, temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyelerini veya şirkete hizmet akdi ile bağlı olanları sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer tacir yardımcılarını atayabilir. Bu şekilde atanacak olanların görev ve yetkileri, 367 nci maddeye göre hazırlanacak iç yönergede

zamanda temyiz sebepleri anlamındadır. Temyiz yoluna, niteliği gereği, maddi veya usul hukukuna ilişkin kuralların somut olaya yanlış uygulanması nedeniyle başvurulur¹⁵⁹.

Bölge adliye mahkemesinin temyizi mümkün kararlarına karşı, kararın tebliğinden itibaren iki hafta içinde taraflarca temyiz yoluna başvurulabilir (HMK. m. 361/f.1). Taraflar temyiz dilekçesini ya kararı veren ya da başka bir Bölge Adliye Mahkemesi'ne veyahut yerel mahkemeye sunabilir (HMK. m. 365). İstinafta olduğu gibi temyiz yargılaması da icrayı durdurmaz. Ancak kişiler ve aile hukuku ile taşınmazın aynına ilişkin davaların icrası için kesinleşmeleri aranacaktır (HMK. m. 367).

Yargıtay, istinaftan farklı olarak, ileri sürülen temyiz sebepleri ile bağlı olmayıp açık kanun hükmüne aykırı gördüğü diğer hususları da inceleyebilir (HMK. m. 369). İhtiyari dava arkadaşlarından her biri, diğerinden bağımsız olarak temyiz başvurusu yapabilir. Ancak temyiz incelemesi sadece başvuran bakımından yapılır ve kararın bozulması halinde sadece temyize başvuran bakımından karar bozulmuş sayılır. Buna karşılık mecburi dava arkadaşları birlikte temyize başvurmak zorundadır¹⁶⁰.

Bu halde TTK. m. 530'a dayanılarak açılan şirketin feshi davasında verilen karara karşı, taraflar hukuki yararları bulunmak şartıyla temyiz yoluna başvurulabilirler. Taraflar, mahkeme kararının kendilerine usulen tebliğinden itibaren iki hafta içinde temyize başvurulabilir (HMK. m. 361/f.1).

3.1.10.3. Yargılamanın Yenilenmesi

Kesinleşmiş mahkeme hükmüne karşı başvurulabilecek kanun yoluna, olağanüstü kanun yolu denir. Bu durumda hüküm, olağan kanun yollarından geçerek veya süresi içinde bu yollara gidilmeyerek kesinleştiğinden kural olarak aynı konuda, aynı dava sebebine dayanarak, aynı taraflar arasında bir dava açılamaz. Ancak bazı ağır usul hataları¹⁶¹ yapılmış

açıkça belirlenir. Bu durumda iç yönergenin tescil ve ilanı zorunludur. İç yönerge ile ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları atanamaz. Bu fıkra uyarınca yetkilendirilen ticari vekil veya diğer tacir yardımcıları da ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Bu kişilerin, şirkete ve üçüncü kişilere verecekleri her tür zarardan dolayı yönetim kurulu müteselsilen sorumludur.”

¹⁵⁹ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 474.

¹⁶⁰ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 477.

¹⁶¹ Yargılamanın iadesi sebebini oluşturacak ağır usul hataları HMK. m. 375'de aşağıda belirtilen şekilde sıralanmıştır: “(1) Aşağıdaki sebeplere dayanılarak yargılamanın iadesi talep edilebilir:

a) Mahkemenin kanuna uygun olarak teşekkül etmemiş olması.

olan yanlış hükümlerin değiştirilmesini veya kaldırılmasını sağlamak için yargılamanın yenilenmesi adı altında olağanüstü bir kanun yolu kabul edilmiştir¹⁶².

Yargılamanın yenilenmesi süresi HMK. m. 377¹⁶³,de belirtilen durumların gerçekleşmesinden itibaren üç ay ve her halde iade talebine konu olan hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıldır (HMK. m. 377/f.1). İnceleme sonunda, dayanılan yargılamanın iadesi sebebinin mevcut olduğu görülürse yeniden yargılama yapılarak ortaya çıkacak duruma göre verilmiş olan karar onanır veya kısmen yahut tamamen değiştirilir¹⁶⁴.

b) Davaya bakması yasak olan yahut hakkındaki ret talebi, merciince kesin olarak kabul edilen hâkimin karar vermiş veya karara katılmış bulunması.

c) Vekil veya temsilci olmayan kimselerin huzuruyla davanın görülmüş ve karara bağlanmış olması.

ç) Yargılama sırasında, aleyhine hüküm verilen tarafın elinde olmayan nedenlerle elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması.

d) Karara esas alınan senedin sahteliğine karar verilmiş veya senedin sahte olduğunun mahkeme veya resmî makam önünde ikrar edilmiş olması.

e) İfadesi karara esas alınan tanığın, karardan sonra yalan tanıklık yaptığının sabit olması.

f) Bilirkişi veya tercümanın, hükme esas alınan husus hakkında kasten gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu sabit olması.

g) Lehine karar verilen tarafın, karara esas alınan yemini yalan yere ettiğinin, ikrar veya yazılı delille sabit olması.

ğ) Karara esas alınan bir hükmün, kesinleşmiş başka bir hükümle ortadan kalkmış olması.

h) Lehine karar verilen tarafın, karara tesir eden hileli bir davranışta bulunmuş olması.

ı) Bir dava sonunda verilen hükmün kesinleşmesinden sonra tarafları, konusu ve sebebi aynı olan ikinci davada, öncekine aykırı bir hüküm verilmiş ve bu hükmün de kesinleşmiş olması.

i) Kararın, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

(2) Birinci fıkranın (e), (f) ve (g) bentlerindeki hâllerde yargılamanın iadesinin istenebilmesi, bu sebeplerin kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyet kararı ile belirlenmiş olması şartına bağlıdır. Delil yokluğundan başka bir sebeple ceza kovuşturmasına başlanamamış veya mahkûmiyet kararı verilememiş ise ceza mahkemesi kararı aranmaz. Bu takdirde dayanılan yargılamanın iadesi sebebinin, yargılamanın iadesi davasında öncelikle ispat edilmesi gerekir.” İlgili hükme göre yargılamanın yenilenmesi süresi her durumda aynı olmakla birlikte, sürenin başlangıç tarihleri, yargılamanın yenilenmesi sebebine göre değişmektedir.

¹⁶² Ulukapı, Medeni Usul Hukuku, s. 493.

¹⁶³ HMK. m. 377: “(1) Yargılamanın iadesi süresi;

a) Mahkemenin kanuna uygun olarak teşekkül etmemiş olduğunun öğrenildiği,

b) 375 inci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde öngörülen hâllerde, kararın davalıya veya gerçek vekil veya temsilciye tebliğ edildiği; alacaklı veya davalı yerine geçenlerin karardan usulen haberdar olduğu,

c) Yeni belgenin elde edildiği veya hilenin farkına varıldığı,

ç) 375 inci maddenin birinci fıkrasının (d), (e), (f) ve (g) bentlerindeki hâllerde, ceza mahkûmiyetine ilişkin hükmün kesinleştiği veya ceza kovuşturmasına başlanamadığı yahut soruşturmanın sonuçsuz kaldığı,

d) Karara esas alınan ilamın bozularak kesin hüküm şeklinde tamamen ortadan kalkmasından haberdar olunduğu,

e) 375 inci maddenin birinci fıkrasının (i) bendinde yazılı sebepten dolayı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararının tebliğ edildiği,

tarihten itibaren üç ay ve her hâlde iade talebine konu olan hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıldır.”

¹⁶⁴ Arslan/Yılmaz/Ayvaz, Medeni Usul Hukuku, s. 612 vd..

Yargılamanın yenilenmesine, kural olarak davanın tarafları başvurabileceği gibi HMK. m. 376'ya göre, tarafların alacaklıları veya halefleri de isteyebilecektir. Hükmün kesinleşmesinden önce davaya fer'i müdahil olarak katılan üçüncü kişi, olağanüstü kanun yoluna sadece davanın tarafları başvurabileceğinden, yargılamanın yenilenmesini talep edemez¹⁶⁵.

Bu bağlamda TTK. m. 530'a dayanılarak açılan şirketin feshi davasında HMK. m. 375'de belirtilen ağır usul hatalarının yapıldığını düşünen taraf, yargılamanın yenilenmesi talebini kararı vermiş olan mahkemeye yapabilir (HMK. m.378/f.1). Yargılamanın yenilenmesini talep eden taraftan mahkeme, karşı tarafın bu dava nedeniyle uğrayabileceği zararı karşılamak üzere teminat göstermesini isteyebilir (HMK. m.378/f.2).

3.2. Zorunlu Organ Eksikliğinden Kaynaklanan Fesih Davasının Diğer Fesih Davalarından Farkı

Türk Ticaret Kanunu'nda zorunlu organ eksikliğinden kaynaklanan fesih davasının haricinde, anonim şirketin feshinin talep edilebileceği farklı sona erme sebeplerine dayanan üç ayrı fesih davası daha düzenlenmiştir. Bu fesih davalarından ilki, kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu tespit edilen ticaret şirketleri aleyhinde GTB.'nce açılacak olan fesih davasıdır (TTK. m. 210/f.3).

Bir diğer fesih davası türü, kuruluşta kanun hükümlerine aykırılık sebebine dayanan fesih davasıdır. Bu davayı yönetim kurulu, GTB., şirket alacaklıları veya pay sahipleri açabilecektir. Bu davanın açılabilmesi için şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre öngörülmüştür (TTK. m. 353).

Nihayetinde bir başka fesih dava türü, azınlığın korunması amacına yönelik açılabilen haklı sebeple fesih davasıdır (TTK. m. 531). Zorunlu organ eksikliğine dayanan fesih davası ile "Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca açılacak fesih davası", "kuruluştaki kanuna aykırılıklar" ve "haklı sebeple fesih" nedenlerine dayanan fesih davaları arasındaki fark aşağıda ayrı ayrı incelenecektir.

¹⁶⁵ Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, s. 495.

3.2.1. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca Açılabilir Fesih Davası

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca anonim şirketin feshinin talep edilebileceği haller; kamu düzenine aykırı işlemler, işletme konusuna aykırı işlemler ve muvazaalı iş ve faaliyetlerdir (TTK. m. 210/f.3).

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın bu davayı açabilmesi, maddede sayılan hallerin mevcudiyetinin bakanlık denetim elemanlarınca tespit edilip inceleme raporunun düzenlenmesine bağlıdır¹⁶⁶. Davalı, zorunlu organ eksikliğine dayanan fesih davasında olduğu gibi, anonim şirket tüzel kişiliğidir. Şirketi temsile yetkili kişi veya organ, bu davada şirketi temsil eder.

Bu dava fesih sebebi, süreye bağlanmış olması (1 yıl) ve davacı gibi hususlar bakımından organ eksikliğinden kaynaklanan fesih davasından farklıdır. Dava açma hakkı GTB.'na tanınmış olduğu için, zorunlu organ eksikliğine dayanan fesih davasından farklı olarak, kamu düzeninin ve kamusal menfaatlerin korunması amacına yönelmiştir¹⁶⁷. Dolayısıyla bu davaya ilişkin fesih nedeni, kamu menfaatlerinin korunmasına yönelik olduğundan amacı pay sahiplerini ve şirket alacaklılarını korumak olan zorunlu organ eksikliğine dayanan fesih davasından ayrılmaktadır. Yine TTK. m. 210/f.3'teki düzenleme tüm ticaret şirketlerini kapsarken TTK. m. 530 sadece anonim şirketlerle ilgilidir.

Türk Ticaret Kanunu m. 210/f.3 uyarınca bakanlığın sadece fesih davası açması hüküm altına alınmıştır. Bu sebeple kanunda söz konusu işlemin iptali için dava açabilmesi zikredilmediğinden bakanlığın böyle bir yetkisi yoktur¹⁶⁸.

3.2.2. Kuruluştaki Hukuka Aykırılıklar Sebebine Dayanan Fesih Davası

Türk Ticaret Kanunu m. 353'te düzenlenen fesih davasını açıklamaya geçmeden önce, ifade etmek gerekir ki şayet bir anonim şirketin kuruluşunda bazı eksiklikler varsa bunların evleviyetle ticaret sicili müdürü tarafından engellenmesi gerekir (TTK. m. 32, TSY. m. 34). Ancak kuruluştaki eksiklik ve aksaklıklara rağmen, bunlar ilgili kurumlarca gözden kaçırılıp

¹⁶⁶ 26.12.2012 Tarih ve 28509 Sayılı Bağımsız Denetim Yönetmeliği m. 5/f.3.

¹⁶⁷ Şahin, Ayşe, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s. 268.

¹⁶⁸ Gökçe, Selman Yavuz, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Ticaret Şirketlerini Denetim Yetkisi ve Sonuçları (GTB.'nin Denetim Yetkisi), Süleyman Demirel Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 2016, s. 111.

şirket tescil edilmiş olabilir¹⁶⁹. İşte bu durumda kanun koyucu TTK. m. 353'e göre fesih davası açılmasına olanak tanımıştır.

Türk Ticaret Kanunu m. 353¹⁷⁰ hükmü gereğince kuruluş sırasında kanuna aykırı hareket edilmesi ve kuruluş işlemlerinde eksiklikler bulunması durumunda; menfaatleri önemli ölçüde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş pay sahipleri, yönetim kurulu, ilgili alacaklılar ve GTB. şirketin feshini dava edebilir. İlgili hükümde dava açabilecek kişiler sınırlı sayıda sayıldığından bunların dışındaki kimseler dava açamaz¹⁷¹. Davanın, zorunlu organ eksikliğine dayanan fesih davasında olduğu gibi, şirkete karşı açılması gerekir. Şirketi davada yönetim kurulu temsil eder. Ancak dava yönetim kurulu tarafından açılmışsa şirkete kayyım atanması zorunludur¹⁷².

Türk Ticaret Kanunu m. 353 kapsamında kanuna aykırılık ne kadar ağır olursa olsun şirketin butlanına hükmedilemez¹⁷³. Kanunu koyucunun kuruluşla ilişkin hukuka aykırılıklar dolayısıyla anonim şirketin butlanına değil de fesih davası açılmasını tercih etme sebebi, mahkeme kararının geriye etkili olmamasını sağlamaktır¹⁷⁴. Bu bağlamda kanun koyucu tescilin iyileştirici etkisini kabul etmiştir.

Türk Ticaret Kanunu m. 353 uyarınca açılan fesih davasında, mahkeme eksikliklerin giderilmesi, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı hususların düzeltilebilmesi için süre verebilir (TTK m. 353/2). Burada verilen sürenin eksikliklerin tamamlanmasına olanak verecek şekilde makul bir süre olması gerekir¹⁷⁵. Dolayısıyla bu davada süre verme hususunda mahkemenin takdir yetkisi vardır. Oysa zorunlu organ eksikliğine dayanan fesih davasında mahkemenin eksikliklerin giderilmesi için süre verme hususunda takdir hakkı yoktur; mahkeme süre vermek zorundadır. Süre sonunda eksiklikler giderilmezse, zorunlu organ eksikliğine dayanan

¹⁶⁹ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 341.

¹⁷⁰ Türk Ticaret Kanunu madde 353 fıkra 1: “Anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez. Ancak, şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, yönetim kurulunun, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilir. Mahkeme davanın açıldığı tarihte gerekli önlemleri alır.”

¹⁷¹ Nitekim bu husus madde gerekçesinde de ifade edilmiştir TTK. m. 353 gerekçesi: “Maddede fesih davasının davacıları sınırlı sayıda (numerus clausus) gösterilmiştir.”

¹⁷² Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 342.

¹⁷³ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, 2017, s. 139; Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 569.

¹⁷⁴ Poroy/Tekinalp/ Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 320; Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 190.

¹⁷⁵ Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 343.

fesih fahasında olduğu gibi, mahkemenin fesih dışında başka bir çözüme hükmetmesi mümkün deđildir¹⁷⁶.

Zorunlu organ eksikliğinden kaynaklanan fesih davasında, dava açma süresiyle ilgili bir düzenleme yoktur. Oysa TTK. m. 353 hükmünde öngörülen fesih davasında davacıların, kural olarak şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde davayı açmaları şarttır (TTK. m. 353/f.4). Buradaki süre hak düşürücü olduğundan hakim tarafından resen dikkate alınması gerekir. Ancak üç aylık süre geçmesine rağmen TTK. m. 210/f.3'ün koşulları varsa GTB. bir yıl içinde dava açarak şirketin feshini isteyebilir¹⁷⁷.

Türk Ticaret Kanunu m. 353/f.3 gereği ilgili davada, yargılama aşamasında delil sunulamayacağından, dava dilekçesine deliller ile gerekli bütün bilgiler eklenmelidir. Ancak mahkeme, somut olayın haklı göstermesi durumunda vereceği kesin süreyle davacının delil sunma ve bilgi getirtme istemini kabul edebilir.

şirketin feshine karar verilebilmesi için mutlaka bir zararın doğması şart değildir. Önemli olması şartıyla menfaatlerin tehlikeye düşürölmüş olması durumunda da fesih kararı verilebilir¹⁷⁸. Tehlikeye düşürme veya ihlalin önemli olmasının yanında ihlal edilen menfaatinde önemli olması gerekir¹⁷⁹. Mahkeme, eksikliklerin giderilmesi için davalı şirkete süre verebilir¹⁸⁰.

Türk Ticaret Kanunu m. 353/f.1 son cümlede, TTK. m. 530/f.2'de düzenlenen organ eksikliği davasındaki gibi, hakimın davanın açıldığı tarihte gerekli önlemleri alacağını belirtmiştir. Mahkeme gerekirse tedbir vermek, kayyım atamak zorundadır¹⁸¹. Fesih davasının koşulları gerçekleştiğinde hakim inşai nitelikteki fesih kararını verecektir. Fesih kararının sonucu tasfiye olduğundan feshi hükmeden mahkeme, TTK. m. 535/f.3'e göre tasfiye memuru da atamak zorundadır¹⁸².

¹⁷⁶ Karahan, şirketler Hukuku, ss. 715-716.

¹⁷⁷ şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 344.

¹⁷⁸ Alışkan, Anonim şirketlerin Denetlenmesi, s. 132; Hüküm çerçevesinde kanuna aykırılık ne kadar ağır olursa olsun şirketin butlanına hükmedilemeyecektir. Ancak, şirketin feshinin istenmesi mümkündür.

¹⁷⁹ Kırca /şehirali elik./Manavgat, Anonim şirketler Hukuku, s. 362; Gökçe, GTB.'nın Denetim Yetkisi, s. 116.

¹⁸⁰ Türk Ticaret Kanunu madde 353 fıkra 2 gerekçesi: "...Hükümde eksikliklerin giderilebilmesi ve aykırılıkların düzeltilbilmesi için mahkemenin süre verebileceği açıkça belirtilerek tartışma yaratabilecek bir noktaya açıklık getirilmiştir. Buna karşılık, mahkemenin gerekli tedbirleri davanın açıldığı tarihte alması bir zorunluluktur..."; Poroy/Tekinalp/ amoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 321.

¹⁸¹ Poroy/Tekinalp/ amoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s. 321.

¹⁸² şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 343.

Pay sahibi kuruluştaki meydana gelen eksikliği veya kanuna aykırılığı TTK. m. 353 hükmünde düzenlenen fesih davasının tabii olduğu üç aylık¹⁸³ hak düşürücü sürenin dolmasından sonra haklı sebeple fesih davası yoluyla ileri sürülemez. Zira kötüye kullanım niteliği taşımayan ve azınlık çoğunluk çatışmasına dayanmayan bu hukuka aykırılıkların üç aylık süreden sonra ileri sürülmesi, kanun koyucunun amacına aykırılık oluşturur¹⁸⁴.

3.2.3. Haklı Sebeple Fesih Davası

Türk Ticaret Kanunu m. 531, anonim şirketin haklı sebeple feshini mümkün kılan bir düzenleme getirmektedir¹⁸⁵. Bu durumda TTK. sisteminde anonim şirketin zorunlu organ eksikliği sebebi ile feshiyle haklı sebeple feshi arasında bir ilişki bulunup bulunmadığı ve özellikle “organ eksikliğinin haklı sebep olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği” incelenmelidir¹⁸⁶.

Anonim şirketin feshi davası, inşai nitelikte bir davadır. Davanın kabulü halinde verilecek hüküm bütün pay sahipleri için geçerlidir. Davanın reddi ise yalnız taraflar için kesin hüküm teşkil ettiğinden diğer pay sahipleri ikinci bir haklı sebeple fesih davası açabilir¹⁸⁷.

Bu iki fesih davasının uygulama alanları farklı olmasına karşılık, kayım atanması gibi ihtiyati tedbirlerin geniş ölçüde uygulama alanı bulması gibi bu iki davada ortak olan hususlar da bulunmaktadır¹⁸⁸. Bu bağlamda zorunlu organ eksikliği davasını açma hakkı her bir pay sahibine, şirket alacaklılarına ve GTB.’na tanınmışken; haklı sebeple fesih davasını açma hakkı, davanın amacının azınlık pay sahibinin korunması olmasına bağlı olarak, azınlık pay

¹⁸³ Hak düşürücü süre, tescilden değil tescili takiben yapılan ilandan sonra işlemeye başlar. Bu açık hüküm karşısında, davacıların eksiklik veya aykırılıkları öğrendikleri tarihin, hak düşürücü sürenin başlangıcı açısından önemi yoktur (Kırca /Şehirli Çelik./Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku, s. 363).

¹⁸⁴ Şahin, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, ss. 275-276.

¹⁸⁵ “Haklı sebeplerle fesih” başlıklı TTK. m. 531 uyarınca, “*Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.*”

¹⁸⁶ Anonim şirketlerde haklı sebep örnekleri genellikle çoğunluk gücünün kötüye kullanılmasından kaynaklanmakla birlikte istisnaen az sayıda pay sahibinden meydana gelen kişisel sebeplerde şirketin feshi için haklı sebep oluşturabilir (Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 379).

¹⁸⁷ Erdem, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, s. 165.

¹⁸⁸ Şahin, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, s. 271; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 635.

sahibine tanınmıştır. Zorunlu organ eksikliği davasının bireysel pay sahiplerince açılması mümkün iken haklı sebeple fesih davasının, ancak sermayenin onda biri oranındaki pay sahibi olan azınlık pay sahiplerince açılması mümkündür. Halka açık anonim şirketlerde ise sermayenin yirmide birini temsil eden pay sahiplerine haklı sebeple fesih imkanı tanınmıştır (TTK. m. 531). Her iki dava türünde de görevli ve yetkili mahkeme şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir.

Bu iki fesih davasını birbirinden ayıran bir diğer özellik; haklı sebeple fesih davasında mahkemeye nihai olarak fesih yerine uygun düşen diğer çözümlere karar verme yetkisinin tanınmış olmasına karşın, organ eksikliğine dayanan fesih davasında mahkeme nihai olarak ancak şirketin feshine karar verebilecektir¹⁸⁹. Bununla birlikte haklı sebeple fesih davasında mahkeme, şirketten çıkarılan pay sahiplerine payların “*karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerinin*” ödeneceğine hükmedebilir (TTK. m. 531).

Kanunda haklı sebep halleri açıklanmamıştır. Bu yüzden haklı sebep hallerinin her somut olaya göre değerlendirilmesi gerekir. Ancak “haklı sebep” olarak nitelendirilebilecek durumların, objektif olması ve pay sahibinin kişiliğinden bağımsız olması gerekmektedir¹⁹⁰. Yargıtay, pay sahipleri arasındaki şahsi ilişkilerin ancak istisnai hallerde ve sadece aile şirketlerinde dikkate alınabileceğini kabul etmektedir¹⁹¹. Anonim şirketler hukukunda çoğunluğun hakimiyetini kötüye kullanmasına karşı, haklı sebeple fesih davasını düzenleyen TTK. m. 531 hükmü ile azlık pay sahipleri korunmaktadır. Bu sebeple haklı sebeple fesih davasını medeni hukukta hakkın kötüye kullanılmasını engelleyen TMK. m. 2/f.2’deki gibi bir işleve sahip olduğu kabul görmektedir¹⁹². Ancak TTK. m. 531 hükmü sadece çoğunluğun dürüstlüğü aykırı davranışlarına karşı bir koruma şekline indirgenemez¹⁹³.

Türk Ticaret Kanunu m. 531 uyarınca haklı sebeplerin varlığı halinde, anonim şirketin feshine hükmedilmeden önce mahkemece alternatif çözümlerin araştırılıp incelemesi gerekir. Çünkü hem maddenin amacı hem de lafzı, anonim şirketi sona erdirmenin çok ağır sonuçları

¹⁸⁹ Bu iki fesih davasının uygulama alanları farklı olmasına karşılık, kayım atanması gibi ihtiyati tedbirlerin geniş ölçüde uygulama alanı bulması gibi bu iki davada ortak olan hususlar bulunmaktadır (Şahin, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, s. 271); Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 635.

¹⁹⁰ Nomer Ertan, Füsün, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası, TTK m. 531 Üzerine Düşünceler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 2016, s. 6.

¹⁹¹ Yargıtay 11. HD., T. 02.06.2014, E. 2014/3669, K. 2014/10238.

¹⁹² Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 659.

¹⁹³ Karahan, Şirketler Hukuku, s. 718.

olduğundan alternatif çözümlerin kanun koyucunun tercihi olduğunu göstermektedir¹⁹⁴. Bu bağlamda bir hukuki ilişkinin haklı sebeple sona erdirilmesi için uyumsuzluğun çözümü için başka bir hukuki yol olmamalıdır¹⁹⁵.

Organlar mevcut olmasına ve kurul olarak toplanmasına rağmen sürekli hale gelen karar alınamama olgularının organ eksikliği oluşturduğu; karar alınamamasına bağlı işlevsizliklerin ise haklı sebeple fesih davası çerçevesinde ele alınması gerektiği kanaatindeyiz¹⁹⁶.

Yönetim kurulunun eksikliği veya genel kurulun toplanamaması halleri, TTK. m. 530 hükmünde özel bir fesih davası çerçevesinde düzenlendiğinden haklı sebep olarak nitelendirilemeyecek ve dolayısıyla haklı sebeple fesih davasında ileri sürülmesi mümkün olmayacaktır. Çünkü haklı sebeple fesih davası (TTK. m. 531), ikincil nitelikte bir davadır¹⁹⁷.

Davada azınlığı birden fazla pay sahibinin birlikte oluşturması halinde, davanın sonuna kadar tüm davacıların davalarına devam etmeleri gerekmektedir¹⁹⁸. Tek kişilik anonim şirketlerde tek pay sahibi, TTK. m. 408/f.3'e göre genel kurulun sahip olduğu yetkilerin tamamına sahip olduğundan TTK. m. 529/f.1/b.4 uyarınca yazılı genel kurul kararı almak suretiyle şirketi sona erdirebileceğinden, haklı sebeple fesih davası açması düşünülemez¹⁹⁹.

¹⁹⁴ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 333; Yargıtay 11. HD., T. 02.06.2014, E. 2014/3669, K. 2014/10238 (Çevrimiçi) "...Şirketler hukuku bakımından şirketin devamlılığının sağlanması esas olup; düzenleme uyarınca, ekonomik değer taşıyan şirketin feshi yerine şirketi ayakta tutacak diğer çözüm yollarının hakimce değerlendirilmesi zorunlu kılınmıştır...Bu nedenle şirketin, haklı nedenle fesih yerine davacı ortakların pay bedellerinin ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı gözetilmesi gerekir..." <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2014-3669.htm&kw=02.06.2014,+E.+`2014/3669,+K.+`2014/10238`#fm> (Erişim Tarihi: 24.10.2017).

¹⁹⁵ Erdem, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, s. 211.

¹⁹⁶ Aksi yönde bkz.: Şahin, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, s. 271; İlbasmış Hızlısoy, Özlem, Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, ss. 258-259.

¹⁹⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 661.

¹⁹⁸ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 572.

¹⁹⁹ Şener, Ortaklıklar Hukuku, ss. 634-635.

SONUÇ

Tüzel kişiler, amaçlarını gerçekleştirebilmek için yapması gereken eylem ve işlemleri organları aracılığıyla yapar. Bunlardan tüzel kişilerin fiil ehliyetini kazanabilmesi için kanunen bulunması gerekli olan organlara, zorunlu organ denir. Ayrıca anonim şirketler, fiil ehliyetlerini kazanmasında zorunlu olmayıp belirli işlerin görülmesinde yardımcı olması için ihtiyari organlar da oluşturabilirler. Bu kapsamda bir tüzel kişi olan anonim şirketin varlığı, genel kurul ve yönetim kurulundan oluşan zorunlu organlarına sahip olması ile anlam kazandığından zorunlu organlarının mevcut olmaması, şirketin fiil ehliyetinin de bulunmadığı anlamına gelir.

Anonim şirketlerde yönetim kurulunun isteğiyle meydana gelen ihtiyari organların eksiklik veya oluşturulamama halleri, şirket için feshe neden olmaz. Bunun sebebi TTK. m. 530/f.1'in sadece anonim şirketin zorunlu organlarının eksikliğine fesih sonucu bağlamasıdır.

Türk Ticaret Kanunu m. 530'da geçen "mevcut olmama" ibaresini, yönetim kurulu açısından ele almak gerekir. Zira anonim şirketin zorunlu organları yönetim kurulu ve genel kurul ise de kanun koyucu ilgili maddede genel kurul için "toplanamama" halinden söz etmektedir.

Türk Ticaret Kanunu m. 530'da geçen "organ eksikliği" ibaresini, geniş anlamda ele almak gerekir. Bu bağlamda TTK. m. 530'a göre "genel kurulun toplanamaması" hali zorunlu organ eksikliği sayılacak ve anonim şirketler için bir fesih sebebi oluşturacaktır. Genel kurulun toplanamaması hali, genelde toplantıya çağırma hususunda sorun olduğunda ortaya çıkar. Buna göre genel kurulun toplanamaması halini alınacak kararların niteliğine göre değerlendirmek ve her toplantı yapamama halini fesih sebebi olarak kabul etmemek gerekir. Bununla birlikte genel kurulun sürekli olarak ret kararı üretmesi, oy kilitlenmesine muhatap olması, olumsuz oyların sürekli fazlalığı veya oylarda sürekli eşitlik durumlarında genel kurulun bir çıkmaza girdiği kabul edilerek TTK. m. 530 kapsamında şirketin feshine sebep olacaktır.

Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.1'e dayalı bir fesih sebebinin oluşmasında genel kurul toplantıları için aranan şart, olağan genel kurulun asgari gündemine giren hususların yılda en az bir kez görüşülmüş olmasından ibarettir. Bu şart gerçekleştiği takdirde anonim şirkette yapılan genel kurul toplantılarının hepsinin "olağanüstü" nitelikte olması, şirketin feshini gerektirmez.

Anonim şirketin zorunlu organı olan yönetim kurulunun mevcut olmaması hâli, şirketin genel kurulunu toplantıya çağırarak yetkili organın olmadığı anlamına gelecektir. Organ seçimi genel kurulun devredemeyeceği yetkiler arasında sayıldığından bu durumda şirketin bir çıkmaza girdiği kabul edilerek TTK. m. 530 uyarınca şirketin feshi talep edilmelidir.

Yönetim kurulunun süresi sona ermiş olmasına rağmen yeni bir yönetim kurulunun seçilememiş olması; yönetim kurulunun istifaları ile kurulun boşaldığı ve yerlerini doldurma imkânının bulunmadığı; yönetim kurulu mevcut olmasına rağmen herhangi bir nedenden dolayı karar alınmadığı hallerde, organ eksikliğinden söz edilir.

Yönetim kurulunun toplantıya davet edilmemesi sebebiyle toplanamaması süreklilik arz ederse şirketin feshine karar verilebilir. Ancak yönetim kurulu üyelerinin bazılarının veya birinin toplantıya davet edilmemesine rağmen toplantı yapılarak karar alınması ihtimalinde, aynı sonuca varmak zordur. Belirli üye veya üyeleri sürekli olarak toplantılara çağırmayan başkan veya vekili hakkında sorumluluk davası açma yoluna da gidilebilir.

Yönetim kurulu toplantı yapmasına rağmen oylarda sürekli eşitlik ya da ret kararı alınması veya toplantıya başlanmasına rağmen bir veya birkaç üyenin sonradan toplantıyı terk etmesi sebebiyle toplantıya devam edememesi hallerinde, yönetim kurulunun kilitlendiğini ve dolayısıyla mevcut olmadığı sonucuna varılacaktır.

Bu kapsamda anonim şirketler yönetim kurulunun organ vasfını kaybetmesi halinde, yedek yönetim kurulu üyesi seçimi gibi organların kaybından önce alınabilecek tedbirlerinin yanında; kayyım tayininde olduğu gibi yönetim kurulunun eksikliği halinde iptal için dava hakkı tanınması, şirketin yaptığı sözleşmelerin feshi, işlemlerin durdurulması, envanter çıkarılması, şirketin mallarının muhafaza altına alınması, varsa bankadaki hesapların bloke edilmesi, kıymetli evrakın ve değerli şeylerin saklanması gibi başvurulabilecek yollar da vardır.

Türk Ticaret Kanunu m. 530/f.2 kapsamında alınabilecek tedbirlerden en önemlisi ve uygulamada da en sık başvuru alan tedbir, kayyım tayinidir. Anonim şirketlerde yönetim ve temsilin başka türlü sağlanmasına olanak bulunmadığı ve tüzel kişiliğin çıkarlarının zorunlu kıldığı bu hallerde, asliye ticaret mahkemelerince talep halinde veya re'sen kayyım atanabilir. Ayrıca kanunda öngörülen azami görev süresini tamamlayan yönetim kurulu üyelerinin yerine seçilecek yeni üyeler, genel kuruldaki fikir ayrılıkları sebebiyle seçilemiyorsa genel kurul,

kısa veya uzun süreli olarak eski yönetim kuruluna veya diğere pay sahiplerinden seçilmiş bir kurula geçici olarak yetki verebilir.

Anonim şirketlerde zorunlu organ eksikliğinin ortaya çıkması, tek başına fesih sonucunu doğurmaz. Zorunlu organ eksikliği sebebiyle feshe karar verilebilmesi için; anonim şirketin zorunlu organ eksikliğinin tespit edilme, şirkete mahkemece süre verilme ve süre sonunda fesih kararı vermeden önce yönetim kurulunun dinlenilme şartlarının tümü gerçekleşmelidir.

Türk Ticaret Kanunu'nda zorunlu organ eksikliği sebebiyle açılacak fesih davasının haricinde, anonim şirketin feshinin talep edilebileceği farklı sona erme sebeplerine dayanan üç ayrı fesih davası daha düzenlenmiştir. Söz konusu fesih davalarının kapsam ve mahiyetleri farklılıklar içerse de bu davalarda ortak olan husus; her ne sebeple olursa olsun anonim şirketin butlanına hükmedilemez. Kanun koyucunun bu davaların söz konusu olduğu durumlarda anonim şirketin butlanına değil de fesih davası açılmasını tercih etmesinin sebebi, mahkeme kararının geriye etkili olmamasını sağlamaktır.

KAYNAKÇA

- Akıntürk, T. ve Karaman Ateş, D. (2010). *Türk medeni hukuku aile hukuku, cilt:2* (12. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Akil, C. (2009). Medeni yargılama hukukunda mahkemelerce yapılan delil tespiti. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 58(1), 1-62.
- Akünel, T. (1995). *Türk medeni hukukunda tüzel kişiler*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Alışkan, M. (2007). *Türk Ticaret Kanunu'na göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın anonim şirketleri denetlemesi ve ilgili fesih davaları*. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Altaş, S. (2016). *6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu kapsamında şirketler hukukuna ilişkin yüksek yargı kararları anonim şirketler – limited şirketler özetli ve konu bazında tasnifli*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ansay, S. (1960). *Hukuk yargılama usulleri* (7. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Ansay, T. (1982). *Anonim şirketler hukuku* (6. Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını.
- Antalya, O. ve Topuz, M. (2016). *Medeni hukuk giriş temel kavramlar başlangıç hükümleri*. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Arslan, İ. (2010). *Şirketler hukuku bilgisi* (14. Baskı). Konya: Mimoza Yayıncılık.
- Arslan, R., Yılmaz, E. ve Ayvaz S. (2016). *Medeni usul hukuku* (2. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Arslanlı, H. (1959). *Anonim şirketler II anonim şirketin organizasyonu*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Arslanlı, H. (1959). *Anonim şirketler umumi hükümler* (2. Baskı). İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Arslanlı, H. (1960). *Anonim şirketler II-III anonim şirketin organizasyonu ve tahviller*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Arslanlı, H. (1961). *Anonim şirketler IV-V anonim şirketin hesapları anonim şirketin infisahu ve tasfiyesi*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.

- Atalay, O. (2007). *Borca batıklık ve iflâsın ertelenmesi* (2. Baskı). İzmir: Güncel Hukuk Yayınları.
- Atabek, R. (1980). Şirket paylarının bir kişinin elinde toplanması, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Dergisi*, 10(3), 639-657.
- Ayan, M. ve Ayan, N. (2016). *Kişiler hukuku* (8. Baskı). Konya: Seçkin Yayıncılık.
- Aydın, F. (2013). *En son değişiklikler ile yeni türk ticaret kanununda anonim şirketler*. Ankara: Bilge Basım Yayım.
- Bahtiyar, M. ve Hamamcıoğlu, E. (2014). *Yeni TTK'ya göre anonim ortaklık genel kurul toplantıları*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Bahtiyar, M. (2017). *Ortaklıklar hukuku* (12. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Başbuoğlu, T. (1988). *Uygulamalı türk ticaret kanunu, açıklamalar-içtihatlar, ticari işletme, ticaret şirketleri, kıymetli evrak hukuku, cilt:2*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Bilge N. ve Önen E. (1978). *Medeni yargılama hukuku dersleri* (3. Baskı). Ankara: Sevinç Matbaası.
- Bilgili, F. ve Demirkapı, E. (2013). *Şirketler hukuku* (9. Baskı). Bursa: Dora Yayıncılık.
- Çamoğlu, E. (2007). *Anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu* (2. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Çeker, M. (2014). *6102 sayılı türk ticaret kanununa göre ticaret hukuku* (8. Baskı). Adana: Karahan Kitabevi.
- Çevik, O. (2002). *Uygulamada şirketler hukuku* (3. Baskı). Ankara: Yetkin Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş..
- Çevik, O. (2002). *Anonim şirketler* (4. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Deryal, Y. ve Durgut, M. (2009). Türk ticaret kanunu tasarısı ile anonim şirketlerin denetimine getirilen yenilikler, *Mali Çözüm Dergisi*, (96).
- Doğanay, İ. (2004). *Türk ticaret kanunu şerhi, cilt:1* (4. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Doğanay, İ. (2004). *Türk ticaret kanunu şerhi, cilt:2* (4. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

- Domaniç, H. (2010). *Anonim şirketler hukuku ve uygulaması TTK. şerhi*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Dural, H. (2005). *Anonim ortaklıklarda yönetim kurulunun kilitlenmesi ve hukuki sonuçları*. Doktora tezi, Galatasaray Üniversitesi, İstanbul.
- Dural, M. ve Öğüz, T. (2014). *Kişiler hukuku* (15. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Dural, H. ve Ayoğlu, T. (2015). *Anonim şirketler hukukunda organsızlık nedeniyle fesih davalarında "uzun süre" koşulu (ttk m. 530), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı*. Ankara: Bankacılık Enstitüsü Yayınları.
- Dural, M., Öğüz, T. ve Gümüş A. (2016). *Türk özel hukuku aile hukuku, cilt:3*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Eminoğlu, C. ve Çakır, F. (2014). Anonim ortaklıklarda tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi seçilmesi ve kamu tüzel kişilerinin yönetim kuruluna temsilci ataması, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(3-4), ss. 277-297.
- Erdem, N. (2012). *Anonim ortaklığın haklı sebeple feshi 6102 sayılı yeni TTK. hükümlerine göre*. İstanbul: Vedat Kitapçılık,
- Ergün, Ö. (2010). *Medeni hukuk tüzel kişilerinin ehliyet durumu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Eriş, G. (1987). *Açıklamalı-içtihatlı TTK. ticari işletme ve şirketler* (1. Baskı). Ankara: En-Kay Yayınevi.
- Eriş, G. (2007). *Açıklamalı-içtihatlı en son değişikliklerle birlikte türk ticaret kanunu ticari işletme ve şirketler, cilt:2* (4. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Eriş, G. (2013). *Gerekçeli-açıklamalı-içtihatlı 5335 sayılı kanunla güncellenmiş yeni TTK hükümlerine göre ticari işletme ve şirketler ticaret sicili yönetmeliği ve ilgili tebliğler, cilt:2*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Eriş, G. (2013). *Gerekçeli-açıklamalı-içtihatlı 5335 sayılı kanunla güncellenmiş yeni TTK hükümlerine göre ticari işletme ve şirketler ticaret sicili yönetmeliği ve ilgili tebliğler, cilt: 3*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Ermenek, İ. (2008). *İflasın ertelenmesi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Eruygur, H. (2005). *Medeni usul ve icra iflas hukukunda yedieminlik*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Gençcan, Ö. (2009). Kayyımlığı gerektiren haller. *Yargıtay Dergisi*, 35(1-2).
- Gökçe, Selman Yavuz, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Ticaret Şirketlerini Denetim Yetkisi ve Sonuçları, Süleyman Demirel Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Göktürk, H. (1954). *Türk medeni hukuku birinci kitap şahsın hukuku*. Ankara: Güney Matbaacılık.
- Gümüş, M. (2006). *Türk medeni hukukunda kayyımlık*. İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Günaydın, B. (2012). *Anonim şirkette zorunlu organ eksikliğine dayanan fesih davası*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Güralp, A. (2005). İflasın ertelenmesinde kayyım atanması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7.
- Gürdoğan, B. (1956). Ticari usul hukuku. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1-2).
- Hatemi, H. (1979). *Medeni hukuk tüzelkişileri, cilt:1*. İstanbul: Sulhi Garan Matbaası.
- Hatemi, H. (2013). *Medeni hukuk'a giriş* (7. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Helvacı, M. (1997). “*Sermaye şirketlerinin genel kurul toplantıları ve bu toplantılarda bulunacak sanayi ve ticaret bakanlığı komiserleri hakkında yönetmelik*” gereği ticaret ortaklıklarının özellikle anonim ortaklıkların genel kurullarının yapılması. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Helvacı, M. (2001). *Anonim ortaklıkta yönetim kurulu üyesinin hukuki sorumluluğu* (2. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- İlbasmış Hızlısoy, Ö. (2016). *Anonim şirketin haklı sebeple feshi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- İmre, Z. (1980). *Medeni hukuka giriş (temel kavramlar, medeni hukukun başlangıç hükümleri ve hakiki şahıslar hukuku)* (3. Baskı). İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- İmregün, O. (1982). *Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyesi sıfatının kazanılması ve ortaklık sözleşmesi ile bu konuda getirilebilecek düzenlemeler, Prof. Dr. Ümit Yaşar Doğanay'ın Anısına Armağan*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasi bilimler.
- İmregün, O. (1989). *Anonim ortaklıklar* (4. Baskı). İstanbul: Yasa Yayınları.
- İmregün, O. (1996). *Kara ticareti hukuku dersleri (genel hükümler-ortaklıklar-kıymetli evrak)* (11. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.

- İmregün, O. (2001). *Anonim şirketlerde yönetim kurulu toplantı ve karar yetersayıları ve yönetim kurulu kararlarına karşı başvuru yolları, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, cilt:1*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- İzmirli, Y. (2001). *Anonim şirketlerde yönetim kurulunun organ niteliğini kaybetmesi ve hukuki sonuçları* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- İzmirli, Y. (2001). *Tüzel kişilerde organ kavramı ve yönetim kurulunun organ niteliği*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kalafat, A. (2007). İdari yargılama usulü kanunu'na göre üçüncü kişilerin davaya katılması (fer'i müdahale). *TBB Dergisi*, (73).
- Karahan, S. (2012). *Şirketler hukuku*, Konya: Mimoza Yayınları.
- Karasu, R. (2010). *Türk ticaret kanunu tasarisına göre anonim şirketlerde genel kurul kararlarının butlanı, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Kayihan, Ş. (2003). Anonim ortaklıklarda genel kurul ve internet. *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Dergisi*, 12(1), 79-109.
- Kayihan, Ş. (2011). *6102 sayılı yeni türk ticaret kanunu'na göre anonim şirketlerde üst gözetim*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayihan, Ş. ve Ünlütepe, M. (2017). *Medeni hukuk bilgisi* (4. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayihan, Ş. (2015). *Şirketler hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayihan, Ş. ve Ünlütepe, M. (2017). *Medeni hukuka giriş ve türk medeni kanunu'nun başlangıç hükümleri* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayihan, Ş. ve Yasan, M. (2017). *Ticari işletme hukuku*. (4. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kırca, İ. (2003). *Anonim şirket yönetim kurulu üyeliği seçimine ilişkin kararın hükümsüzlüğü, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, cilt:1*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kırca, İ., Şehirli Çelik, F. ve Manavgat, Ç. (2013). *Anonim şirketler hukuku: temel kavram ve ilkeler kuruluş yönetim kurulu, cilt:1*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.

- Koç, N. (2005). Türk medeni kanunundaki düzenlemeler ışığında vesayet hukukuna genel bir bakış, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7.
- Köksal, A. (2009). *Bağımsız denetim sözleşmesi* (1. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Köksal, A. (2010). *Türk ticaret kanunu tasarisının 397 ilâ 406 maddeleri arasında düzenlenen denetçinin anonim ortaklığın bir organı olup olmadığı sorunu, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, cilt:1*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Kuru, B. (1961). *Nizasız kaza*. Ankara: Ajans Türk Matbaası.
- Kuru, B. (1963). *Tespit davaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Kuru, B. (2001). *Hukuk muhakemeleri usulü, cilt:1* (6. Baskı). İstanbul: Demir Yayıncılık.
- Kuru, B. (2001). *Hukuk muhakemeleri usulü, cilt:2* (6. Baskı). İstanbul: Demir Yayıncılık.
- Kuru, B. (2001). *Hukuk muhakemeleri usulü, cilt:3* (6. Baskı). İstanbul: Demir Yayıncılık.
- Kuru, B. (2001). *Hukuk muhakemeleri usulü, cilt:4* (6. Baskı). İstanbul: Demir Yayıncılık.
- Kuru, B. (2016). *Medeni usul hukuku ders kitabı*. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Moray, S. (Ocak-Şubat 2013). Anonim şirket genel kurul kararlarının iptal edilebilirliği ve yokluk halı. *Mali Çözüm Dergisi*, (133).
- Moroğlu, E. ve Kendigelen, A. (2004). *Notlu-içtihatlı türk ticaret kanunu ve ilgili mevzuat* (8. Baskı). İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Moroğlu, E. ve Kendigelen, A. (2014). *İçtihatlı-notlu türk ticaret kanunu ve ilgili mevzuat* (10. Baskı). İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Moroğlu, E. (2006). *Anonim ortaklıkta genel kurulun toplantıya daveti merasimine aykırılığın genel kurul kararına etkisi ve yargıtay kararları, makaleler I* (3. Baskı). İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Moroğlu, E. (2006). *Anonim ortaklıkta genel kurulun daveti merasimine aykırılığın yaptırımı ve yargıtay II. hukuk dairesi uygulaması, makaleler II*. İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Moroğlu, E. (2006). *Anonim ortaklıkta azınlık pay sahiplerinin korunması ve haklı nedenlerle fesih, makaleler ı* (3. Tıpkı Basım). İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım.

- Nomer Ertan, F . (2016). Anonim ortaklığın haklı sebeple feshi davası –TTK m. 531 üzerine düşünceler-. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 73 (1), 421-440. Retrieved from http://istanbul.dergipark.gov.tr/iuhfm/is_sue/25016/264153.
- Oğuzman, M., Seliçi, Ö. ve Oktay-Özdemir, S. (2016). *Kişiler hukuku (gerçek ve tüzel kişiler)* (16. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özkan, H. (2001). *İhtiyati tedbir, delil tespiti ve ihtiyati haciz ile kamu alacağının tahsilinde ihtiyati haciz* (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özkorkut, K. (1996). *Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu kararlarının iptali*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu.
- Özkorkut, K. (2005). Türk ticaret kanunu tasarısı'na göre anonim şirketlerin denetiminde yeni bir dönem: Bağımsız denetleme kuruluşları, serbest muhasebeci malî müşavirler ve yeminli malî müşavirler, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, (2).
- Özkorkut, K. (2013). *6102 sayılı türk ticaret kanunu açısından anonim şirketlerde bağımsız denetim*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Özsunay, E. (1982). *Medeni hukukumuzda tüzel kişiler*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Öztan, B. (1970). *Medeni hukuk tüzel kişilerinde organ kavramı ve organın fiillerinden doğan sorumluluk*. Ankara: AÜHFY..
- Öztan, B. (1994). *Tüzel kişiler (ders notları)*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Paslı, A. (2005). *Anonim ortaklık kurumsal yönetimi* (2. Baskı). İstanbul: Çağa Hukuk Vakfı Yayınları.
- Pekcanitez, H., Atalay, O. ve Özekes, M. (2009). *Medeni usul hukuku temel bilgiler* (10. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Pekcanitez, H., Atalay, O. ve Özekes, M. (2017). *Medeni usul hukuku ders kitabı* (5. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. (1976). *Ortaklıklar hukuku, cilt:2* (2. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. (2009). *Ortaklıklar ve kooperatifler hukuku* (11. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. (2014). *Ortaklıklar hukuku I* (13. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.

- Postacıoğlu, İ. (2015). *Medeni usul hukuku dersleri* (7. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Pulaşlı, H. (2004). *Şirketler hukuku* (4. Baskı). Adana: Karahan Kitabevi.
- Pulaşlı, H. (2013). Anonim şirket genel kurul kararlarının sakatlığı ve müeyyidesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(1-2).
- Pulaşlı, H. (2017). *Şirketler hukuku genel esaslar* (5. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Serder, S. (2009). *Anonim şirketlerin ehliyeti özellikle ultra vires doktrini ile sınırlandırılması*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Serozan R. (1994). *Tüzel kişiler özellikle dernekler ve vakıflar* (2. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Sezgin, A. (2006). *Yönetim kurulu üyesi ile anonim ortaklık tüzel kişisi arasındaki ilişkinin hukuki niteliği, Doç. Dr. Mehmet Somer'in Anısına Armağan*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Soyer, A. (2002). Kayımlık müessesesi ile anonim ortaklıklarda kayıml atanması ve yönetimi. *Adalet Dergisi*, 93(11).
- Soykan, İ. (2012). *Anonim ortaklıklarda organ yokluğu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Sungur, H. (1959). *Türk ticaret kanunu şerhi ve tatbikatı ve ilgili mevzuat, cilt:2*. İstanbul: İstanbul Matbaası.
- Şener, O. (2017). *Teorik ve uygulamalı ortaklıklar hukuku ders kitabı* (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Tekil, F. (1978). *Şirketler hukuku, cilt:2* (2. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınları.
- Tekil, F. (1993). *Anonim şirketler hukuku*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Tekinalp, Ü. (2011). *Tek kişilik ortaklık I tek pay sahipli anonim ortaklık*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ü. (2015). *Sermaye ortaklıklarının yeni hukuku* (4. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Teoman, Ö. (2000). *Derneklerde ve anonim ortaklıklarda genel kurul yetersayının sağlanamaması nedeniyle toplanamamışsa ikinci toplantı için yeniden çağrı merasimine uymak zorunlu mudur?, Otuz yıl ticaret hukuku tüm makalelerim, cilt:1 1971-1982*. İstanbul: Beta Basım Yayım.

- Teoman, Ö. (2000). *Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantılarına bizzat katılmak yükümü var mıdır?*, *Otuz yıl ticaret hukuku tüm makalelerim, cilt:1 1971-1982*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Türk, A. (1999). *Anonim ortaklıkta sermaye kaybı ve borca batıklığın hukuki sonuçları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Uçar, S. (1996). *Tüm şirketlerde fesih ve tasfiye, kurulması- faaliyetleri çıkma ve çıkarılma halleri dağılma sebepleri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Ulukapı, Ö. (2015). *Medeni usul hukuku* (3. Baskı). Konya: Mimoza Yayınları.
- Uysal, L. (2009). 6762 sayılı türk ticaret kanunu ve türk ticaret kanunu tasarısı kapsamında anonim şirketlerde yönetim kurulu ve yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu-II, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (81).
- Üstündağ, S. (2000). *Medeni yargılama hukuku, cilt:1* (7. Baskı). İstanbul: Yazarın Kendi Yayını.
- Üstündağ, S. (2000). *Medeni yargılama hukuku, cilt:2* (7. Baskı). İstanbul: Yazarın Kendi Yayını.
- Yıldırım, N. (2003). *Medeni usul hukuku'nun evrenselleşmesi yolunda ihtiyati tedbir alanında yabancı hukukun etkileri, Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Yılmaz, E. (2001). *Geçici hukuki himaye tedbirleri, cilt:1*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yılmaz, Z. (2010). *Sermaye şirketlerinde (anonim ve limited şirketlerde) geçici hukuki korumalar (ihtiyati tedbirler)* (3. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Zevkliler, A., Acabey, M. ve Gökyayla, K. (1999). *Giriş başlangıç hükümleri kişiler hukuku aile hukuku* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Zevkliler, A., Ertaş, Ş., Havutçu, A. ve Gürpınar, D. (2015). *Medeni hukuk (temel bilgiler)* (9. Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.